

**KARLOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA**

**ODPOVĚDNOST ZA DLUHY
ZŮSTAVITELE**

(Responsibility for the debts of the testator)

16. 09. 2012

Mgr. Renata Tremlová

Prohlašuji tímto, že jsem rigorózní práci na téma „Odpovědnost za dluhy zůstavitele“ zpracovala samostatně, pouze s využitím uvedené literatury a právních předpisů v práci uvedených a řádně citovaných a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Kutné Hoře dne 16. 09. 2012

Mgr. Renata Tremlová

Obsah

Úvod	1
1. Obecně o odpovědnosti	3
2. Nabytí dědictví	4
2.a. Universální sukcese	4
2.b. Singulární sukcese	5
3. Odmítnutí a neodmítnutí dědictví	6
3.a. Platná právní úprava	6
3.b. Obecný zákoník občanský	9
3.c. Střední zákoník občanský	12
3.d. Nový občanský zákoník	13
4. Předpoklady odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy	17
4.a. Podmínky	17
4.b. Zjištění majetku	18
4.c. Soupis aktiv a pasiv	23
4.d. Spory	24
5. Odpovědnost za dluhy zůstavitele při zastavení dědického řízení	26
6. Konvokace věřitelů	28
6.a. Platná právní úprava	28
6.b. Obecný zákoník občanský	31
6.c. Střední zákoník občanský	32
6.d. Nový občanský zákoník	33
7. Legislativní možnosti úprav odpovědnosti za dluhy zůstavitele	34
7.a. Pro viribus hereditatis	35
7.b. Cum viribus hereditatis	37
8. Odpovědnost za dluhy zůstavitele pro viribus hereditatis	39
8.a. Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele	39
8.b. Odpovědnost státu za dluhy zůstavitele	45
8.c. Odpovědnost nadace, zřízené závětí, za dluhy zůstavitele	48
9. Odpovědnost za dluhy zůstavitele cum viribus hereditatis	50
9.A. Dohoda dědiců a věřitelů o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávky za zůstavitelem	50
9.A.a. Platná právní úprava	50

9.A.b. Obecný zákoník občanský	54
9.A.c. Střední zákoník občanský	54
9.A.d. Nový občanský zákoník	55
9.B. Likvidace dědictví	56
9.B.a. Platná právní úprava	56
A. Likvidace nepředluženého dědictví	60
B. Likvidace předluženého dědictví	63
C. Nařízení likvidace dědictví	64
D. Zpeněžení majetku	70
D.a. Prodej mimo dražbu	73
D.b. Prodej v dražbě, provedené soudním exekutorem podle zvláštního právního předpisu	79
D.b.a) Prodej movitých věcí	82
D.b.b) Prodej nemovitých věcí	85
D.b.c) Prodej podniku	88
D.c. Prodej ve veřejné dražbě	91
D.d. Prodej movitých věcí, nemovitostí a podniku	99
E. Rozvrh výtěžku	102
F. Skončení likvidace	106
9.B.b. Obecný zákoník občanský	108
9.B.c. Střední zákoník občanský	108
9.B.d. Nový občanský zákoník	109
10. Oddělení (odloučení) pozůstalosti od jmění dědice	110
10.a. Platná právní úprava	110
10.b. Obecný zákoník občanský	111
10.c. Střední občanský zákoník	112
10.d. Nový občanský zákoník	113
11. Úprava odpovědnosti za dluhy zůstavitele v Rakousku	115
Závěr	117
Annotation	119
Slovník nejvýznamnějších pojmů	121
Glossary of the most important terms	122
Abstrakt	123
Abstract	124

Seznam použité literatury a dalších pramenů

- Bílek, P., Fiala, J., Jindřich, M., Wawerka, K. a kolektiv: Notářský řád a řízení o dědictví komentář, C. H. Beck 2010
- Bílek, P., Šešina, M.: Dědické právo v předpisech let 1925 - 2001, C. H. Beck, 2001
- Bratus, S. N.: Sovětské občanské právo, Orbis – Praha, 1953
- Brejlová, K.: Tanec nad třemi paragrafy aneb ještě jednou k likvidaci dědictví z hlediska zániku zástavního práva, Ad Notam 4/2010, strana 30
- Brejlová, K., Matějková, A.: Použití znaleckých posudků v řízení o dědictví s přihlédnutím ke změnám po 1.9.2011, Ad Notam 6/2011, strana 34
- Čapek, K.: Občanský zákoník (s důvodovou zprávou), Orbis, 1956
- Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I, II Komentář, C. H. Beck 2009
- Dvořák, T.: Nadace a nadační fondy, Wolters Kluwer, 2010
- Eccher, B.: Bürgerliches Recht, SpringerWienNewYork, 2010
- Eliáš, K., Havel, B., Čeněk, A.: Osnova občanského zákoníku, Aleš Čeněk, 2009
- Eliáš, K.: Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem, Nakladatelství Sagit, a.s., 2012
- Eliáš, K.: Občanský zákoník Velký akademický komentář, Linde Praha, a.s., 2008
- Fiala, J., Hurdík, J., Korecká, V., Telec, I.: Lexikon občanského práva, Leasing Moravia, a.s., 1997
- Fiala, J., Hurdík, J., Korecká, V., Telec, I.: Lexikon občanského práva, Nakladatelství Moloch Jiří – Sagit, 1997
- Filipová, J.: K problematice účastníků řízení při likvidaci dědictví, Ad Notam 6/2009, strana 207
- Hendrych, D.: Právní slovník, C. H. Beck, 2009
- Holub, M. a kolektiv: Občanský zákoník komentář, Linde Praha, a.s., 2002
- Jehlička, O., Škárová, M., Švestka, J., Vodička, A.: Občanský zákoník, C. H. Beck, 1994
- Kasíková, M.: Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? I, Ad Notam 4/2011, strana 15
- Kasíková, M.: Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? II, Ad Notam 5/2011, strana 9
- Kasíková, M.: Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? III, Ad Notam 6/2011, strana 3

Kasíková, M.: Odlišný názor na zpeněžení majetku zůstavitele v likvidaci dědictví mimo dražbu, Ad Notam 6/2011, strana 40

Kauter, S.: Bürgerrecht und Kulturteilnahme: Politische und Kultische Rechte, Walter De Gruyter Inc, 2004

Kindl, M., Fiala, J.: Občanský zákoník komentář, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009

Krčmář, J., Právo občanské V. Právo dědické, Knihotiskárna „Typus“ Praha- Smíchov, 1930

Kučera, R.: Dědictví, Linde Praha, a.s., 2001

Lorečnický, J.: Kdo je účastníkem řízení při likvidaci dědictví?, Ad Notam 1/2009, strana 97

Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědické právo, Linde Praha, a.s., 2007

Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědické právo v teorii a praxi, Leges, s.r.o., 2011

Muzikář, L.: Likvidace dědictví, Ad Notam 4/2010, strana 8

Přidal, O.: Zjišťování majetku zůstavitele, Právní rádce 11/2007, strana 14

Příloha číslo 2 k zákonu číslo 455/1991 Sb.

Rouček, F., Sedláček, J. a kruh spolupracovníků: Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, Svazek 1., Právnícké knihkupecké nakladatelství V. Linhart, 1938

Ryšánek, Z.: Zpeněžení členského podílu v bytovém družstvu při likvidaci dědictví, Ad Notam 2/2009, strana 6

Sochor, M.: Likvidace dědictví, Ad Notam 4/2000, strana 75

Soldán, L.: Likvidace nepředluženého dědictví na návrh státu, Ad Notam 1/2011, strana 20

Steiner, H., J.: International Human Rights in Context: Law, Politics, Morals, Oxford University Press, 2007

Svoboda, J.: K postupu soudního komisaře při likvidaci dědictví prodejem ve veřejné dražbě, Ad Notam 2/2011, strana 17

Svoboda, J.: Zpeněžení nemovitosti prodejem z volné ruky realizované v rámci likvidace dědictví z hlediska zániku zástavního práva, Ad Notam 2/2011, strana 3

Šedivý, P.: Zpeněžení majetku zůstavitele v likvidaci dědictví mimo dražbu, Ad Notam 5/2011, strana 22

Šešina, M.: Postupný zánik pozemkové knihy a jeho důsledky pro dnešek, Ad Notam 4/2004, strana 95

Škářová, M. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 4. aktualizované vydání podle stavu k 01.09.2009, Linde Praha, a.s., 2009

Štěpánková, S.: Společné jmění manželů, Computer Press, a.s. 2006

Švestka, J., Dvořák, J.: Občanské právo hmotné 1, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009
Švestka, J., Dvořák, J.: Občanské právo hmotné 2, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009
Švestka, J., Dvořák, J.: Občanské právo hmotné 3, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009
Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kolektiv: Občanský zákoník, Komentář, C. H. Beck, 2009
Tilsch, E., Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1905
Winterová, A. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, Linde Praha, a.s., 2003

Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku

Usnesení předsednictva ČNR 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy § 88 odstavec 2

Vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví

Vyhláška č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí, jak vyplývá ze změn provedených vyhláškami č. 426/2008 Sb. a č. 366/2009 Sb.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, jak vyplývá ze změn provedených vyhláškou č. 463/2009 Sb.

Výkladové stanovisko senátu Notářské komory České republiky

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů

Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

Zákon číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství

Zákon číslo 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti

Zákon číslo 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů
Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
Zákon číslo 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový
Zákon číslo 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
Zákon číslo 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech)
Zákon číslo 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
Zákon číslo 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
Zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem
Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky
Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
Zákon číslo 591/1992 Sb., o cenných papírech

A 18/1985

C 3590

C 8597

17 Cdo 366/2000

20 Cdo 668/2005

20 Cdo 1083/2005

20 Cdo 2414/2005

21 Cdo 857/2004

21 Cdo 2143/2000

21 Cdo 2423/1998

24 Cdo 16/95

24 Cdo 127/2002

24 Co 281/98

24 Cdo 818/2004

29 Cdo 549/2007

29 Cdo 3233/2008

31 Cdo 3905/2008

F 58/1965

PR 12/1996

R 13/2003

R 14/1971

R 16/1963

R 16/1973

R 18/1969

R 18/1986

R 18/1988

R 19/1988

R 19/1989

R 20/1989

R 24/2000

R 30/1996

R 32/1971

R 34/1976

R 36/1985

R 48/1975

R 48/2010

R 51/1967

R 58/1956

R 63/1942

R 64/1967

R 68/2003

R 70/2008

R 70/2009

S I, strana 544

Sborník IV, strana 813 - 814

SJ 66/2000

SJ 75/2001

SJ 127/2007: I.

SJS 544/1999

ÚS 227/1996

[Cs.wikipedia.org/wiki/Občanský_zákoník](https://cs.wikipedia.org/wiki/Občanský_zákoník)

[Cs.wikipedia.org/wiki/Rakousko](https://cs.wikipedia.org/wiki/Rakousko)

[Http://auto.xinzerce.cz/do-100-tisic/88281485-v-ramci-likvidace-dedictvi-prodam-vuz Peugeot-106](http://auto.xinzerce.cz/do-100-tisic/88281485-v-ramci-likvidace-dedictvi-prodam-vuz-peugeot-106)

[Http://cs.wikipedia.org/wiki/Likvidace_d%C4%9Bdictv%C3%AD](http://cs.wikipedia.org/wiki/Likvidace_d%C4%9Bdictv%C3%AD)

[Http://cz.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%BD_ob%C4%8Dansk%C3%BD_Z%C3%A1kon%C3%ADk](http://cz.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%BD_ob%C4%8Dansk%C3%BD_Z%C3%A1kon%C3%ADk)

[Http://ec.europa.eu/civiljustice/evidence/evidence_cze_cs.htm](http://ec.europa.eu/civiljustice/evidence/evidence_cze_cs.htm)

[Http://leccos.com/index.php/clanky/likvidace-dedictvi](http://leccos.com/index.php/clanky/likvidace-dedictvi)

[Http://penize.cz/203398-rizeni-o-dedictvi](http://penize.cz/203398-rizeni-o-dedictvi)

[Http://www.sochorek.cz/cz/pr/blog/1157796386-nemecky-obcansky-zakonik-v-anglictine-bezplatne-ke-stazeni.htm](http://www.sochorek.cz/cz/pr/blog/1157796386-nemecky-obcansky-zakonik-v-anglictine-bezplatne-ke-stazeni.htm)

[Http://www.successions-europe.eu/cs/austria](http://www.successions-europe.eu/cs/austria)

Úvod

Lidský život končí smrtí člověka. To ale neznamená zánik pouze po stránce fyzické, ale i právní, neboť právě smrtí člověka zaniká jeho právní subjektivita, tedy způsobilost mít práva a povinnosti. Některá práva a povinnosti jsou nedílně spjata pouze s osobou jednoho konkrétního člověka, ale řada práv a povinností není vázána na jednu jedinou osobu. Po smrti jejich nositele musí přejít na jinou osobu, na jejího právního nástupce. Tato práva a povinnosti jsou především majetkové povahy. Z tohoto důvodu musí vždy po úmrtí každého člověka být zahájeno dědické řízení, jehož výsledkem je, že vlastníkem zůstavitelova majetku je konkrétní osoba nebo osoby, ale také povinnosti, jež zavazovaly zůstavitele, teď nese jiná osoba.

Má rigorózní práce je věnována právě přechodu odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy. V samém úvodu práce rozdělují odpovědnost za dluhy zůstavitele a přiměřené náklady jeho pohřbu na odpovědnost dědice z nabytého majetku i z majetku jeho vlastního a na odpovědnost z dědictví, tedy z majetku zůstavitele. Druhý případ nastává v pouhých dvou případech, a to při uzavření dohody dědiců a věřitelů o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávek za zůstavitelem a při likvidaci dědictví.

Dědicové většinou přebírají odpovědnost za zůstavitelovy dluhy a přiměřené náklady jeho pohřbu na svou osobu v případech, kdy dědictví není předloženo a hodnota aktiv dědictví převyšuje výši pasiv dědictví. Potom je většinou výsledkem dědického řízení usnesení, jímž se potvrzuje nabytí veškerého majetku do dědictví patřícího jedinému dědici, který je sám odpovědný za zůstavitelovy dluhy nebo schválení dědické dohody, na jejímž základě dědici odpovídají za zůstavitelovy dluhy do výše hodnoty nabytého dědictví, a to nejen zděděným majetkem, ale i majetkem svým vlastním.

Uzavření dohody o přenechání předluženého dědictví na úhradu pohledávek věřitelů za zůstavitelem přichází pouze v případě předluženého dědictví. Tuto dohodu tedy nemohou uzavřít pouze dědicové, ale s nimi i věřitelé. Počet případů takového řešení odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy v posledních letech narůstá. Například v okrese Kutná Hora v roce 2007 nebyl ani jediný případ uzavření této dohody, v roce 2008 již byly dva a v roce 2010 tři. Počet těchto dohod narůstá sice pozvolna, ale narůstá a je zřejmé, že řešení otázky odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy je čím dál tím aktuálnější.

I likvidace dědictví přestala být výjimečnou záležitostí a v dnešní praxi je poměrně obvyklým postupem v případě, že dědictví je předloženo a není ani výjimečná likvidace

nepředlužených dědictví. Likvidaci dědictví provádí bez výjimky soudní komisař, popřípadě zástupce notáře¹ (soudního komisaře). Jedná se o postup, který je velice odlišný od běžného dědického řízení a spíše se blíží insolvenčnímu řízení, případně výkonu rozhodnutí.

Cílem každého dědického řízení, včetně likvidace dědictví je především rychlé a vyhovující rozdělení zůstavitelova majetku, jednoznačné vyřešení odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy a co nejlepší uspokojení věřitelů. To se uskuteční co nejpodrobnějším vyšetřením zůstavitelova majetku a jeho přesným soupisem, jednoznačným převzetím odpovědnosti za dluhy zůstavitele nebo zpeněžením zůstavitelova majetku a dosažením co nejvyššího výdělku a správným rozvržením výtěžku mezi věřitele, kteří řádně a včas přihlásili a doložili své pohledávky za zůstavitelem způsobem, který stanoví zákon.

Mým cílem bylo nabídnout podrobný přehled postupu dědického řízení v části přebírání odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy a náklady jeho přiměřeného pohřbu a ukázat především použití obecných ustanovení na praktických příkladech, dostatečné srovnání stávající právní úpravy s úpravou minulou i budoucí a zároveň přinést nová řešení patových situací, spojených s převzetím odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy.

Do doby výše uvedeného sjednocení a rozšíření právních předpisů, upravujících odpovědnost za dluhy zůstavitele a především likvidaci dědictví, je nezbytná notná dávka kreativity soudního komisaře a nezbytnost extenzivního výkladu zákona.

Rigorózní práce vychází z právního stavu ke dni 16.09.2012.

---

¹ § 24 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

1. Obecně o odpovědnosti

Odpovědnost za dluhy zůstavitele je upravena §§ 470, 471 a 472 Občanského zákoníku. Zákon této problematice věnuje poměrně malou pozornost, vzhledem k tomu, že toto téma je nesmírně důležité. Dovoluji si totiž ze své praxe říci, že téma odpovědnosti za dluhy zemřelého, bývá jedním z prvních, ne-li zcela první z řešených po zahájení dědického řízení. Je to samozřejmě pochopitelné, představuje druhou stránku majetkového prospěchu, který dědicové získávají. Přesné a jednoznačné vyložení rozsahu odpovědnosti za dluhy z dědictví je tedy významným úkolem soudního komisaře, neboť na rozhodnutí dědiců, zda odpovědnost jsou nebo nejsou ochotni nést, pak závisí celé další vedení a průběh dědického řízení, popřípadě jeho likvidace.

Lze nalézt² řadu definicí a rozborů pojmu **odpovědnost** (odpovědnost anglicky liability, francouzsky responsabilité, německy Haftung). Obecně by se dalo říci, že odpovědnost je poměrně široký pojem, který lze vykládat z pohledu právního, morálního či etického. Vyjadřuje ručení jedné osoby za věc či jednání této nebo jiné osoby. Takto specifikovaná odpovědnost lze rozdělit na:

- *retrospektivní*, tedy za něco, co už se stalo (zde přichází především odpovědnost právní)
- *prospektivní*, tedy odpovědnost za něco, co je uloženo splnit odpovědné osobě v budoucnu.

Právní odpovědnost může být dále *omezená* či *neomezená*, *podmíněná* či *nepodmíněná*.

Dalo by se říci, že v oblasti práva je odpovědnost povinností nést následky za jednání či opominutí. Podle toho ji lze rozlišovat jako

- *subjektivní*, tedy za zavinění
- *objektivní*, tedy odpovědnost bez zřetele na zavinění.

---

² Na internetu i v literatuře.

2. Nabytí dědictví

2.a. Universální sukcese

Abych mohla blíže hovořit o odpovědnosti v dědickém řízení, musím se nejprve krátce zmínit o ustanovení § 460 a následujících Občanského zákoníku.

Dědictví se nabyvá smrtí zůstavitele (§ 460 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník). Dědění zaručuje Ústava České republiky.³ Děděním dochází k tak zvané *universální sukcesí*. Tímto pojmem je třeba rozumět vstup dědice do práv a povinností zůstavitele,⁴ a to v plném rozsahu, tedy vstup do všech práv a do všech povinností zůstavitele, bez ohledu na to, zda je osobě s dědickým nárokem známo, nositelem jakých všech práv a povinností zůstavitel byl. Pokud se dědic rozhodne, že do práv a povinností zůstavitele nevstoupí, platí i toto rozhodnutí pro zcela všechna práva a všechny povinnosti zůstavitele a nelze si zvolit, která z těchto dědic hodlá přijmout a která nikoliv. Pokud dědic dědictví neodmítne a nabytí dědictví je mu potvrzeno (nebo je schválena dědická dohoda), dojde ke splnutí zděděného majetku s majetkem dědice. To může být pro věřitele v některých situacích výhodné, v jiných ne. Dědic totiž odpovídá za závazky zůstavitele až do výše hodnoty svého dědického podílu, ale věřitel může být uspokojen nejen z majetku do dědictví patřícího, ale i z dědicova majetku. Pokud je dědictví aktivní, ale dědic má vysoké dluhy, může to být zůstavitelovu dědici k újmě. Naopak universální sukcese do práv a povinností zůstavitele, který měl vysoké dluhy, majetným dědicem znamená pro věřitele zvýhodnění postavení a jistotu úhrady jeho pohledávky do výše hodnoty dědicem nabytého majetku.

---

³ Usnesení předsednictva ČNR 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, článek 11 odstavec 1

⁴ Jediným úkonem.

2.b. Singulární sukcese

Opakem universální sukcese je sukcese singulární. Singulární sukcesí se nabývá pouze jednotlivé právo nebo jednotlivá povinnost. Jedná se o vstup právního nástupce do určitého konkrétního práva nebo do konkrétní povinnosti, popřípadě více práv a více povinností. Tato práva a povinnosti musí být přesně vymezena a individualizována tak, aby nemohlo dojít k jejich záměně.

Singulární sukcese není podle platné právní úpravy možné v dědickém řízení. Lze ji ale nalézt v jiných oblastech občanského práva. Například postoupení pohledávky, převzetí dluhu a podobně. Klasickým příkladem singulární sukcese byl odkaz, který je vysvětlen v kapitole 3.b. této práce, jímž zůstavitel pro případ své smrti odkázal určité osobě konkrétní věc či věci, aniž by odkazovník byl povinen hradit zůstavitelovy dluhy.

3. Odmítnutí a neodmítnutí dědictví

3.a. Platná právní úprava

Pokud dědic, který má dědický nárok, nechce převzít všechna práva a povinnosti zůstavitele (nebo poměrnou část, která by mu náležela), musí dědictví odmítnout.⁵ Osobu s dědickým nárokem nelze k dědění nutit. Odmítnutím dědictví se tato osoba z dědění vyloučí jednou pro vždy. Na takovouto osobu se pohlíží, jako by nebyla, ať jsou důvody pro odmítnutí dědictví jakékoliv (například neochota hradit dluhy zůstavitele, které by s sebou nabytí dědictví přineslo, morální důvod, mající základ v nedostatečném kontaktu se zůstavitelem za jeho života a podobně). Některé osoby dědictví odmítnout nemohou. Dědictví nemůže odmítnout stát, kterému má být nabytí dědictví potvrzeno (§ 175q odstavec 1 písmeno b) zákona číslo 99/1963 Sb, občanský soudní řád), dále nadace, která je zřízena závětí zůstavitele,⁶ dědic, který je právním přepisem nebo rozhodnutím soudu omezen nakládat se svým majetkem (jeho majetek byl zajištěn v trestním řízení nebo byl odsouzen k trestu propadnutí majetku) a také osoba, která svým počínáním dala najevo, že dědictví odmítnout nechce⁷ (takovým jednáním je nakládání s majetkem, náležejícím do dědictví, jako se svým vlastním, zejména výběry z účtu zůstavitele, zpeněžování majetku zůstavitele, přijetí plnění zůstavitelových pohledávek a podobně, naopak takovým jednáním není vypravení pohřbu zůstaviteli nebo odvrácení hrozící škody na majetku zůstavitele). Odporovatelným právním úkonem by bylo odmítnutí dědictví osobou, která je dlužníkem a tímto úkonem by zkracovala věřitele (§ 42a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník). Osoba, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, nemůže odmítnout dědictví bez souhlasu insolvenčního správce.⁸

Odmítnutí dědictví je jednostranným právním úkonem a musí být provedeno buď přímo osobou, která má dědický nárok nebo zástupcem této osoby, kterému byla udělena zvláštní plná moc, opravňující jej přímo k tomuto úkonu. Za osobu, která nemá způsobilost k právním úkonům, může takové prohlášení provést pouze její zákonný nebo soudem

---

⁵ § 463 až § 467 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a §175i zákona číslo 99/1963 Sb, občanský soudní řád

⁶ § 3 odstavec 3 zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

⁷ § 465 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁸ § 246 odstavec 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

ustanovený zástupce, případně kolizní opatrovník a tento úkon podléhá schválení rozsudkem příslušného soudu. Dále může nastat situace, že dědic zůstavitele přežil, ale zemřel před okamžikem prohlášení o odmítnutí dědictví. Pak dochází k transmisi dědictví, za zemřelého dědice dědictví odmítne jeho dědic⁹ a následně se může stát zůstavitelovým dědicem tím, že vstoupí na místo zemřelého dědice, který jím dědictví odmítl. K dědici neznámému nebo dědici neznámého pobytu se nepřihlíží a jeho opatrovník, ustanovený mu pro dědické řízení, za něj nemůže prohlásit, zda dědictví odmítá či nikoliv. Tomu ale musí předcházet splnění podmínky, že je taková osoba o svém dědickém právu vyrozuměna vyhláškou,¹⁰ vydanou soudním komisařem a uveřejněnou mimo jiné na úřední desce příslušného okresního soudu.

Odmítnout dědictví může příslušná osoba buď písemným prohlášením, které doručí příslušnému okresnímu soudu nebo soudnímu komisaři nebo ústně do protokolu. Obsahem tohoto prohlášení musí být jednoznačný a nepochybný projev vůle příslušné osoby, že chce být vyloučena z dědění po zůstaviteli, v němž nejsou uvedeny žádné podmínky a výhrady, dědictví nelze odmítnout jen z části¹¹ (prohlášení, které by takové podmínky a výhrady obsahovalo, by nemělo účinky odmítnutí dědictví, není ale třeba přesná formulace: „dědictví odmítám,“ účinky odmítnutí má i prohlášení, formulované jako „dědictví se zříkám“ nebo „vzdávám se dědictví“ a podobně). Lhůta pro takový projev vůle je zákonem stanovena jedním měsícem ode dne, kdy byla příslušná osoba o svém dědickém právu informována a o jeho následcích poučena¹² (tato lhůta může být v odůvodněných případech před svým uplynutím prodloužena,¹³ uplynutí lhůty ale již nelze zhojit). Jedná se o lhůtu hmotněprávní, prohlášení o odmítnutí dědictví lze provést ústně (do protokolu) nejpozději v její poslední den nebo doručením písemného přípisu také nejpozději v její poslední den (nikoliv odesláním, ale přímo doručením). Prohlášení o odmítnutí dědictví nelze odvolat¹⁴ (odmítnutí dědictví je velice významným úkonem, a proto není jeho odvolání přípustné z hlediska právní jistoty).

Pro úplnost ještě uvádím, že dědictví nemůže odmítnout ten, kdo již svým počínáním dal najevo, že dědictví odmítnout nechce. Tato osoba se musí projevit faktickým chováním, ze kterého je jasné, že dědictví odmítnou nechce. Takovým

---

⁹ Za podmínky, že sám dědictví po dědici zůstavitele neodmítl.

¹⁰ Usnesením, obsahujícím výzvu, aby ve stanovené lhůtě přihlásil své dědické nároky.

¹¹ § 466 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹² § 464 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹³ Důvodem pro prodloužení lhůty může být například závažná nemoc osoby s dědickým nárokem, nikoliv třeba nedostatečná informovanost o majetku zůstavitele a podobně.

¹⁴ § 467 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

chováním není ochrana zůstavitelova majetku, odvrácení hrozící škody, nezbytné zajištění předmětného majetku a podobně. Je jím nakládání se zůstavitelovým majetkem, vymáhání pohledávek, vstup do sporů, stavební úpravy nemovitostí a další srovnatelná činnost.

3.b. Obecný zákoník občanský

Obecný zákoník občanský (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, označovaný též zkratkou ABGB) platil na našem území od 01.01.1812 do 31.12.1950 a byl také významným vzorem pro náš připravovaný Občanský zákoník.

Na rozdíl od současné právní úpravy se dědictví nenabývalo zpětně k okamžiku smrti zůstavitele. Zůstavitelova pozůstalost byla samostatným majetkovým souborem sui generis, který obsahoval veškerý zůstavitelův majetek (dědicům známý i neznámý), který sám (až do okamžiku odevzdání dědicům) odpovídal za dluhy a také za odkazy. Odkaz zmiňuji v souvislosti s odmítnutím dědictví z jednoho důležitého důvodu. Odkazovník neodpovídal naprosto vůbec za zůstavitelovy dluhy. Jestliže jej chtěl zůstavitel ochránit od problémů, spojených s pasivou pozůstalostí, mohl v jeho prospěch učinit pouze odkaz. Odkazovník pak nepodával dědickou přihlášku, neodmítal dědictví, pouze nabyl předmětný odkaz.

Odkaz. Zůstavitel mohl odkázat někomu určitý majetek bez toho, aby se odkazovník stal dědicem (ať již celé pozůstalosti nebo jen podílu na ní). Předmětem odkazu mohlo být vše, co bylo způsobilé být předmětem právního obchodu, tedy například movitá věc, určená jednotlivě nebo druhem, pohledávka, podnik nebo i třeba pozůstalost po jiné osobě, také mohl zůstavitel odkazem pamatovat na určitou skupinu osob (příbuzné, služebné, chudé), ale rozhodnutí, jak bude odkaz rozdělen, ponechat na odkazovníkovi nebo třetí osobě. Jestliže zůstavitel odkázal určité osobě konkrétní věc a tato se nanašla, pozbyl odkaz platnosti. Neúčinný byl také odkaz věci, která nepatřila zůstaviteli, dědici ani odkazovníkovi, který ji měl poskytnout třetí osobě. K platnosti odkazu bylo nezbytné splnění tří podmínek, a to platné poslední pořízení, způsobilý subjekt, tedy odkazovník a způsobilý objekt, tedy odkázaná věc. Odkaz musel splnit některý dědic, kterému tak uložil zůstavitel nebo všichni dědicové. Odkazovník nabyl právo na odkaz dnem úmrtí zůstavitele a tímto okamžikem mu také vzniklo právo, respektive nárok na vydání odkazu. Odkaz jednotlivých věcí, drobných peněžních obnosů atd. byl splatný ihned, odkaz ostatních věcí byl splatný jeden rok ode dne úmrtí zůstavitele. K nabytí odkazu movitých věcí docházelo předáním, k nabytí nemovitostí vkladem do pozemkové knihy. Odkazovník se mohl domáhat plnění odkazu žalobou, pokud plněno nebylo. Také se mohl odkazovník domáhat zajištění odkazu (stejně jako věřitel) vznikem věcného práva. Jestliže odkazovník nemohl nebo nechtěl odkaz přijmout, nabyl ho náhradník nebo ostatní odkazovníci (pokud

měli odkaz nabýt společně). Jinak se předmět odkazu stal součástí pozůstalostní podstaty. Pokud bylo celé dědictví odkazy vyčerpáno, mohl dědic žádat pouze náhradu nákladů. V případě, že nemohli být z podstaty uspokojeni všichni odkazovníci, měl přednost odkaz výživy.

Profesor Dr. Jan Krčmář o odkazu uvádí následující: „Odkazem nazýváme přímé poskytnutí prospěchu majetkového posledním pořízením (na případ smrti), pokud nejde o povolání k posloupnosti universální. Zhusta nařízení odkazové bude povoláním k sukcesi singulární, ale ne po zůstaviteli, nýbrž po dědici, nebo způsobí aspoň obohacení, ale není to nikterak nutno.“¹⁵

Odmítnutí dědictví. Odmítnout dědictví mohla osoba, která splňovala předpoklady pro dědění. Odmítnutí dědictví mohlo mít dvojí formu. **Prosté odmítnutí** dědictví, tehdy dědický podíl připadl osobě, která by dědila, kdyby nebylo odmítnuvšího dědice. **Odmítnutí dědictví, spojené s prohlášením, že uprázdněný podíl má připadnout konkrétní osobě**, tehdy příslušný podíl připadl stanovené osobě a šlo o darování. Odmítnutí dědictví bylo neodvolatelné. Odmítnutí je nezbytné odlišovat od *zřeknutí se dědictví*, které bylo prováděno smlouvou, uzavřenou ještě za života budoucího zůstavitele mezi ním a osobou, které by po jeho smrti mohl vzniknout dědický nárok.

Pokud osoba s dědickým nárokem dědit chtěla, musela podat *dědickou přihlášku*. Povinnými náležitostmi dědické přihlášky bylo dědicovo prohlášení, že chce být dědicem, zda jím chce být s výhradou soupisu pozůstalosti, nebo bez této výhrady a z jakého dědického důvodu. Přihláška, která tyto náležitosti neměla, zůstala bez právních následků. Přihláška mohla být podána (jak je již výše uvedeno) tedy dvojím způsobem. **Bezvýhradně**, tehdy byl dědic zavázán věřitelům i odkazovníkům bezvýjimečně ke splnění jejich pohledávek, a to i tehdy, když pozůstalost nestačila a dědic musel plnit i ze svého výlučného majetku. **S výhradou právního dobrodiní soupisu**, tehdy byl dědic zavázán věřitelům i odkazovníkům také celým svým majetkem, ale pouze do výše ceny pozůstalosti. Soud nejprve ale musel vyhotovit seznam veškerého jmění zůstavitele.¹⁶

Zůstavitel nemohl dědici odejmout právo na výhradu dobrodiní soupisu, nebo mu soupis pozůstalosti dokonce zakázat a i takovéto zřeknutí se v dědické smlouvě mezi

---

¹⁵ Krčmář, J., Právo občanské V. Právo dědické, Knihkoupna „Typus“ Praha- Smíchov, 1930, strana 102

¹⁶ Rouček, F., Sedláček, J. a kruh spolupracovníků: Komentář k Československému občanskému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, Svazek 1., Právnické knihkupecké nakladatelství V. Linhart, 1938

manželi muselo zůstat bez účinku. Soupis pozůstalosti mohl navíc žádat neopominutelný dědic (tedy ten, komu náležel povinný díl).

Dědická přihláška nemohla být odvolána a ani nemohlo být prohlášení o bezvýhradném se přihlášení do dědictví změněno na s výhradou soupisu pozůstalosti. Pokud se některý dědic přihlásil do dědictví bezvýhradnou přihláškou a jiný s výhradou soupisu majetku, musel být pořízen soupis pozůstalosti a právního dobrodiní soupisu požíval i ten, kdo podal bezvýhradnou přihlášku, ale pouze za podmínky, že mu ještě nebyla odevzdána pozůstalost.

Profesor Dr. Emanuel Tilsch k právnímu dobrodiní soupisu uvádí následující: „Římské právo klassické zachovávalo stanovisko, že svrchu vytyčené, až Justinián umožnil dědici tzv. dobrodiním inventáře ručení obmezené; charakteristický jest tu název, dobrodiní, naznačující odchylku od principu. Rakouské právo přijalo tento justiniánský systém; jest při tom jisto; že dědic uživší toto dobrodiní ručí jen za sumu passiv krytou aktivy tedy obmezeně zač, ale jest sporno, ručili za tuto sumu jen věcmi pozůstalostními neb i svým vlastním jměním, tedy zda obmezeně neb neobmezeně čím.“¹⁷

---

¹⁷ Tilsch, E., Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1905, strana 32

3.c. Střední zákoník občanský

Střední občanský zákoník, tedy zákon číslo 141/1950 Sb. nahradil Obecný zákoník občanský a platil na našem území od 01.01.1950 do 31.03.1964. Tento právní předpis se tvářil velice odmítavě k dosavadní úpravě, opustil řadu institutů, upravených v Obecném zákoníku občanském a byl poplatný své době. Následující právní předpis, tedy zákon číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník na něj navazoval.

Střední občanský zákoník upravoval **odkaz** následujícím způsobem: Jako odkaz mohla být závětí zůstavena jinému peněžitá částka nebo jiná movitá věc. Většinou se jednalo o zanechání upomínky nebo odměnění někoho, kdo se o zůstavitele staral v nemoci či ve stáří. Předmětem odkazu nesměla být pohledávka nebo nemovitá věc. O odkazovníkovi platila přiměřeně ustanovení o dědictví a dědici (zejména ohledně odmítnutí odkazu, nezpůsobilosti odkaz nabýt a podobně). Tento ale neodpovídal za zůstavitelovy závazky, jestliže byla předmětem odkazu věc, jejíž cena byla v poměru k ceně zanechaného majetku jen nepatrná a dále, jestliže souhrn odkazů nečinil více nežli čtvrtinu toho, co zbylo ze zanechaného majetku po odečtení dluhů. Zákonodárci se nezdálo vhodné, aby odkazovník nesl odpovědnost za dluhy zůstavitele, když měl být odkaz jakousi odměnou ze jeho chování k zůstaviteli. Tato výhoda ale byla omezena, jak výše uvedeno.

Co se týče odmítnutí a neodmítnutí dědictví, opouští tento zákoník institut dědických přihlášek. Dědictví se nabývalo ipso iure. Dědic mohl dědictví **odmítnout**. Čapek¹⁸ k tomuto uvádí: „Zásadně nelze nikoho nutit k tomu, aby nabýval majetku. Nelze proto ani dědictví vnucovat tomu, kdo dědit nechce.“ Osoba s dědickým nárokem nemohla dědictví odmítnout v případě, že si již počínala jako dědic (tím bylo vyloučeno nebezpečí, že by se dědic podílel jen na tom, co je mu k užitku). Odmítnutí dědictví muselo být učiněno písemně nebo ústně do protokolu, bez výhrad a připomínek a prohlášení bylo neodvolatelné. Musela je učinit osoba s dědickým nárokem, její zmocněnec se speciální plnou mocí. Stejně jako platná právní úprava i střední občanský zákoník stanovil pro odmítnutí dědictví měsíční lhůtu, která počala běžet od okamžiku úředního zpravení o dědickém právu. V odůvodněných případech mohl soud určit lhůtu delší. Pokud dědic dědictví odmítl, hledělo se na něj, jako by se zůstavitelovy smrti nedožil.

---

¹⁸ Čapek, K.: Občanský zákoník (s důvodovou zprávou), Orbis, 1956, strana 333

3.d. Nový občanský zákoník

Nový občanský zákoník, který je připravovaný již přibližně od roku 1993, byl inspirován výše uvedeným Obecným zákoníkem občanským a očekává se od něj zlepšení, ucelení, zpřesnění, sjednocení a značné rozšíření úpravy občanského práva hmotného. Vychází z většiny zásad dosavadních právních zásad. Dědictví upravuje v §§ 1475 až 1720.¹⁹ Dědictví se sice nabývá zpětně k datu úmrtí zůstavitele, ale do potvrzení nabytí dědictví je na pozůstalost hleděno jako na „zvláštní majetkovou masu,²⁰“ která vyžaduje svou správu (vykonavatelem závěti, dědici nebo soudem ustanoveným správcem pozůstalosti).

Nová právní úprava dědictví také počítá s **odkazem**, který více méně převzala z Obecného zákoníku občanského. Odkaz je vlastně nařízení zůstavitele určité osobě v poslední vůli, aby odkazovníku vydala předmět odkazu, přičemž odkazovníkem může být jen osoba způsobilá dědit.²¹ Odkaz nelze nabýt před smrtí zůstavitele.²² Je na vůli zůstavitele, kdo bude obtížen jeho odkazem a pokud neurčí konkrétní osobu, budou obtíženi všichni dědici v poměru, v jakém nabývají pozůstalost. Rozdíl mezi odkazem a dědictvím je v tom, že právo na odkaz vzniká buď dnem úmrtí zůstavitele, nebo dnem jiným, určeným zůstavitelem a jedná se o pohledávku odkazovníka za dědicem (nikoliv dědické právo). Odkazem se tedy nenabývá věc či jiná majetková hodnota přímo (děděním), ale nabývá se až od dědice, tedy osoby, obtížené odkazem. Vlastnické právo odkazovníka k odkazu se nabývá stejně jako u převodu majetku. Odkazem lze zatížit jedině osobu, která má z dědictví prospěch. Takovou osobou lze rozumět tedy jen dědice nebo odkazovníka (tehdy mluvíme o pododkazu), zůstavitel může také dědici nebo spoludědicům zanechat přednostní odkaz (ti se pak budou posuzovat jako odkazovníci). Navíc může zůstavitel ponechat na dědici (nebo i jiné osobě), aby sám určil, k jakému účelu nebo která skupina osob (potřební, chudí) má být odkazem podělena a jestliže nemůže dědic tuto volbu vykonat, rozhodne soud. Odkazy připadají k tíži všem dědicům (podle poměru jejich podílů). Nová právní úprava ale na rozdíl od ABGB, který

---

¹⁹ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku a dále

http://cz.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%BD_ob%C4%8Dansk%C3%BD_Z%C3%A1kon%C3%ADk

²⁰ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku a dále

http://cz.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%BD_ob%C4%8Dansk%C3%BD_Z%C3%A1kon%C3%ADk

²¹ Odkaz by mohl být v závěti formulován takto: „Povolávám universálním dědicem veškerého mého majetku, ať už se v den mé smrti bude skládat z čehokoliv, svého syna Karla Nováka a nařizuji mu vydat můj snubní prsten jako odkaz mému příteli Liboru Veselému.“

²² Právo na odkaz vzniká dnem smrti zůstavitele.

umožňoval, aby zůstavitel odkazy celou pozůstalost vyčerpal, tuto možnost nepřipouští, vychází ze zásady spravedlnosti a dědici musí zůstat minimálně podíl, odpovídající čisté hodnotě jedné čtvrtiny pozůstalosti.²³ Odkazy, které ale tento poměr překračují, nejsou neplatné, jen musí být poměrně kráceny (na základě žádosti dědice). Zůstavitel může navíc učinit opatření pro případ, že jím určený odkazovník odkaz nenabude, a to buď ustanovením náhradníka, nebo svěřeneckého nástupce. Instituce odkazu je neobyčejně důležitá právě vzhledem k odpovědnosti za dluhy zůstavitele. Odkazovník totiž za zůstavitelovy dluhy neodpovídá, proto budou v budoucnu odkazy využívány k dobročinným účelům.²⁴ Odkaz může zůstavitel odvolat stejným způsobem, jako se odvolává závěť a navíc existují tři případy, kdy platí vyvratitelná domněnka odvolání odkazu, a to další odkázání, zničení, převedení předmětné věci zůstavitelem, změna předmětné věci zůstavitelem tak, že se tato stala jinou věcí a vymožením a vybráním původně odkázané pohledávky. Odkazovník může také odkaz odmítnout. Uvolněný podíl na odkazu se rozdělí poměrně ostatním podílníkům nebo nabude odkaz náhradník nebo se tento stane předmětem dědění.

Měla – li bych se vyjádřit, zda odkaz ano či ne, odpověděla bych „proč ne.“ Proč by ten, kdo ustanovuje dědice svého majetku, který je výsledkem jeho celoživotního snažení a šetření, nemohl tomuto dědici přikázat, aby osobě, která se o něho postarala v nemoci nebo která mu byla z jakéhokoliv důvodu blízká, vydal z tohoto majetku třeba obraz, šperk nebo jinou věc, která by posloužila jako vzpomínka na zůstavitele a zároveň odkazovníka obohatila bez povinnosti hradit i třeba jen část nákladů pohřbu nebo dluhů zůstavitele?

Nová právní úprava naopak nepočítá (oproti Obecnému zákoníku občanskému) s institutem *dědických přihlášek*. Důvodem k tomu je, že dědictví se častěji přijímá, nežli nepřijímá a že tedy formality by měly být po soukromých osobách požadovány co nejméně. Dědic může uplatnit své dědické právo **s výhradou soupisu pozůstalosti** nebo **bez ní**. Vyžaduje se, aby se dědic výslovně vyjádřil, zda se přihlašuje s výhradou soupisu nebo bez ní. Pokud se ve stanovené lhůtě nevyjádří, má se za to, že se výhrady soupisu vzdává. Rozhodnutí a prohlášení dědice již nelze následně změnit. V případě, že si dědic výhradu soupisu nevymíní, nemusí se celý zůstavitelův majetek sepisovat ani oceňovat (tím odpadnu některé náklady a také se takto průběh dědického řízení značně urychlí), ale dědic odpovídá za všechny zůstavitelovy dluhy, ať mu již o nich cokoliv známo bylo nebo nebylo. Právo na výhradu soupisu dědic uplatní ústně před soudem, nebo písemným

---

²³ „quarta Falcidia“

²⁴ Srovnej Odpovědnost nadace, zřízené závětí, za dluhy zůstavitele.

prohlášením, které doručí soudu. K výhradě soupisu pozůstalosti je také stanovena lhůta, počínající běžet ode dne vyrozumění o tomto právu. Lhůta činí jeden měsíc a z důležitých důvodů může být prodloužena. Toto právo nemůže být zůstavitelem dědici odejmuto ani se jej dědic nemůže předem vzdát. Pokud dědic uplatnil výhradu soupisu majetku, odpovídá za dluhy zůstavitele do výše svého dědického podílu. Všichni dědicové, kteří uplatnili výhradu soupisu, hradí dluhy zůstavitele společně a nerozdílně, ale vždy jen do výše svého dědického podílu. Pokud dědic uhradí více, než činí jeho dědický podíl, má právo po ostatních dědicích požadovat následný postih (postihový regres) a v případě pouhé žádosti věřitele o takové plnění předběžný postih (preventivní regres).

Vyhrazením si soupisu pozůstalosti pak dědic hradí dluhy zůstavitele do výše nabytého dědictví. Dědic má také právo dědictví ve stanovené lhůtě odmítnout (osobně nebo zmocněncem, kterému udělí k tomuto úkonu speciální plnou moc). Lhůta počíná běžet od okamžiku vyrozumění dědice soudem o jeho právu dědictví odmítnout a o následcích odmítnutí a činí jeden měsíc, pokud má dědic jediné bydliště v zahraničí, tak tři měsíce (lhůta může být v odůvodněných případech prodloužena). Úprava odmítnutí dědictví jednoznačně vychází ze současné platné právní úpravy. Navíc nový občanský zákoník nabízí možnost vzdání se dědictví ve prospěch druhého dědice v případě, že ale dědictví neodmítl.

Dovoluji si vyjádřit jednoznačný souhlas s tímto pojetím „přijímání“ dědictví. Pokud dědic neuplatní výhradu soupisu pozůstalosti, předejde tak zdlouhavému dodatečnému projednávání dědictví a všem problémům s tímto spojeným. Zároveň je ale vynikající i možnost vyhradit si soupis a tím se ochránit v případě, že přesně nevím, v jaké celkové výši byl zůstavitel zavázán, jaké měl závazky a povinnosti, jaký měl majetek a jaká byla jeho výše. Pro mne, jako zástupkyni notáře, je také příjemný fakt, že soupis pozůstalosti bude povinně prováděn formou notářského zápisu. Výhrada soupisu pozůstalosti se na první pohled jeví jako nevýhodná pro věřitele a nabízí se otázka, zda by měl zákonodárce spíše chránit dědice nebo věřitele. Domnívám se, že pokud dědic nepožádá o soupis pozůstalosti, ve většině případů je to z toho důvodu, že ví, že zůstavitel dluhy neměl vůbec nebo v jaké výši a z jakého právního titulu byl zavázán. Zde snad není třeba chránit ani dědice, který ví, proč o soupis nežádá, ani věřitele, za jehož pohledávku nyní odpovídá v plné výši jiná osoba. Pokud dědic o soupis pozůstalosti požádá, má alespoň věřitel jasný přehled o zůstavitelově majetku i o jeho závazcích a jeho postavení

v dědickém řízení se oproti stávající právní úpravě nezhorší. Eliáš²⁵ k tomuto uvádí: „Rozlišování rozsahu odpovědnosti dědiců podle toho, zda uplatnili výhradu soupisu, především odpovědnost za dluhy v plném rozsahu v případě neuplatnění výhrady soupisu představuje naprosto zásadní změnu. Takto pojatá odpovědnost je v rozporu s dlouhodobě existujícím právním vědomím a zažitou představou, že nabytí dědictví nemůže být nabyvateli na újmu. Navrhovaná koncepce preferuje ochranu věřitelů před ochranou dědiců. Spravedlivější se zdá princip, podle kterého je dluh v první řadě věcí samotného dlužníka a jeho věřitele. Ani za života dlužníka by nemohl věřitel zásadně dosáhnout při výkonu rozhodnutí uspokojení z jiného majetku než z majetku dlužníka. Toto právo by mu mělo být po úmrtí dlužníka zachováno, není však důvodu, aby se v důsledku úmrtí dlužníka dostával do výhodnějšího postavení než předtím.“

---

²⁵ Eliáš, K.: Občanský zákoník Velký akademický komentář, Linde Praha, a.s., 2008, strana 1198

4. Předpoklady odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy

4.a. Podmínky

Je šest předpokladů, nezbytných k tomu, aby konkrétní osoba dědila, popřípadě jí bylo nabytí majetku potvrzeno a zároveň byla odpovědna za dluhy zůstavitele nebo aby nastala odpovědnost za dluhy zůstavitele z majetku do dědictví patřícího. Těmito předpoklady jsou:

- smrt zůstavitele
- existence zůstavitelova majetku
- dědický titul
- odmítnutí nebo neodmítnutí dědictví
- dědická způsobilost, popř. nezpůsobilost ve smyslu ustanovení § 469 občanského zákoníku
- vydědění ve smyslu ustanovení § 469a občanského zákoníku, popř. jeho neplatnost, odvolání, neexistence atd.

Smrtí zůstavitele většinou nezaniká povinnost plnit závazky a dluhy, ani zajištění pohledávek zůstavitelova věřitele. Výjimkou z tohoto pravidla je plnění, které musí být provedeno výlučně dlužníkem – zůstavitelem,²⁶ například plnit vyživovací povinnost (nezaniká ale povinnost uhradit nedoplatky výživného), zhotovit dílo dle smlouvy o dílo (nezaniká ale povinnost vydat svěřený materiál) a podobně.

---

²⁶ § 579 odstavec 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

4.b. Zjištění majetku

Z tohoto pohledu je nesmírně důležité šetření zůstavitelova majetku a jeho dluhů. Dědictví totiž představují majetková aktiva i pasiva, kdy aktivem dědictví je nutno rozumět souhrn všech zůstavitelových věcí, práv a jiných majetkových hodnot a pasivem zůstavitelovy dluhy a také přiměřené náklady pohřbu zůstavitele. Způsoby šetření jsou mnohé, probíhají v podstatě po celé dědické řízení, popř. i při jeho likvidaci:

- Samotná **závěť** zůstavitele přináší informace ohledně jeho majetku. Soudní komisař by měl podle této listiny dále šetřit vlastnictví majetku, o kterém se v závěti hovoří.
- S tím souvisí i další způsob šetření, a to **lustrace v katastru nemovitostí**. Jednací řád pro okresní a krajské soudy přímo stanoví, že „je – li pro to v řízení důvod, soudní komisař provede dálkovým přístupem zjišťování údajů vedených ve formě počítačových souborů v katastru nemovitostí tak, aby bylo zjištěno vlastnictví zůstavitele k nemovitostem, evidovaným v katastru nemovitostí. Zjišťování provádí zejména vyhotovením přehledů vlastnictví a výpisů z listů vlastnictví. Nelze – li údaje z katastru nemovitostí získat tímto způsobem bezplatně, požádá soudní komisař o jejich poskytnutí to katastrální pracoviště katastrálního úřadu, v jehož obvodu působnosti se nemovitosti nacházejí.“²⁷ Tyto údaje se poskytují pro účely dědického řízení bezplatně.²⁸ Ještě před nedávnem²⁹ neměl notář jako soudní komisař přístup do katastru nemovitostí a byl odkázán na lustraci konkrétního katastrálního pracoviště na základě jeho žádosti. To přinášelo mnohé problémy. V současné době již soudní komisař prolustruje vlastnictví nemovitostí zůstavitele podle jeho jména a rodného čísla. Opominutí zařazení některé nemovitosti do aktiv dědictví je tedy zcela výjimečné. Soudní komisař by měl zařadit do dědického spisu nejen oficiální výpis z katastru nemovitostí (internetový rozhodně nestačí), ale měl by si opatřit (na příslušném katastrálním pracovišti nebo od účastníků řízení) i nabývací listiny a tyto důkladně pročíst a ověřit vlastnictví zůstavitele předmětných nemovitostí. Ze své praxe vím, že zápisy v katastru nemovitostí nejsou vždy

²⁷ Citováno z Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy § 88 odstavec 2

²⁸ Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky

²⁹ Konkrétně před novelou výše uvedené Vyhlášky, která je účinná od 01.07.2009

zcela správné. Tento stav je zapříčiněn zejména tím, že v období od roku 1950 do 31. 03. 1964 sice katastr nemovitostí fungoval, ale zápisy do něj byly pouze fakultativní a teprve až od 01.04.1964 střediska geodézie zakládala evidenci vlastnických vztahů na listy vlastnictví.³⁰ Je tedy třeba je ověřit.

- Dalším způsobem opatření si podkladů ohledně majetku a zejména dluhů, je získáno díky aktivitě věřitelů, spoluvlastníků a dalších osob, a to jejich **přípisy**, kterými do dědictví přihlašují především své pohledávky za zůstavitelem. I zde je třeba reakce soudního komisaře, jejímž výsledkem je zjištění výše dluhu zůstavitele ke dni jeho úmrtí i opatření si právního titulu vzniku pohledávky věřitele za zůstavitelem.
- **Předběžné šetření.** Soudní komisař dostává od příslušného okresního soudu dědický spis, který obsahuje většinou pouze úmrtní list a usnesení, jímž se zahajuje dědické řízení a pověření notáře soudním komisařem. Z těchto dokumentů lze vyčíst pouze jméno a adresu vypravitele pohřbu. Ten se tedy povětšinou zve k předběžnému šetření. Mnohdy se ale stává, že i další zůstavitelovi příbuzní, zejména pozůstalá manželka a pozůstalí potomci, projeví zájem zúčastnit se předběžného šetření. Domnívám se, že nic nebrání tomu, aby protokol o předběžném šetření byl sepsán s více osobami nebo aby byl sepsán s vypravitelem pohřbu a následně s další osobou nebo osobami sepsán protokol, jímž se protokol o předběžném šetření doplní. Předvolání většinou vypovědí, co je jim známo ohledně majetku a dluhů zůstavitele, předloží například výpisy z účtu a soudní komisař jejich prohlášení ověří dotazy na příslušné instituce.
- To je již další způsob opatřování si podkladů. Soudní komisař učiní **dotazy** bankám, České správě sociálního zabezpečení, stavebním spořitelnám a dalším právnickým a fyzickým osobám a veřejným institucím. Jednací řád pro okresní a krajské soudy přímo stanoví: „Soudní komisař činí v řízení dotazy tak, aby byl zjištěn stav majetku a dluhů v době smrti zůstavitele. V dotazu vždy uvede, kterým soudem byl k provedení úkonů jako soudní komisař pověřen.“³¹
- Na základě vůle soudního komisaře i návrhu účastníků řízení se provádí **konvokace věřitelů**. Tedy formou usnesení, doručovaného všem známým věřitelům poštou nebo do datové schránky a všem dalším věřitelům,

³⁰ Šešina, M.: Postupný zánik pozemkové knihy a jeho důsledky pro dnešek, Ad Notam č. 4/2004, strana 95

³¹ Citováno z Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy § 88 odstavec 1

uveřejněním na úřední desce příslušného okresního soudu, jsou věřitelé vyzváni, aby oznámili své pohledávky ve stanovené lhůtě, a zároveň jsou poučeni, že pohledávky, které nebudou při likvidaci uspokojeny, zaniknou.³²

Konvokaci věřitelů bude následně věnována kratší kapitola této práce.

- Dále je třeba zmínit **rozhodnutí** soudu ve sporném řízení, popřípadě rozhodnutí finančních úřadů nebo jiných správních úřadů ohledně povinnosti zůstavitele plnit.
- Doporučuji na počátku každého dědického řízení navíc lustrvat vlastnictví zůstavitele zaknihovaných **cenných papírů**, zda není veden v **insolvenčním rejstříku**, popř. lustrací v dalších veřejných seznamech.
- Soudní komisař je povinen provést **jiné důkazy**, potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány.³³

V dědickém řízení se při dokazování uplatňuje vyšetřovací zásada, soudní komisař je odpovědný za zjištění skutkového stavu věci. Je povinen provést všechny potřebné důkazy bez ohledu na to, jestli je účastníci požadují nebo nepožadují, ačkoliv součinnost účastníků je samozřejmě požadována.³⁴ Soudní komisař musí postupovat zároveň dále v souladu se zásadou rychlosti a hospodárnosti a materiální pravdy.³⁵ Zákon o soudech a soudcích stanoví právo každého na projednání a rozhodnutí jeho věci bez zbytečných průtahů a ukládá soudci povinnost rozhodovat v přiměřených lhůtách a bez průtahů.³⁶

Pokud měl zůstavitel s pozůstalým manželem majetek **ve společném jmění manželů**, učiní soudní komisař jeho soupis, rozhodne o obvyklé ceně tohoto majetku a výši jejich případných závazků a dále určí, co z tohoto majetku spadá do dědictví a co připadá pozůstalé manželce, manželovi.³⁷ O obvyklé ceně tohoto majetku rozhodne soud usnesením (doručovaným účastníkům do vlastních rukou). Zákon³⁸ stanoví, že se vypořádání společného jmění manželů provede podle zásad, uvedených v občanském zákoníku. Podle mého názoru je ale i třeba přihlídnout k vůli účastníků řízení. Pokud jsou některá aktiva

---

³² § 175t odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

³³ § 120 odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

³⁴ Škárková, M. a kolektiv: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 4. aktualizované vydání podle stavu k 01.09.2009, Linde Praha, a.s. 2009

³⁵ Srovnej § 6 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

³⁶ § 5 odstavec 2 a § 79 odstavec 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů

³⁷ § 175l odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

³⁸ Občanský soudní řád

nebo pasiva dědictví mezi účastníky sporná, omezí se soud pouze na zjištění jejich spornosti a dále k nim nepřihlíží.³⁹

Společné jmění manželů tvoří⁴⁰ majetek, který nabyl některý z manželů nebo oba manželé společně za trvání manželství a zároveň závazky, které vznikly některému z manželů nebo oběma společně za trvání manželství. Do společného jmění manželů nespadá majetek, který získal jeden z manželů děděním, darem, majetek, nabytý za výlučný majetek jednoho manžela, věci pařící osobní potřebě některého z manželů, majetek, získaný restituací, majetek, nabytý před uzavřením manželství nebo věc, která byla vydána jednomu z manželů jako právnímu nástupci původního vlastníka. Zároveň sem nespadají závazky, které se týkají jen výlučného majetku jednoho z manželů (například úvěr ze stavebního spoření, který se váže k domu, který jeden z manželů zdědil) a závazky, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů. Rozsah společného jmění manželů může být upraven smlouvou o zúžení nebo naopak rozšíření společného jmění manželů, která musí mít formu notářského zápisu. Touto smlouvou lze takto měnit rozsah stávajícího majetku i do budoucna.⁴¹ Také soud může ze závažných důvodů a zároveň na návrh jednoho z manželů zúžit společné jmění manželů až na věci, tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti (§ 148 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Od 01.07.2009 byla zavedena centrální evidence manželských smluv a soudní komisař je povinen prošetřit, zda zůstavitel takovou výše uvedenou smlouvu uzavřel (§ 175c odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád).

Usnesením v rámci dědického řízení⁴² lze vypořádat pouze společné jmění manželů, které **zaniklo úmrtím zůstavitele**. Podle tohoto ustanovení nelze postupovat, pokud zemřela osoba rozvedená, která neměla vypořádané společné jmění manželů. Stejně tak není možné postupovat, pokud společné jmění manželů zaniklo za života zůstavitele prohlášením konkursu na majetek jednoho z manželů (§ 268 odstavec 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení) nebo uložením trestu propadnutí majetku některého z manželů (§ 52 odstavec 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákon).

Některé majetkové hodnoty nabývá pozůstalý manžel přímo ze zákona. Například pozůstalý manžel nabývá za určitých podmínek členský podíl v bytovém družstvu⁴³ nebo

---

³⁹ § 175k odstavec 3 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁴⁰ § 143 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁴¹ Majetku, který manželé teprve nabydou nebo hodlají nabýt.

⁴² § 175l odstavec 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁴³ § 707 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

práva a povinnosti ze stavebního spoření.⁴⁴ Tento majetek není přímo předmětem vypořádání společného jmění manželů, ale je třeba, aby soud k tomuto nabytí přihlédl a jako předmět společného jmění manželů a jeho vypořádání uvedl majetkovou hodnotu, odpovídající nabytému majetku. Pokud se některý z manželů stal za trvání manželství společníkem obchodní společnosti, nestává se pozůstalý manžel společníkem společnosti namísto něho, ale předmětem společného jmění manželů je majetková hodnota předmětného obchodního podílu.⁴⁵

Je možné, že je společné jmění manželů – zůstavitele a pozůstalé manželky předloženo a následně samotné dědictví předloženo není. Například: zůstavitel měl velké množství majetku ve svém výlučném vlastnictví a naopak ve společném jmění manželů byly vysoké závazky. Společné jmění manželů předloženo je, ale závazky, které z jeho vypořádání „spadnou“ do pasiv dědictví, převyší hodnota aktiv dědictví, jejichž součástí je i hodnotný zůstavitelův výlučný majetek. Může ale nastat i opačný případ. Společné jmění zůstavitele a pozůstalé manželky předloženo není a dědictví následně předloženo je. Například: manželé neměli ve společném jmění manželů žádné dluhy, popřípadě nízké dluhy, ale po vypořádání jejich společného jmění manželů jsou předmětem soupisu pasiv dědictví tak vysoké dluhy, ze kterých byl výlučně zavázán zůstavitel, že dědictví je předloženo.

Pokud se do právní moci usnesení o skončení řízení objeví další majetek, patřící do společného jmění manželů zůstavitele a pozůstalého manžela, rozhodne o něm soud dodatečně a vychází z původního rozhodnutí.⁴⁶

Spíše pro zajímavost ještě uvádím, že v případě **registrovaného partnerství** nevzniká společné jmění manželů a majetkové poměry registrovaných partnerů se řídí zásadami podílového spoluvlastnictví.⁴⁷

---

⁴⁴ § 8 odstavec 1 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření

⁴⁵ § 143 odstavec 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a R 68/2005

⁴⁶ § 1751 odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁴⁷ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a § 137 a následující zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

4.c. Soupis aktiv a pasiv

Po vypořádání společného jmění manželů zůstavitele a pozůstalého manžela soudní komisař sestaví **soupis aktiv a pasiv dědictví**.⁴⁸ S tímto soupisem by měli být seznámeni zůstavitelovi dědicové, popřípadě stát, respektive Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Znáám případ, kdy jeden můj nejmenovaný kolega sestavil soupis aktiv a pasiv dědictví v dědickém řízení, kde všichni potencionální dědicové dědictví odmítli a neseznámil s ním zástupce Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Na základě tohoto soupisu vydal usnesení o stanovení obvyklé ceny majetku, výši pasiv a výši předlužení dědictví. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových se proti tomuto usnesení odvolal z důvodu, že mu bylo jako účastníku řízení odepřeno právo zúčastnit se jednání a vyjádřit se ke zjištěným skutečnostem, tj. například vyjádřit se k výši zjištěných aktiv či možnost vznést námitky proti některým soudem zjištěným pasivům⁴⁹ a s tímto odvoláním uspěl. Příslušný krajský soud usnesení zrušil a vrátil věc příslušnému okresnímu soudu, respektive soudnímu komisaři k novému rozhodnutí.

Předmětem aktiv dědictví je majetek zůstavitelem zanechaný, tedy hodnoty penězi ocenitelné. Především jsou to věci, jejichž byl zůstavitel výlučným vlastníkem nebo podílovým spoluvlastníkem. Dále zůstavitelovy pohledávky, podnik, cenné papíry a podobně. Předmětem pasiv dědictví jsou náklady pohřbu zůstavitele a jeho dluhy (pohledávky za ním).

---

⁴⁸ § 175m zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁴⁹ Odvolání proti Usnesení Okresního soudu v Kutné Hoře č.j. D 31/2003 - 365 ze dne 12.01.2011

4.d. Spory

Pokud jsou aktiva nebo pasiva dědictví **sporná**, je třeba, aby byla konstatována jejich spornost a při určení obvyklé ceny majetku, výše pasiv a čisté hodnoty dědictví k nim nebylo přihlíženo.⁵⁰ Před nezařazením určité položky do aktiv, popř. pasiv dědictví je nezbytné vyžádání si stanoviska dědiců, popřípadě státu. Toto stanovisko musí soudní komisař posoudit. Je možné, že nastane případ, že je určitý majetek nebo dluh zařazen do soupisu aktiv a pasiv dědictví proti vůli účastníků řízení, ale vždy musí být tento majetek nebo tento dluh jednoznačně doložen tak, aby účastníci řízení nemohli jeho existenci vyvrátit⁵¹ (platí zásada, že věřitel je povinen prokázat svou pohledávku i její výši). Například o dluhu zůstavitele je rozhodnuto pravomocným rozsudkem soudu. Ale také je třeba mít na paměti, že pokud dědic předloží soudnímu komisaři výpis z banky, kterým doloží, že zůstavitel tento dluh uhradil, nelze dluh do soupisu aktiv zařadit. Tímto svým tvrzením si dovoluji vyjádřit nesouhlas s názorem,⁵² že se vždy jedná o spor o aktiva a pasiva dědictví v případech, kdy se účastníci neshodnou, co do aktiv a pasiv dědictví patří. Také je třeba důkladně účastníky řízení informovat při namítání spornosti aktiv, neboť se může stát, že vyloučením některého pasiva dojde k předlužení dědictví, nařízení likvidace dědictví a „není cesty zpět.“⁵³

Každá položka na soupisu aktiv a pasiv dědictví musí být oceněna. Ocenění se provádí znaleckými posudky,⁵⁴ souhlasným prohlášením účastníků řízení, příslušnými přípisy bankovních ústavů a podobně. Cena se stanoví ke dni úmrtí zůstavitele.⁵⁵ Na základě tohoto soupisu soudní komisař vydá usnesení, jímž stanoví obvyklou cenu majetku, výši pasiv a čistou hodnotu dědictví nebo výši předlužení dědictví.⁵⁶ Toto usnesení doručí účastníkům do vlastních rukou. Věřitel zůstavitele není oprávněn podat odvolání proti tomuto usnesení.⁵⁷ Stanovení obvyklé ceny majetku, výše dluhů a čisté hodnoty dědictví je nesmírně důležité pro zvolení následného postupu v řízení, tedy zda dědici zůstavitelův majetek převezmou a do výše hodnoty svého podílu budou odpovídat

---

⁵⁰ § 175k odstavec 3 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁵¹ Výkladové stanovisko senátu Notářské komory České republiky

⁵² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kolektiv: Občanský zákoník, Komentář, C. H. Beck, 2009

⁵³ Přednáška JUDr. Radima Drášila na školení notářů v Kroměříži 2. – 3.6.2011

⁵⁴ R 64/1967

⁵⁵ R 32/1971

⁵⁶ § 175o odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁵⁷ F 58/1965

za jeho dluhy nebo zda bude uzavřena dohoda o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávek nebo zda bude přikročeno k likvidaci dědictví.

Vždy je rozhodný stav, jaký byl v době úmrtí zůstavitele. Pro zařazení dluhu do pasiv dědictví je podstatné, zda dluh v době smrti zůstavitele existoval. Naopak nerozhoduje, zda byl splatný. Pokud soudní komisař zjistí před právní mocí usnesení o skončení řízení nové skutečnosti, které vyžadují změnu výše uvedeného usnesení, provede tuto změnu novým usnesením.⁵⁸ Musí jít ale o skutečnosti nové, o kterých při vydání původního usnesení nevěděl, zejména skutečnost, že se objevil nový majetek nebo dluh zůstavitele. Nikdy nelze takto měnit například ocenění majetku a podobně.

Pravomocná usnesení soudu nejsou závazná pro osoby, které nebyly účastníky dědického řízení (a tyto se mohou domáhat svého práva žalobou) ve všech případech s jedinou výjimkou a tou je likvidace dědictví.⁵⁹

---

⁵⁸ § 175o odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁵⁹ Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědické právo, Linde Praha, a.s. 2007 a § 175y odstavec 2 o.s.ř.

5. Odpovědnost za dluhy zůstavitele při zastavení dědického řízení

Jestliže zůstavitel **nezanechal majetek žádný** nebo **zanechal jen majetek nepatrné hodnoty**, soud řízení zastaví.⁶⁰ Rozhodnutí o zastavení řízení je procesním rozhodnutím a nemá hmotněprávní důsledky. Jestliže se následně objeví majetek, soud zahájí dodatečné projednání dědictví.

Majetek nepatrné hodnoty soud vydá tomu, kdo se postaral o pohřeb zůstavitele. Jedná se o majetek, který je přibližně se výši nákladů pohřbu nebo je i nepatrně převyšuje. Praxe je ustálena na majetku v hodnotě přibližně do 15.000,-- Kč. Troufám si říci, že tato částka není dostatečně vysoká. Náklady běžného pohřbu totiž většinou tuto částku výrazně převyšují a bývají minimálně ve výši 20.000,-- Kč. Proto dědické řízení ve své praxi zastavuji případ od případu, ale většinou i tehdy, kdy je předmětem dědického řízení částka přes 15.000,-- Kč. Pohřeb by měl být totiž přiměřený zůstavitelovu společenskému postavení, místním zvyklostem, náboženství, které zůstavitel vyznával a podobně. Jsou různé názory na to, zda se za náklady pohřbu považují jen náklady samotného pohřbu, ale i náklady na pořízení náhrobku, na úpravu celého hrobu, smuteční výzdobu kostela a podobně. Přikláním se k názoru, že je třeba pojmout náklady pohřbu souborně a zahrnout do nich veškeré skutečné náklady, které s pohřbením zůstavitele vznikly.⁶¹

K dalším pasivům se nepřihlíží. Při rozhodování, zda je vhodné řízení zastavit nebo jej vést dále, je také třeba přihlídnout k názorům a zájmům potencionálních dědiců, především k tomu, zda mají zájem převzít předmětný majetek. Výše pasiv by tento postup ovlivnit neměla.

Vypravitel pohřbu, tedy osoba, které byl vydán nepatrný zůstavitelův majetek na úhradu jeho pohledávky za zůstavitelem za vypravení pohřbu, není zůstavitelovým dědicem. Předmětný majetek nedědí. Nabyde majetek na základě rozhodnutí státního orgánu, tedy soudu ve smyslu ustanovení § 132 občanského zákoníku, pověřeného k vedení dědického řízení (nabytí majetku je mu potvrzeno usnesením, proti němuž není odvolání přípustné). To je nejpodstatnější skutečnost, uvedená v této kapitole. Odpovídá totiž na otázku, zda je vypravitel pohřbu a tedy nabyvatel nepatrného zůstavitelova

---

⁶⁰ § 175h odstavec 1 a 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁶¹ Srovnej 25 Cdo 818/2004 a Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědické právo v teorii a praxi, Leges, s.r.o., 2011, strana 39

majetku, odpovědný za dluhy zůstavitele, a to ať již zcela nebo do výše hodnoty nabytého majetku.

Vypravitel pohřbu z důvodů výše uvedených naprosto neodpovídá za dluhy zůstavitele, a to ani do výše majetku, který nabyl, ani poměrně, ani nijak jinak. Vypravitel pohřbu a ten, kdo nabyl zůstavitelův majetek nepatrné hodnoty, v jedné osobě, nezodpovídá za zůstavitelovy dluhy a věřitelé nemají právo úhradu těchto dluhů od něho požadovat.

Závěrem ještě nutno uvést, že vypraviteli pohřbu není možné majetek nepatrné hodnoty vnutit proti jeho vůli a že tento může odmítnout předmětný majetek převzít.⁶²

---

⁶² R 18/1986

6. Konvokace věřitelů

6.a. Platná právní úprava

Výzva věřitelům, aby přihlásili své pohledávky do dědictví, bývá označována jako **konvokace věřitelů** neboli jejich svolání. Provádí se především v případě, že je dědictví buď přímo předloženo, nebo je důvodná obava, že zůstavitel měl dluh nebo dluhy, o nichž není soudnímu komisaři ani dědicům nic známo.

Účel konvokace věřitelů je trojí:

- jednoznačné vyjasnění a upřesnění okruhu zůstavitelových věřitelů a zjištění jejich pohledávek
- upozornění neznámých věřitelů, že dlužník zemřel a je třeba přihlásit pohledávku za ním
- ochrana dědiců nebo státu vůči věřitelům, kteří své pohledávky nepřihlásili.

Konvokace věřitelů je upravena v § 175n občanského soudního řádu a § 471 odstavec 2 občanského zákoníku. Obě tato ustanovení hovoří o konvokaci věřitelů na návrh, a to buď dědiců, nebo státu (účastníci o tom musí být poučeni). Na rozdíl od některých odborníků na dědické řízení, kteří uvádějí, že konvokace věřitelů by se měla provádět pouze na návrh,⁶³ můj názor je, že ačkoliv o této možnosti zákon nehovoří, je vhodné, aby v řadě dědických řízení činil výzvu věřitelům soudní komisař bez návrhu, pouze z důvodu účelnosti (z výše stanovených důvodů). Pokud je návrh státem nebo dědici podán, musí mu soudní komisař vyhovět.

Konvokace věřitelů se provádí usnesením, které je doručeno všem účastníkům řízení a známým věřitelům poštou nebo do datové schránky. Neznámým dědicům se doručí vyvěšením na úřední desce soudu (a zároveň je obsah úřední desky zveřejněn i přístupem, umožňujícím dálkový přístup). Desátým dnem ode dne vyvěšení se má za to, že usnesení je doručeno⁶⁴ a počne běžet patnáctidenní lhůta pro podání odvolání. V předmětném usnesení soudní komisař jednak vyzve věřitele, aby přihlásili své pohledávky a sdělili jejich výši,

---

⁶³ Bílek, P., Fiala, J., Jindřich, M., Wawerka, K. a kolektiv: Notářský řád a řízení o dědictví komentář, C. H. Beck 2010, R 34/1976, Cpj 30/75

⁶⁴ § 50l zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

popř. právní titul a určí jim k tomu lhůtu, která je lhůtou soudcovskou (což znamená, že věřitelé mohou přihlásit své pohledávky i po jejím uplynutí a pokud nebylo dědické řízení pravomocně skončeno, musí být tyto pohledávky do soupisu pasiv řízení zařazeny) a především věřitele poučí, že jestliže své pohledávky nepřihlásí a uspokojením pohledávek přihlášených bude cena dědictví vyčerpána, dědici neodpovídají těmto věřitelům za nepřihlášené pohledávky.

Díky konvokaci věřitelů jsou dědici i stát chráněni, neboť nejsou povinni nepřihlášené pohledávky uspokojit, pokud byla přihlášenými pohledávkami vyčerpána cena dědictví. Pokud by tedy například obvyklá cena majetku do dědictví patřícího činila 30.000,-- Kč a byla přihlášena pohledávka nákladů pohřbu ve výši 20.000,-- Kč a pohledávka na dani z převodu nemovitostí ve výši 15.000,-- Kč. Zůstavitel by závěť nezanechal, ze zákona by přicházel jediný dědic pozůstalý syn, který by dědictví neodmítl, a nabytí veškerého majetku do dědictví patřícího by mu bylo pravomocně potvrzeno. Dědic by uhradil náklady pohřbu v plné výši a část nedoplatku na dani ve výši 10.000,-- Kč, čímž by byla cena dědictví a jeho dědického podílu vyčerpána. Po právní moci usnesení o skončení řízení by vyšla najevo pohledávka České spořitelny, a.s. ve výši 20.000,-- Kč, zajištěná zástavním právem. Pokud by byla na návrh pozůstalého syna provedena konvokace věřitelů, nenesl by tento odpovědnost za pohledávku České spořitelny, a.s. Jestliže by však konvokace věřitelů provedena nebyla, byl by pozůstalý syn povinen uhradit České spořitelně, a.s. částku 10.000,-- Kč a mohl žádat od finančního úřadu vrácení plnění ve výši 10.000,-- Kč jako bezdůvodné obohacení, neboť uhradil pohledávky, které měly přednost, čímž byla cena jeho dědického podílu vyčerpána a finanční úřad by neměl nárok na plnění, pokud by nevyšlo najevo, že zůstavitel vlastnil ještě nějaký další majetek.

Věřitel, který svou pohledávku na výzvu nepřihlásil, je znevýhodněn jednak tím, že při uzavírání dědické dohody, dohody o přenechání předluženého dědictví věřitelům ani v rozvrhovém usnesení při likvidaci dědictví k jeho pohledávce není přihlíženo, dědic ji není povinen uhradit ve výše uvedeném případě, věřitel se nemůže účastnit dědického řízení ani jej nijak ovlivňovat.

Dovoluji si uvést, že já ve své praxi provádím konvokaci věřitelů vždy, když vyjde najevo, že zůstavitel měl jakýkoliv dluh. Náklady dědického řízení se zvýší minimálně (pouze o poštovné, neboť usnesení o výzvě věřitelům se doručuje všem účastníkům řízení) a ochráním tak jak dědice, tak i možné další věřitele.

Při likvidaci dědictví se konvokace věřitelů provádí většinou dvakrát:

Poprvé před nařízením likvidace (§ 175n zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Zde se provádí výzva na návrh dědiců, a to především z důvodu zjištění stavu majetku a dluhů zůstavitele ke dni jeho úmrtí.

Podruhé při samotném nařízení likvidace dědictví. V usnesení o nařízení likvidace dědictví soud vyzve věřitele, aby oznámili své pohledávky ve stanovené lhůtě, a upozorní je, že pohledávky, které nebudou při likvidaci dědictví uspokojeny, zaniknou.⁶⁵ Tato výzva je nedílnou součástí usnesení o nařízení likvidace dědictví.

---

⁶⁵ § 175t odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

6.b. Obecný zákoník občanský

Úprava Obecného zákoníku občanského byla ohledně konvokace věřitelů značně podobná té současné. O **konvokaci věřitelů** požádal dědic (pokud již podal dědickou přihlášku a jeho právo bylo nepochybné), opatrovník nebo fiskus, kterému měla pozůstalost připadnout jako odúmrtí, za podmínky, že pozůstalost ještě nebyla vydána, za účelem zjištění stavu dluhů dědictví. Soud také mohl vydat vyhlášku z moci úřední, ale to pouze v případě pozůstalosti po důstojnících a jiných vojenských osobách, u nichž bylo povinné zúčtování (ve lhůtě šesti měsíců). Pozůstalostní soud vydal vyhlášku, kterou svolal věřitele a vyzval je, aby ve stanovené lhůtě přihlásili a doložili své pohledávky, a to buď ústně při projednání dědictví, jehož termín byl současně stanoven,⁶⁶ nebo písemně před tímto datem. I zde měla konvokace trojí význam, a to zjištění stavu pozůstalostních dluhů, informovanost věřitelů a ochranu proti nepřihlášeným věřitelům. Jestliže totiž věřitel nepřihlásil svou pohledávku ve stanovené lhůtě a cena dědictví byla vyčerpána uhrazením přihlášených pohledávek, věřitelům nenáležel nárok proti pozůstalosti. S jedinou výjimkou. Výše uvedené neplatilo, pokud měl věřitel svou *pohledávku zajištěnou zástavním právem*.⁶⁷

Profesor Dr. Jan Krčmář o konvokaci věřitelů uvádí následující: „Jestliže pozůstalost stačí, musí věřitelé, kteří se hlásili, uspokojiti, a nebude již odpověden věřitelům, kteří se ve stanovené lhůtě nepřihlásili, jestliže pozůstalost bude vyčerpána zaplacením věřitelům, kteří se hlásili. Na věřitele zástavní ustanovení toto se nevztahuje a tito mohou dojíti uspokojení ze zástavy. Pochybně je, zdali dědic odpovídá věřitelům, kteří v řízení konvokačním se nepřihlásili, když o jejich pohledávkách vůbec věděl. Jestliže dědic opomene včasné konvokace a věřitele uspokojuje nebo platí-li, ač v řízení konvokačním vyjde na jevo, že pozůstalost je přetížena dluhy, a jestliže pak na některé věřitele se nedostane, ručí jim dědic celým svým jměním potud, potud by byli došli zaplacení, kdyby se bylo užito pozůstalosti k uspokojení věřitelů pořadem zákonným, tj. patrně podle ustanovení řádu konkursního.“⁶⁸

---

⁶⁶ „Při roku.“

⁶⁷ Rouček, F., Sedláček, J. a kruh spolupracovníků: Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, Svazek 1., Právnícké knihkupecké nakladatelství V. Linhart, 1938

⁶⁸ Krčmář, J., Právo občanské V. Právo dědické, Knihkárna „Typus“ Praha- Smíchov, 1930, strana 84

6.c. Střední zákoník občanský

Střední občanský zákoník nepoužíval termínů konvokace nebo svolání věřitelů. V § 515 ale uváděl, že „věřitelům, kteří své nároky neoznámili přesto, že je dědic dal k tomu soudem vyzvat, dědic neodpovídá, pokud je cena jím nabytého dědictví vyčerpána nároky ostatních věřitelů.“ Účel ustanovení o úřední výzvě měl být dvojitý. Jednak ochrana věřitele a jeho dostatečná informovanost o úmrtí zůstavitele a jednak ochrana dědice před výtkou, že si při pátrání po věřitelích nepočínal s náležitou péčí. Toto ustanovení bylo především určeno pro ústavy lidového peněžnictví, aby byly dostatečně informovány, zda některý jejich dlužník zemřel. Střední občanský zákoník již dále vyrozumění věřitelů neřešil.

Dědic byl povinen hradit náklady pohřbu a zůstavitelovy závazky do výše ceny nabytého dědictví. Stát, kterému připadlo dědictví jako odúmrtí, odpovídal za závazky stejně, jako by byl dědicem. Na dědice nebo na stát nepřecházely závazky, které smrtí zůstavitele zanikly. Pro zajímavost uvádím, že normy, které v době platnosti středního občanského zákoníku upravovaly dědické řízení v SSSR, byly samozřejmě téměř totožné s v té době u nás platnými předpisy. Odpovědnost za dluhy zůstavitele řešily také stejně, pouze stanovily věřitelům pod sankcí ztráty pohledávky povinnost ohlásit své nároky do šesti měsíců od nápadu dědictví.

6.d. Nový občanský zákoník

I podle připravované úpravy, která do značné míry převzala úpravu v Obecném zákoníku občanském, má dědic, který si vyhradil soupis pozůstalosti a správce dědictví, právo požadovat po soudu **svolání - konvokaci věřitelů**, sloužící především k vyhledání věřitelů. Věřitelé jsou takto vyzváni, aby ve stanovené lhůtě přihlásili a doložili své pohledávky. Dědic se tak dozví o zůstavitelových dlužích a má možnost se k přihlášeným pohledávkám vyjádřit. Nemá ale povinnost do pravomocného skončení dědického řízení věřitele uspokojovat. Pokud pozůstalost vyčerpají přihlášené pohledávky, věřitelé, kteří své pohledávky nepřihlásili, ztrácí právo na úhradu své pohledávky z pozůstalostního majetku. Zde jsou dvě výjimky, a to zajištění věřitelovy pohledávky *zástavním právem* a zajištění věřitelovy pohledávky *zadržovacím právem* a dále jestliže věřitel dokáže, že dědic o pohledávce věděl. Pokud o konvokaci věřitelů požádáno nebylo nebo pokud dědic uspokojil jednoho z věřitelů bez zřetele na ostatní, a tím je na jejich právech zkrátil, a některý věřitel tak nedosáhl plného uspokojení své pohledávky, je dědic věřiteli zavázán uspokojit jej tak, jak by toho věřitel dosáhl při likvidaci dědictví. Dědic nebude chráněn výhradou soupisu pozůstalosti.

7. Legislativní možnosti úprav odpovědnosti za dluhy zůstavitele

V dědickém řízení lze odpovědnost za zůstavitelovy dluhy rozdělit na dvě možnosti, jejichž rozdíl je v tom, že je buď za dluhy odpovídáno dědicem celým jeho majetkem (nejen majetkem, který nabyl v dědictví) nebo je za dluhy odpovídáno pouze majetkem z dědictví. Odpovědnost za zůstavitelovy dluhy tedy rozlišujeme jako:

- **pro viribus hereditatis**
- **cum viribus hereditatis.**

Pro úvodní nastínění problému uvádím jen několik základních informací a rozbor, kdo je vlastně účastníkem řízení v jednotlivých modelech odpovědnosti za dluhy zůstavitele. Podrobněji viz další kapitoly této práce.

7.a. Pro viribus hereditatis

Odpovědnost za dluhy pro viribus hereditatis, tedy i z majetku dědice, nastává v rámci dědického řízení, v němž je účastníkem jednak dědic a v některých případech i věřitel.

- a) **„Účastníky dědického řízení jsou ti, o nichž lze mít důvodně za to, že jsou zůstavitelovými dědici, a není-li takových osob, stát.“**⁶⁹ Účastníkem nemůže být tedy každý, kdo o sobě tvrdí, že je dědicem a uplatňuje dědický nárok. Za dědice se musí považovat *důvodně*, musí mu svědčit dědické právo. Dědicem ze závěti může být pouze osoba, která je zůstavitelem závěti povolána dědit, tato závěť splňuje formální požadavky, nebyla zůstavitelem zrušena a tento dědic je způsobilý dědit.⁷⁰ Dědicem ze zákona je osoba, kterou zákon k dědění povolává a která je právě v té dědické skupině, ve které přichází v tom kterém případě dědění, nebyla vyděděna, a která je způsobilá dědit. Aby osoba, které svědčí dědické právo, mohla dědit, popřípadě uzavírat dohodu o přenechání předluženého dědictví věřitelům, musí prohlásit, že dědictví neodmítá. Pokud dědictví nenabude žádný dědic (ať již proto, že žádný dědic není nebo proto, že všichni dědictví odmítli), potvrdí soud usnesením, že dědictví připadlo **státu**.⁷¹
- b) **Věřitelé zůstavitele.** Účast věřitele na dědickém řízení má zajistit, aby tento mohl v zájmu ochrany svých práv vykonávat (v souvislosti se svou pohledávkou) procesní práva (případě povinnosti). Účastníky jsou nejen věřitelé, jejichž pohledávky za zůstavitelem byly dostatečně doloženy a uznány, ale i ti, kdo o sobě pouze tvrdí, že jsou zůstavitelovými věřiteli, i ti, kteří se sice účasti na řízení nedomáhají, ale v řízení vyšly najevo skutečnosti, jež nasvědčují tomu, že zůstavitel zanechal dluhy a že tyto osoby mohou být zůstavitelovými věřiteli (pokud následně vyjde najevo, že tyto osoby za zůstavitelem pohledávku neměly, soud s nimi jako s účastníky řízení přestane jednat). Věřitel zůstavitele není ale účastníkem dědického řízení pouze díky své pohledávce. Věřitelé jsou účastníky

---

⁶⁹ Citováno z § 175b věta první zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

⁷⁰ Nezpůsobilý dědic je osoba, která se dle ustanovení § 469 Obč. zákoníku, dopustila úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho manželu, dětem nebo rodičům anebo zavrženíhodného jednání proti projevu poslední vůle zůstavitelovy. Může však dědit ten, komu zůstavitel tento čin odpustil.

⁷¹ Bývá označováno jako „odúmrtí“, stát není dědicem, ale nabytí dědictví je mu potvrzeno.

řízení⁷² při odpovědnosti dědiců nebo státu „pro viribus hereditatis“ pouze tehdy, když se **vypořádávají jejich pohledávky** odlišně, než jak stanoví zákon. Dědici uzavírají dědickou dohodu, kterou si upravují odpovědnost za konkrétní dluh jinak, než vyplývá ze zákona (§ 470 odst. 2 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník), jinak, než odpovídá poměru jejich dědických podílů.⁷³ (Postačí, když dotčený věřitel vysloví souhlas s předmětnou dohodou.) Například: Do aktiv dědictví je zařazen dům, pozemky, hotovost ve výši 200.000,--Kč a do pasiv dědictví dluh ve výši 1.000.000,--Kč a dědicové se dohodnou, že jeden z nich převezme pouze hotovost ve výši 200.000,--Kč a druhý veškerá další aktiva a také pasiva dědictví, tedy dům, pozemky a dluh ve výši 1.000.000,--Kč. Pokud by věřitel nebyl takové dohody účasten, nemělo by to vliv na její platnost, ale věřitel by nebyl touto dohodou vázán a mohl by požadovat, aby mu dědicové uhradili jeho pohledávku podle ustanovení § 470 odst. 2 obč. zákoníku.⁷⁴

---

⁷² SJ 66/2000

⁷³ Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědické právo, Linde Praha, a.s., 2007

⁷⁴ „Je – li více dědiců, odpovídají za náklady zůstavitelova pohřbu a za dluhy podle poměru toho, co z dědictví nabyli, k celému dědictví.“

7.b. Cum viribus hereditatis

Odpovědnost za dluhy cum viribus hereditatis, tedy z dědictví, nastává v rámci dědického řízení, v němž je účastníkem jednak **dědic**, popřípadě **stát**⁷⁵ a jednak **věřitel** (včetně vypravitele pohřbu). Odpovědnost za dluhy zůstavitele pouze z majetku do dědictví patřícího nastává ve dvou případech:

- **dědici a věřitelé uzavírají dohodu o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávek za zůstavitelem** (§ 175p odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád)
- **při likvidaci dědictví** (§ 175t a následující zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád).

Namísto věřitele je účastníkem řízení o dědictví a likvidace dědictví **insolvenční správce** v případě, že je rozhodnuto o úpadku tohoto věřitele. Majetkovou podstatu v příslušném insolvenčním řízení potom tvoří mimo jiné i peněžité a nepeněžité pohledávky úpadce⁷⁶ (ve vztahu k zůstaviteli věřitele). Soudní komisař, který vede dědické řízení a provádí jeho likvidaci, doručuje insolvenčnímu správci veškeré listiny a spolupracuje nadále jen s ním namísto samotného věřitele.⁷⁷

Pro úplnost si dovoluji uvést, že oznámení dluhu zůstavitele věřitelem ještě **neznamená stavení lhůty**. Pokud chce věřitel zabránit uplynutí lhůty nebo promlčení pohledávky, musí podat žalobu u soudu. Touto žalobou uplatňuje svou pohledávku proti neznámým zůstavitelovým dědicům. V případě, že nebyl v dědickém řízení již stanoven okruh dědiců, nemůže soud rozhodnout a ustanoví neznámému dědici opatrovníka,⁷⁸ ale i tak rozhodnout nemůže. Věřitel tím ale docílí zabránění promlčení pohledávky. Soud rozhodne až po právní moci usnesení o skončení dědického řízení (do této doby řízení přeruší). Jinak je tomu ale v případě, že je nařízena likvidace dědictví nebo dojde k uzavření dohody mezi dědici a věřiteli o přenechání předluženého dědictví věřitelům na

---

⁷⁵ Viz kapitola 7.a. Pro viribus hereditatis.

⁷⁶ § 206 odstavec 1 písmeno h zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

⁷⁷ Pro zajímavost uvádím, že pokud je na osobu zůstavitele prohlášen konkurs, předloží dle ustanovení § 310 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) insolvenční správce insolvenčnímu soudu zprávu o dosavadních výsledcích projednání konkursu, ten ji přezkoumá, vydá rozhodnutí o schválení této zprávy, zruší konkurs a postoupí věc soudu, který projednává dědictví.

⁷⁸ § 29 odstavec 3 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

úhradu jejich pohledávky. V tomto případě musí soud řízení zastavit (neexistuje osoba, která by pohledávku převzala). Přihlášení pohledávky věřitelem do likvidace dědictví znamená zároveň i stavení běhu promlčecí lhůty. O tom viz další kapitoly.

Pokud byla za života zůstavitele nařízena *exekuce* na jeho majetek (nebo část jeho majetku), nelze v ní pokračovat až do doby právní moci usnesení o skončení řízení, kterým se schvaluje dědická dohoda, podle níž přešel dluh na konkrétní osobu, nebo kterým bylo potvrzeno nabytí veškerého majetku do dědictví patřícího jediné osobě s povinností uhradit konkrétní dluh. Pokud by ale byla nařízena likvidace dědictví nebo schválena dohoda o přenechání předluženého dědictví věřitelům, nebylo by v exekuci možno pokračovat.⁷⁹

---

⁷⁹ S I, strana 544

8. Odpovědnost za dluhy zůstavitele pro viribus hereditatis

8.a. Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele

„Dědic odpovídá do výše ceny nabytého dědictví za přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele a za zůstavitelovy dluhy, které na něj přešly zůstavitelovou smrtí.“⁸⁰ Jedná se zde o dluhy, které nezanikly zůstavitelovou smrtí. Takováto odpovědnost za zůstavitelovy dluhy vzniká v důsledku universální sukcese. Dědic, jak výše uvedeno, vstupuje a přebírá nejen majetková práva zůstavitele, ale také jeho majetkové povinnosti (přihlíží se i k dodatečně najevo vyšlému majetku zůstavitele). V předešlých kapitolách je již uvedeno, jaké jsou podmínky toho, aby se z osoby s dědickým nárokem stal dědic. Jaký je ale skutečný podíl dědice na dědictví a na dlužích zůstavitele, je na jisto postaveno až právní mocí usnesení o skončení řízení. Zařazení určitého dluhu zůstavitele do pasiv dědictví, a to i se souhlasem dědice, nemá povahu uznání dluhu.⁸¹ Běh promlčecí lhůty se nestaví, změna osoby ze závazku povinné nemá vliv na její plynutí či promlčení.⁸²

Majetek i dluhy, které jsou předmětem řízení o dědictví, by měly být řádně oceněny a věřitelé mají právo napadnout toto ocenění žalobou u soudu (s výjimkou případů, kdy je věřitel účastníkem řízení a k ocenění majetku a dluhů zůstavitele se může po dobu dědického řízení nebo jeho likvidace vyjadřovat). Ocenění se provádí především znaleckými posudky, ale v řadě evropských států a nyní i u nás je tento způsob zjištění obvyklé ceny majetku prolomen⁸³ a velice často se ocenění provádí odbornými vyjádřeními znalců k ceně obvyklé, odbornými vyjádřeními realitních kanceláří, přehledy průměrných cen a podobně. Nezanedbatelné je také ocenění souhlasným prohlášením všech účastníků řízení, příslušnými přípisy peněžních ústavů a podobně.

Přesné ocenění dědictví je nezbytné, neboť z něj vychází výše hodnoty majetku, který dědic nabývá a tím pádem i výše dluhů, za které dědic nese odpovědnost, a to nejen zděděným majetkem, ale i majetkem svým vlastním. S přechodem majetku na dědice totiž

---

⁸⁰ Citován § 470 odstavec 1 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁸¹ § 558 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁸² § 111 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁸³ Brejlová. K., Matějková. A.: Použití znaleckých posudků v řízení o dědictví s přihlédnutím ke změnám po 1.9.2011, Ad Notam 6/2011, strana 34 a http://ec.europa.eu/civiljustice/evidence/evidence_cze_cs.htm

dochází i ke **splynutí** majetku zděděného s majetkem dědice, což bývá označováno jako *confusio bonorum*. Věřitel se pak může domáhat uspokojení své pohledávky nejen exekucí na majetek z dědictví, ale i na majetek dědice. Pokud dědictví není předloženo, odpovídá dědic nebo dědicové za všechny dluhy z dědictví i náklady pohřbu v plné výši. Pokud předloženo je, odpovídá jak výše uvedeno. Výše uvedené splynutí může mít pro věřitele ale i ten důsledek, že pokud je dědic zadlužen a jeho osobní dluhy jsou takové povahy, že jejich uspokojení má přednost před uspokojením zůstavitelových dluhů, za které je dědic také odpovědný (například dědic je povinen uhradit dlužné výživné a z dědictví je odpovědný za dluh zůstavitele, vzniklý ze smlouvy o úvěru, kde není zajištění zástavním právem), může dojít k uspokojení osobních dědicových dluhů a již nezbude dostatek majetku na uspokojení zůstavitelových dluhů. Tato situace bude v budoucnu řešena novým občanským zákoníkem institutem oddělení obou druhů majetku (*separatio bonorum*) do doby uspokojení zůstavitelových dluhů (této problematice je věnována kapitola 10. této práce).

Dědici odpovídají za:

- přiměřené náklady zůstavitelova pohřbu
- dluhy zůstavitele, které přešly zůstavitelovou smrtí (a jeho smrtí nezanikly).

Přiměřené náklady pohřbu. Zahrnují se do pasiv dědictví, ačkoliv nejsou zůstavitelovým dluhem a vznikly až po jeho smrti. Mají povahu pohledávek za podstatou, což znamená, že jsou předmětem dědění. Jednak jsou to náklady, které jsou s jeho úmrtím spojeny a jednak je i morální povinností dědice, aby se o jejich úhradu postaral, a proto se do pasiv dědictví zahrnout musí. Dokonce mají přednostní postavení. To se v zákonné úpravě projevuje dvojnásobem. *Za prvé* - pokud zanechal zůstavitel pouze majetek nepatrné hodnoty, vydává se tento vypraviteli pohřbu na úhradu jeho pohledávky za zůstavitelem (§ 175h odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád), právě z titulu vypravení pohřbu (pokud vypravitel pohřbu tento majetek přijme). Tomuto tématu se věnuje kapitola 5 této práce, proto jej již nebudu dále rozvádět. *Za druhé* – při likvidaci dědictví jsou náklady pohřbu zařazeny do stejné skupiny jako náklady spojené se zůstavitelovou nemocí, hned za náklady spojené se zpeněžením majetku (§ 175v odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., Občanský soudní řád). Toto pořadí neplatí pouze pro likvidaci dědictví, ale i pro pořadí při uspokojování věřitelů v rámci povinností, vyplývajících z dohody dědiců a věřitelů o přenechání předloženo dědictví na úhradu pohledávek

věřitelů za zůstavitelem⁸⁴ a v rámci dědické dohody, při níž se dědici dohodnou, jak nabývají majetek a za jaké dluhy jsou odpovědní,⁸⁵ popřípadě i při potvrzení dědictví podle dědických podílů.⁸⁶

Jak již výše uvedeno, pohřeb by měl být přiměřený zůstavitelovu společenskému postavení (pohřeb významné a všeobecně známé osobnosti by měl být nákladnější nežli pohřeb běžného občana, i když to samozřejmě závisí případ od případu), vyznání (například katolíci mívají většinou zádušní mši a ukládání do hrobu atd.), jeho majetkovým poměrům (souvisí i se společenským postavením zůstavitele a jeho rodiny) i zvyklostem oblasti, kde zůstavitel žil a kde je mu pohřeb vypraven (například v Praze je pohřeb spojen s vyššími náklady než v Nýrsku) a podobně.⁸⁷

Zůstavitelovy dluhy a závazky. Jedná se o *dluhy*, které jsou povahy soukromoprávní a majetkoprávní a které svým obsahem a povahou nemusí být provedeny osobně a výlučně zůstavitelem, ale mohou (a v případě dědictví i musí) být plněny osobou odlišnou od zůstavitele. Vyjma závazků a povinností, které byly spojeny výlučně s osobou zůstavitele, spadají do pasiv dědictví zcela všechny povinnosti a závazky, které zůstavitel měl v den své smrti. Tato zásada platí beze zbytku. Nezáleží na tom, zda byl dluh splatný v době smrti zůstavitele, zda je přesně známa jeho výše či nikoliv nebo zda byl dluh zůstavitelem z části splněn. Příkladem může být pohledávka společnosti, zajišťující dodávku elektrické energie do domu, jehož výlučným vlastníkem a také jediným obyvatelem byl zůstavitel. Ačkoliv zemřel, povinnost uhradit částku, odpovídající pohledávce společnosti, dodávající elektrickou energii, za zůstavitelem do okamžiku jeho smrti nezmizí, ale předmětná pohledávka za zůstavitelem musí být zahrnuta do pasiv dědictví, ačkoliv v době úmrtí ještě nebyla splatná a její přesná výše byla stanovena až vyúčtováním, prováděným po úmrtí zůstavitele. Patří sem rovněž závazky ze způsobené škody nebo z bezdůvodného obohacení. Například zůstavitel způsobil jiné osobě škodu na majetku při autonehodě, při které také zemřel. Jeho zavinění a výše škody byla tedy prokázána až po jeho smrti. Pohledávka, která za ním vznikla poškozené osobě, bude předmětem dědění. Také *závazky* zůstavitele, které vznikly ze smluv, jež uzavřel zůstavitel za života, musí být předmětem pasiv dědictví v řízení o dědictví po něm. Klasickým příkladem takového závazku je případ, kdy zůstavitel uzavřel smlouvu o převodu

---

⁸⁴ § 175p odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁸⁵ § 482 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník a § 175q odstavec 1 písmeno c zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁸⁶ § 175q odstavec 1 písmeno d zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁸⁷ Stejně tak uvádějí Eliáš, K.: Občanský zákoník Velký akademický komentář, Linde Praha, a.s., 2008, strana 1189 a Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědické právo v teorii a praxi, Leges, s.r.o., 2011, strana 38

nemovitosti a nebyl za jeho života podán návrh na vklad práva (obdarovaného nebo kupujícího) do katastru nemovitostí. Povinnost podat návrh na vklad práva do katastru nemovitostí nabydou dědicové ve stejném poměru, ve kterém nabydou vlastnické právo k předmětné nemovitosti (pro úplnost je třeba uvést, že pokud byl podán návrh na vklad práva do katastru nemovitostí, pouze o něm nebylo rozhodnuto, musí se vyčkat, zda bude tento vklad práva povolen a podle toho pak pokračovat v dědickém řízení). Nutno dále zmínit společné dluhy zůstavitele a dalších osob. I ty se zařazují do pasiv dědictví, ale pouze v části, za kterou odpovídal zůstavitel (a nikoliv jeho spoludlužník). To platí i tehdy, kdy se jednalo o závazek společný a nerozdílný. V tomto případě se plnění řídí příslušnými ustanoveními zákona⁸⁸ a do pasiv dědictví se zařadí poměrná část dluhu. To ale nic nemění na postavení věřitele a právech a povinnostech ostatních spoludlužníků.⁸⁹ Dále do této skupiny nutno zahrnout dluhy, povinnosti a závazky zůstavitele z vypořádání společného jmění manželů.⁹⁰ Tomuto tématu byla (mimo jiné) věnována kapitola číslo 4. této práce, proto se o něm zmíním spíše pro pořádek. O vypořádání společného jmění manželů, které zaniklo úmrtím jednoho z manželů, rozhodne soud obvykle na základě dohody účastníků řízení, usnesením (§ 1751 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Většinou se vychází ze zásady, že podíly obou manželů na majetku i dlužích jsou stejné a pozůstalému manželovi případně z vypořádání společného jmění manželů polovina všech jeho aktiv i pasiv a zůstaviteli (a tedy do aktiv a pasiv dědictví) druhá polovina. Nemusí tomu tak ale být pokaždé. Jestliže do dědictví připadá větší podíl na majetku než je podíl pozůstalého manžela,⁹¹ má tento právo, aby do pasiv dědictví byla zařazena jeho pohledávka za zůstavitelem na vyrovnání hodnoty podílu z vypořádání společného jmění manželů.⁹² Naopak v situaci, kdy zůstaviteli z vypořádání zaniklého společného jmění manželů připadá menší díl nežli pozůstalému manželovi, je do aktiv dědictví zařazena pohledávka zůstavitele za pozůstalým manželem z titulu vypořádání zaniklého společného jmění manželů. Pokud tuto pohledávku v rámci vypořádání dědictví nabyde pozůstalý manžel, splyne pohledávka a dluh v osobě pozůstalého manžela a dluh zaniká (§ 584 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník).

---

⁸⁸ § 511 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁸⁹ Věřitel může požadovat plnění v celém rozsahu po kterémkoliv dědici nebo spoludlužníkovi, ale pokud tento dluh uhradí v plné výši, může po ostatních požadovat úhradu jejich podílů. § 511 odstavec 3 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁹⁰ § 143 odstavec 1 písmeno b zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁹¹ § 149 odstavec 2 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁹² Hovorově bývá označována jako „náhradová“ pohledávka.

Pokud je dědic jediný, odpovídá sám za pasiva dědictví do výše hodnoty majetku, jehož nabytí mu bylo potvrzeno (§ 175q odstavec 1 písmeno a zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Pokud je dědiců několik, odpovídají za dluhy dědictví poměrně, a to vždy do výše hodnoty majetku, který z dědictví nabyli, k celkové hodnotě majetku dědictví. Dalo by se říci, že jejich podíl na dědictví se rovná jejich podílu na dlužích. Každý dědic odpovídá poměrně za každý dluh zůstavitele. Z toho tedy plyne, že odpovědnost není solidární,⁹³ ale její výše je jednoznačně určena stanoveným poměrem. Jedinou výjimkou by byla situace, kdy by se zůstavitel a jeho potencionální dědicové za zůstavitelova života, zavázali společně a nerozdílně (například by byli ovdovělý otec a jeho dva svobodní bezdětní synové podílovými spoluvlastníky nemovitosti, na jejíž rekonstrukci by použili prostředky z půjčky dle smlouvy o půjčce, k jejímuž splacení by byli všichni tři tito dlužníci zavázáni společně a nerozdílně, tedy solidárně a stejně tak by byli nyní zavázáni i jeho dědicové, kteří nabyli jeho podíl na předmětné nemovitosti a zároveň i závazek, který je povahy solidární).

Rozsah odpovědnosti jednoho konkrétního dědice z několika dědiců za zůstavitelovy dluhy lze vypočítat následujícím vzorcem:⁹⁴

Obvyklá cena podílu konkrétního dědice ku obvyklé ceně majetku do dědictví patřícího krát celková výše pasiv dědictví (pokud by se vypočítával podíl na konkrétním dluhu zůstavitele, byla by tato položka reprezentována výší tohoto konkrétního dluhu).
Uved'me si konkrétní příklad. Nejprve v nepředluženém dědictví ... Předmětem dědictví je majetek, jehož obvyklá cena činí 100.000,-- Kč, dědici jsou dva, první nabývá majetek ve výši 20.000,-- Kč, druhý ve výši 80.000,-- Kč. Pasiva dědictví činí 20.000,-- Kč. První dědic odpovídá za pasiva dědictví částkou 4.000,-- Kč a druhý dědic částkou 16.000,-- Kč. V případě, že náklady pohřbu činí částku 15.000,-- Kč a dále je předmětem pasiv dědictví dluh zůstavitele ve výši 5.000,-- Kč z titulu smlouvy o půjčce, bude první dědic odpovídat za náklady pohřbu částkou 3.000,-- Kč a za dluh zůstavitele částkou 1.000,-- Kč a druhý dědic za náklady pohřbu částkou 12.000,-- Kč a za dluh zůstavitele částkou 4.000,-- Kč. V předluženém dědictví ... Předmětem dědictví je majetek, jehož obvyklá cena činí 50.000,-- Kč, dědici jsou opět dva, první nabývá majetek, jehož obvyklá cena činí 30.000,-- Kč, druhý majetek ve výši 20.000,-- Kč. Pasiva činí 80.000,--Kč a tvoří je náklady pohřbu zůstavitele ve výši 20.000,-- Kč a dluh zůstavitele ve výši 60.000,-- Kč, který je nedoplatkem výživného, jenž byl zůstavitel za svého života povinen zaplatit svému synovi

⁹³ § 470 odstavec 2 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁹⁴ Holub, M.: Občanský zákoník komentář, Linde Praha, a.s., 2002, strana 608

(který je oním druhým dědicem). První dědic bude odpovídat za náklady pohřbu částkou 12.000,-- Kč a za nedoplatek výživného částkou 18.000,-- Kč (tedy celkově za pasiva dědictví odpovídá částkou 30.000,-- Kč, což je hodnota majetku, který v tomto předluženém dědictví nabyt). Druhý dědic odpovídá za pasiva dědictví celkovou částkou 20.000,-- Kč, a to za náklady pohřbu částkou 8.000,-- Kč a za nedoplatek výživného částkou 12.000,-- Kč. V druhé položce ale dochází ke splynutí dlužníka a věřitele (osoby povinné výživné platit a osoby oprávněné výživné přijmout) a tento dluh (tedy odpovědnost dědice za zůstavitelův dluh) zaniká.

Dědici mohou uzavřít dohodu, která upravuje odpovědnost za dluhy jinak, nežli jak to stanoví zákon.⁹⁵ Účastníky dědického řízení s takovým výsledkem jsou pak i věřitelé (§ 175b zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Pokud by věřitelé nebyli účastníky uzavření takovéto dědické dohody, byla by dohoda platná, ale věřitele by nezavazovala a tito by mohli požadovat úhradu svých pohledávek za zůstavitelem v poměru, jaký stanoví zákon. Zároveň zákon umožňuje věřitelům, aby se svého práva domáhali žalobou u soudu ve sporném řízení (§ 175y odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Usnesení o skončení dědictví, v jehož výroku by byla schválena dědická dohoda s výše uvedeným obsahem, by totiž pro věřitele neznamenal věc rozhodnutou (*rei iudicata*).

Odchylná úprava odpovědnosti za dluhy dědictví nežli je ta, kterou stanoví zákon, je možná vždy pouze dědickou dohodou. Pokud by soud potvrzoval nabytí majetku podle dědických podílů,⁹⁶ musel by vycházet ze zásad odpovědnosti za pasiva dědictví ze zákonné úpravy⁹⁷ a nikdy jinak.

Závěrem této kapitoly si dovoluji uvést pro srovnání, že německý právní řád, konkrétně německý občanský zákoník, upravuje odpovědnost za zůstavitelovy dluhy zcela odlišně od naší právní úpravy. Za zůstavitelovy dluhy odpovídá dědic plně a neomezeně. Jedinou výjimkou je nařízení správy nebo likvidace dědictví.

---

⁹⁵ § 470 odstavec 2 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník a § 175y odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁹⁶ § 175q odstavec 1 písmeno d zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁹⁷ § 470 odstavec 2 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

8.b. Odpovědnost státu za dluhy zůstavitele

„Stát, jemuž dědictví připadlo, odpovídá za zůstavitelovy dluhy a za přiměřené náklady jeho pohřbu stejně jako dědic.“⁹⁸ Toto ustanovení upravuje odpovědnost státu za dluhy zůstavitele a přiměřené náklady jeho pohřbu v případě, že dědictví nenabyl žádný dědic a státu bylo potvrzeno nabytí veškerého majetku do dědictví patřícího jako odúmrtí.⁹⁹ Pokud by totiž stát nabýval dědictví jako dědic ze závěti (§ 476 a následující zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník), což je sice velice řídká, nicméně možná situace, odpovídal by za zůstavitelovy dluhy stejně jako každý jiný dědic, tedy do výše ceny svého nabytého podílu (§ 470 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník) bez jakékoliv výjimky nebo zmírnění, které má při odpovědnosti za dluhy zůstavitele dle věty první tohoto odstavce.

Nabytí dědictví jako odúmrtí (*caducum*) není nabytí na základě dědického práva. Jedná se o nabytí majetku, který by jinak neměl vlastníka.¹⁰⁰ Stát dědictví získává, neboť zde není žádný dědic, žádná osoba oprávněná dědit. Z tohoto důvodu také stát nemůže dědictví odmítnout. S majetkem, který stát takto nabyl, hospodaří příslušná organizační složka. Za ni vystupuje její vedoucí, zaměstnanec jím pověřený nebo další pověřený zaměstnanec.¹⁰¹

Pokud státu připadá celé dědictví, odpovídá za jeho dluhy a přiměřené náklady pohřbu zůstavitele do výše jeho hodnoty. Pokud státu nepřípadne celé dědictví, ale pouze jeho část, odpovídá za zůstavitelovy dluhy a přiměřené náklady jeho pohřbu do výše hodnoty nabytého majetku.¹⁰² *Například:* Obvyklá cena majetku, který je předmětem řízení o dědictví, činí 100.000,-- Kč. Dědic ze závěti nabývá majetek v hodnotě 60.000,-- Kč a státu připadá majetek v hodnotě 40.000,-- Kč. Pasiva dědictví činí 20.000,-- Kč a skládají se z nákladů pohřbu ve výši 15.000,-- Kč a pohledávky finančního úřadu za zůstavitelem jako nedoplatku daně z nemovitostí ve výši 5.000,-- Kč. Závětní dědic odpovídá za pasiva dědictví částkou 12.000,-- Kč, přičemž za náklady pohřbu odpovídá částkou 9.000,-- Kč a za dluh zůstavitele částkou 3.000,-- Kč. Stát odpovídá za pasiva dědictví celkově částkou

---

⁹⁸ § 472 odstavec 1 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁹⁹ § 462 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník a § 175q odstavec 1 písmeno b zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁰⁰ § 135 odstavec 1 a 3 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁰¹ § 7 a následující zákona číslo 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích

¹⁰² § 470 odstavec 2 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

8.000,-- Kč, za náklady pohřbu částkou 6.000,-- Kč a za nedoplatek daně ve výši 2.000,-- Kč.

Jak již výše uvedeno, stát má oproti dědicům zvýhodněné postavení. Pokud jsou předmětem dědění peníze (například hotovost, nalezená v zůstavitelově bydlišti, finanční prostředky, deponované v bankovním ústavu, hotovost, uložená na depozitním účtu domova důchodců a podobně), uhradí dluhy zůstavitele a náklady jeho pohřbu z těchto peněz. Pokud ale předmětem dědění peníze nejsou nebo nepostačují k úhradě pasiv dědictví, může stát věřiteli nabídnout na úhradu jeho pohledávky za zůstavitelem věc z dědictví (například nabídne automobil, jehož hodnota, zjištěná pomocí znaleckého posudku, přibližně odpovídá výši pohledávky, kterou měl konkrétní věřitel za zůstavitelem nebo uhradí polovinu dluhu penězi z dědictví a na úhradu zbylé části pohledávky vydá věřiteli starožitné křeslo, které je předmětem aktiv dědictví). Jestliže věřitel tuto věc odmítne přijmout, je potom stát oprávněn žádat nařízení likvidace dědictví, ačkoliv není dědictví předluženo.¹⁰³ Toto téma rozebírá kapitola 11.b.A. této práce, věnovaná likvidacím nepředlužených dědictví. Tato možnost se týká i situace, kdy státu připadá pouhá část dědictví. Tehdy totiž lze provést likvidaci příslušné části dědictví a druhou část může nabýt závětní dědic běžným děděním.

Tuto možnost zákon připouští především z toho důvodu, že stát na rozdíl od dědice, který za dluhy dědictví a náklady zůstavitelova pohřbu odpovídá celým svým majetkem a nejen majetkem z dědictví, odpovídá za tato výše uvedená pasiva z nabytého dědictví. Druhým důvodem je, že stát nemůže dědictví odmítnout jako dědic. Věřitel není povinen přijmout věc z dědictví na úhradu své pohledávky za zůstavitelem a zároveň není oprávněn se domáhat uspokojení své pohledávky z jiného majetku státu, než který nabyl děděním po příslušném zůstaviteli.

Při tomto postupu je nezbytná jistá předvídatost především státu, popřípadě i soudního komisaře, neboť k úhradě pohledávek věřitelů dochází až po právní moci usnesení o skončení řízení, jímž se státu nabytí zůstavitelova majetku potvrzuje s povinností uhradit do výše hodnoty nabytého majetku i náklady zůstavitelova pohřbu a jeho dluhy. Po právní moci tohoto usnesení (§ 175q odstavec b zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád) již nelze nařídit likvidaci dědictví. Je tedy třeba dostatečně v průběhu dědického řízení projednat s věřiteli jejich nároky a požadavky úhrady jejich předmětných

---

¹⁰³ § 472 odstavec 2 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

pohledávek a provést dostatečné šetření ohledně majetku i dluhů zůstavitele, aby stát mohl již v průběhu dědického řízení požádat o likvidaci nepředluženého dědictví z důvodu, že věřitel odmítl přijmout věc z dědictví na úhradu své pohledávky za zůstavitelem.

8.c. Odpovědnost nadace, zřízené závětí, za dluhy zůstavitele

Velmi krátce zmíním ještě případ, kdy zůstavitel zřizuje závětí nadaci.¹⁰⁴ Zákon neřeší otázku, zda je nadace odpovědná za dluhy zůstavitele. Problém je v tom, že v době úmrtí zůstavitele a průběhu dědického řízení nadace ještě neexistuje. Zůstavitel ji zakládá pro případ své smrti, ale tato může vzniknout a mít právní subjektivitu až zápisem do nadačního rejstříku a k tomu může dojít jedině až po smrti zůstavitele. Není ale možné, aby nadace za dluhy zůstavitele neodpovídala. To by znamenalo hrubý zásah do práv věřitelů. Nadace tedy odpovídá za zůstavitelovy dluhy dle zásad, uvedených v zákoně stejně, jako dědic nebo stát (§ 470 odstavec 2 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník), ale pouze za podmínky, že skutečně vznikne, tedy za podmínky, že je zapsána do nadačního rejstříku. To je také okamžik, od kterého za dluhy zůstavitele odpovídá, i když stejně jako dědic, zpětně ke dni úmrtí.

Vůle zůstavitele zřídit nadaci může být lehce zmařena. Nejpravděpodobnějším důvodem je neplatnost závětí. Buď absolutní,¹⁰⁵ tehdy nemá závěť zákonem požadované náležitosti. Nebo relativní,¹⁰⁶ zejména z důvodu, že osoba, která má zajistit zřízení nadace, není ochotná nebo dokonce způsobilá příslušné úkony provést nebo zůstavitel nebyl ke dni úmrtí vlastníkem majetku, který má být předmětem majetkového vkladu.

Důvodem pro zamítnutí návrhu na zapsání nadace do nadačního rejstříku může být fakt, že odpovědností za pasiva dědictví by mohlo dojít ke snížení celkové hodnoty nadačního jmění pod hranici 500.000,-- Kč.¹⁰⁷ Kdyby v tomto případě tedy nadace nevznikla, nenesla by zároveň odpovědnost za zůstavitelovy dluhy. Majetkový vklad nadace by pak následně nabyli dědicové nebo stát, případně věřitelé při uzavření dohody o přenechání předluženého dědictví věřitelům nebo by byl předmětem zpeněžení při likvidaci dědictví a odpovědnost za pasiva dědictví by pak byla řešena tak, jak to pro ten který případ stanoví zákonná úprava.

---

¹⁰⁴ § 3 odstavec 3 zákona číslo 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech)

¹⁰⁵ § 40 a následující zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁰⁶ § 41 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁰⁷ § 3 odstavec 4 zákona číslo 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech)

I nový občanský zákoník umožňuje závětí zřídit nadaci.¹⁰⁸ Otázkou, ale zůstává, zda není pro zůstavitele jistější obejít poměrně složitý proces zřízení nadace pro případ smrti (mortis causa) a jisté riziko, že se nakonec po jeho smrti nepodaří splnit všechny zákonné podmínky pro vznik nadace, pouhým odkazem, jímž přikáže určité spolehlivé osobě, aby přispěla (nebo soustavně po určitou dobu přispívala) již existující nadaci, nebo jinému obecně prospěšnému zařízení. V závěti by mohla být uvedena formulace typu: „Přikazuji svému jedinému dědici Karlu Novákovi, aby po dobu následujících dvaceti let vždy k prvnímu únoru kalendářního roku přispěl nadaci Veselé tlapky částkou deset tisíc korun českých (10.000,-- Kč).“ Odkazovník nenese povinnost hradit zůstavitelovy dluhy, proto právě odkaz ve prospěch dobročinné organizace je možná lepší způsob pomoci potřebným než komplikované zřízení vlastní nadace, nesoucí s sebou řadu rizik a také výše uvedenou povinnost hradit dluhy dědictví. Ačkoliv současná právní úprava umožňuje zřídit závětí nadaci, není tato možnost téměř vůbec využívána a právě nový občanský zákoník a institut odkazů dává naději, že by v budoucnu mohlo být tímto způsobem přispíváno na dobročinné účely častěji a více.

---

¹⁰⁸ § 309 – Nadace se zakládá nadační listinou, kterou může být zakládací listina nebo pořízení pro případ smrti.

9. Odpovědnost za dluhy zůstavitele cum viribus hereditatis

9.A. Dohoda dědiců a věřitelů o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávky za zůstavitelem

9.A.a. Platná právní úprava

Dědici zůstavitele a jeho věřitelé (včetně vypravitele pohřbu) mohou uzavřít **dohodu o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávek za zůstavitelem.**¹⁰⁹ Bývá také označována jako *iure crediti*. Dohodu uzavírají dědicové zůstavitele, tedy osoby, které dědictví neodmítly (pokud by se do doby uzavření této dohody tyto osoby nevyjádřily, zda dědictví odmítají či nikoliv, muselo by být uzavření dohody o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávek považováno za počínání, jímž dávají osoby s dědickým nárokem najevo, že dědictví nechtějí odmítnout¹¹⁰) a věřitelé, kteří přihlásili své pohledávky za zůstavitelem do dědického řízení a tyto jejich pohledávky byly dědici uznány (a byly zařazeny do pasiv dědictví).¹¹¹ Mikeš a Muzikář¹¹² uvádějí, že pokud „zůstavitel neměl dědice a dědictví proto připadá státu dle § 462 o.z., může nepochybně takovou dohodu uzavřít stát, který odpovídá za zůstavitelovy dluhy a za přiměřené náklady jeho pohřbu stejně jako dědic.“ Eliáš¹¹³ naopak pouze uvádí, že „na straně dědiců uzavírají dohodu ti, kteří dědictví neodmítli“ a vůbec nezmiňuje možnost uzavření této dohody na jedné straně státem, který nabyl dědictví dle ustanovení § 462 občanského zákoníku. Domnívám se, že pokud

---

¹⁰⁹ § 175p o.s.ř. a § 175q odstavec 1 písmeno c zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹¹⁰ § 465 zákona číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹¹¹ Pokud by dědici pohledávku neuznali, nemohla by být zařazena do soupisu pasiv dědictví, kromě situace, kdy by soudní komisař mohl o zařazení či nezařazení pohledávky sám rozhodnout na základě právního posouzení. Věřitel, jehož pohledávka zařazena do soupisu pasiv nebyla, se může domáhat svého práva mimo dědické řízení na základě ustanovení § 175y odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád a ve sporném řízení například prokazovat, že zůstavitel vlastnil ke dni své smrti ještě další majetek, který nebyl do soupisu aktiv dědictví zařazen a podobně.

¹¹² Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědické právo v teorii a praxi, Leges, s.r.o., 2011, strana 297

¹¹³ Eliáš, K.: Občanský zákoník Velký akademický komentář, Linde Praha, a.s., 2008, strana 1201

dědictví nabývá stát jako závětní dědic, není důvod, aby nemohl dohodu o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávek stát s věřiteli uzavřít, neboť skutečně dědicem je a zákon nerozlišuje, který dědic tuto dohodu uzavřít může a který ne, hovoří souborně o „dědicích.“ Jiné je to ale podle mne v případě nabytí dědictví státem dle ustanovení § 462 občanského zákoníku. Stát není dědic, zákon mu navíc dává možnost žádat nařízení likvidace dědictví v případě předluženého i nepředluženého dědictví (a tím ho chrání), proto by neměl uzavírat tuto dohodu, a pokud je to vhodné, mělo by se rovnou přistoupit k likvidaci dědictví. Ze své praxe ale vím, že ve velmi ojedinělých případech (většinou tehdy, kdy do dědictví přihlásí pohledávku pouze jediný věřitel), za stát Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových dohodu dle ustanovení § 175p občanského soudního řádu uzavírá.

Uzavření této dohody by měla předcházet konvokace věřitelů (viz příslušná kapitola této práce) a vydání (a právní moc) usnesení, konstatujícího předluženost dědictví. Právní mocí usnesení, jímž byla tato dohoda schválena, neodpovídají již dědicové za zůstavitelovy dluhy a přiměřené náklady jeho pohřbu celým svým majetkem (*pro viribus hereditatis*), ale již pouze majetkem z dědictví (*cum viribus hereditatis*).

Takováto dohoda navíc podléhá schválení soudem. Soud ji schválí, pokud neodporuje zákonu nebo dobrým mravům (k jejímu schválení by nedošlo, kdyby podle této dohody například nabýval některý z dědiců majetek ve vyšší hodnotě, než činí jeho pohledávka – pak by totiž nešlo o úhradu dluhu, ale již o bezdůvodné obohacení, pokud by se ukázalo, že dědictví ve skutečnosti není předluženo, pokud by k dohodě nebyli přibráni věřitelé, jejichž pohledávky by mohly být uspokojeny alespoň částečně, pokud by dohoda nebyla jednoznačná a určitá a podobně).

Podmínkou uzavření takovéto dohody je:

- Předluženost dědictví, tedy že pasiva převyšují aktiva. Dohoda může být uzavřena jediné až po té, co nabyde právní mocí usnesení o určení obvyklé ceny majetku, výši dluhů a čisté hodnotě dědictví¹¹⁴ (jemuž samozřejmě předcházelo vypořádání společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky dle ustanovení § 175l odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád).
- Existence dědiců.¹¹⁵

¹¹⁴ § 175o odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹¹⁵ Rozuměj osob, které dědictví neodmítly.

- Vůle jak dědiců, tak věřitelů (přesněji jen těch, jejichž pohledávky byly zařazeny do pasiv dědictví).¹¹⁶ Pokud třeba jen jeden dědic nesouhlasí, nelze tuto dohodu uzavřít. Pokud ale nesouhlasí některý z věřitelů, může se stát, že dohoda uzavřena je. V rámci této dohody totiž musí být věřitelé uspokojováni podle pořadí, zákonem stanoveného pro uspokojování pohledávek v likvidaci dědictví.¹¹⁷ S obsahem předmětné dohody musí souhlasit vždy ti věřitelé, jejichž pohledávky mohou být, s ohledem na zákonem stanovené pořadí a výši hodnoty majetku do dědictví patřícího, v jejím rámci uspokojeny. *Například:* Aktiva dědictví tvoří majetek v hodnotě 50.000,--Kč. Je pouze jediný dědic, pozůstalý syn. Nedojde ke konvokaci věřitelů příslušným usnesením. V pasivech dědictví jsou tři zařazené a dědicem uznané pohledávky za zůstavitelem, a to náklady, spojené s přiměřeným pohřbem, který vypravila přítelkyně zůstavitele, ve výši 20.000,-- Kč, pohledávka finančního úřadu jako nedoplatek na dani z příjmu ve výši 35.000,-- Kč a pohledávka bratra zůstavitele za ním ze smlouvy o půjčce (nezajištěné zástavním nebo zadržovacím právem) ve výši 60.000,-- Kč. Je uzavřena dohoda mezi pozůstalým synem, jako dědicem, přítelkyní a finančním úřadem jako věřiteli, o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávek – přítelkyně nabývá 20.000,--Kč a finanční úřad 30.000,--Kč. Bratr se zněním dohody nesouhlasí. Přesto je tato dohoda uzavřena a příslušný okresní soud ji schválí. Byla totiž uzavřena v souladu se zásadami, stanovenými § 175v odstavec 2 a věřitelé uspokojeni ve správném pořadí a správným způsobem.¹¹⁸ Přesto nepřestává být bratr účastníkem řízení a usnesení o skončení dědického řízení mu musí být doručeno. Pokud by se objevil další majetek, uzavíral by další dohodu o přenechání předluženého dědictví věřitelům pozůstalý syn jako dědic, finanční úřad, který byl v první dohodě uspokojen jen částečně a pozůstalý bratr, který nebyl původně uspokojen vůbec. Jestliže by druhá dohoda

¹¹⁶ Pokud dědici zpochybňují ze skutkových důvodů pohledávku, nelze ji do pasiv dědictví zařadit.

¹¹⁷ § 175v odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹¹⁸ § 175v odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád stanoví pořadí, v jakém má dojít k uspokojení věřitelů. Nejprve pohledávky nákladů řízení vzniklých státu se zpeněžením majetku, pak pohledávky nákladů zůstavitelovy nemoci a přiměřených nákladů jeho pohřbu, pohledávky zajištěné zástavním právem, zadržovacím právem, převodem práva nebo postoupením pohledávky (zde se pohledávky uspokojují podle jejich pořadí, pohledávky, zajištěné zadržovacím právem se uhradí přednostně), následně pohledávky nedoplateků výživného, dále pohledávky daní, poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění, a pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a nakonec ostatní pohledávky. Pohledávky, patřící do téže skupiny, se uspokojují poměrně, pokud je nelze uspokojit plně s výše uvedenou výjimkou.

uzavřena nebyla, musí dojít k likvidaci dědictví. V případě, že by se objevil tak velký majetek, že by věřitelé byli uspokojeni plně a navíc by vznikl majetkový přebytek, byl by tento přebytek projednán jako běžné dědictví a jeho nabytí bylo potvrzeno pozůstalému synovi.¹¹⁹

Dohoda o přenechání předluženého dědictví věřitelům má přednost před likvidací dědictví.¹²⁰ Pokud jako dědic přichází pouze jediná osoba a do dědictví přihlásí svou pohledávku i jen jediný dědic, je možné, aby dohodu uzavíraly pouhé dvě osoby.

Dohoda o přenechání předluženého dědictví věřitelům musí být určitá, jasná, srozumitelná, musí z ní být jednoznačně patrné, kdo ji uzavírá a který konkrétní věřitel nabývá jaký konkrétní majetek (navíc se musí týkat všech položek na soupisu aktiv dědictví).¹²¹ Je vyloučeno, aby na základě této dohody část majetku nabyli věřitelé a část dědici. Musí být navíc uzavřena buď před soudním komisařem (což se ve většině případů také děje) nebo před příslušným okresním soudem.¹²² Jejím obsahem může být i dohoda, že některý věřitel nabude veškerý majetek do dědictví patřící a vyplatí dalším věřitelům částky v konkrétních výších.

Tato dohoda bývá v praxi uzavírána poměrně málo, neboť je pro dědice vždy výhodnější dědictví odmítnout, než podstoupit poměrně složitý proces uzavírání s věřiteli dohody o přenechání zůstavitelova majetku na úhradu jejich pohledávek za ním, který pro ně není vždy bez rizika (pokud by třeba nebyla provedena konvokace věřitelů a v rámci předmětné dohody byl uspokojen věřitel, jehož pohledávka měla být dle zásad likvidace dědictví uspokojena až za jinou, v rámci této dohody neuspokojenou pohledávkou, odpovídal by dědic za uspokojení této pohledávky).

---

¹¹⁹ § 175q odstavec 1 písmeno a zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹²⁰ Srovnej § 175t odstavec 1 věta první zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹²¹ 24 Co 281/98 - 199

¹²² § 38 odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

9.A.b. Obecný zákoník občanský

9.A.c. Střední zákoník občanský

Obecný zákoník občanský ani Střední zákoník občanský dohodu o přenechání předluženého dědictví věřitelům neupravoval. Teto institut zavedl až zákon číslo 40/1964 Sb., Občanský zákoník ze dne 26. února 1964, ve znění platícím od 01.04.1964 do 31.03.1983.

9.A.d. Nový občanský zákoník

Nový občanský zákoník hovoří o dohodě o přenechání předluženého dědictví věřitelům, ale pouze velice stručně. Uvádí, že pokud postačí pozůstalost na úhradu dluhů, uhradí se tyto ze samotné pozůstalosti. Jestliže je ale pozůstalost předlužena, provede se likvidace dědictví. S jedinou výjimkou a tou je právě případ, kdy věřitelé přijmou na úhradu svých pohledávek předluženou pozůstalost. Dále tato připravovaná hmotněprávní norma odkazuje na procesně právní předpis, konkrétně na ustanovení § 175p občanského soudního řádu.

9.B. Likvidace dědictví

9.B.a. Platná právní úprava

Likvidace dědictví přestala být výjimečnou záležitostí a v dnešní praxi je poměrně obvyklým postupem v případě, že dědictví je předloženo a není ani výjimečná likvidace nepředložených dědictví. Likvidaci dědictví provádí bez výjimky soudní komisař, popřípadě zástupce notáře¹²³ (soudního komisaře). Jedná se o postup, který je velice odlišný od běžného dědického řízení a spíše se blíží insolvenčnímu řízení, případně výkonu rozhodnutí. Cílem likvidace dědictví je především co nejlepší uspokojení věřitelů, a to co nejpodrobnějším vyšetřením zůstavitelova majetku a jeho přesným soupisem, zpeněžením tohoto majetku a dosažením co nejvyššího výtěžku a správným rozvržením výtěžku mezi věřitele, kteří řádně a včas přihlásili a doložili své pohledávky za zůstavitelem způsobem, který stanoví zákon.

Do budoucna doufám, že vzhledem k rostoucímu počtu předložených dědictví, dojde ke sjednocení výkladu příslušných norem a institutů cestou judikatury nebo dokonce k účinnosti nové, podrobnější, přesnější, výstižnější a jednodušší právní úpravy. Tomu by mohl přispět i nový občanský zákoník.

Do doby výše uvedeného sjednocení a rozšíření právních předpisů, upravujících likvidaci dědictví, je nezbytná notná dávka kreativity soudního komisaře a nezbytnost extenzivního výkladu zákona.

Likvidaci dědictví upravuje Občanský soudní řád¹²⁴ v §§ 175t až 175v, Občanský zákoník¹²⁵ v jediném §, a to § 472 odstavec 2 a Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy¹²⁶ v § 93. Je možno nalézt několik definic¹²⁷ pojmu „likvidace dědictví.“ Zde jsou některé z nich:

- „Likvidace dědictví je procesním právem upravený způsob vypořádání práv a závazků, náležejících do dědictví, které je předloženo. *Poznámka autora: Zde je třeba*

---

¹²³ § 24 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

¹²⁴ Zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹²⁵ Zákon číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹²⁶ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb.

¹²⁷ V literatuře a na internetu.

doplnit, že je možná i likvidace nepředluženého dědictví, ale o tom viz dále. Likvidace dědictví se provádí zpeněžením všeho zůstavitelova majetku, přičemž výtěžek tohoto zpeněžení se rozdělí mezi zůstavitelovy věřitele podle rozvrhu, stanoveného soudem. Likvidaci dědictví lze provést až po právní moci usnesení soudu o nařízení likvidace dědictví.¹²⁸

- „Likvidace dědictví. Likvidace, nařízená soudem v případě, že je dědictví předluženo, nebo na návrh státu proto, že věřitel odmítl přijmout na úhradu své pohledávky věc z dědictví. Soud provede zpeněžení všeho zůstavitelova majetku a rozvrh výtěžku zpeněžení mezi věřitele podle pořadí stanoveného zákonem.“¹²⁹

- „Pokud je dědictví předluženo, mohou se dědici dohodnout s věřiteli, že jim dědictví přenechají k úhradě dluhů. Takovouto dohodu musí schválit soud. Pokud nedojde k dohodě nebo soud dohodu neschválí, pak se provádí likvidace předluženého dědictví. Likvidaci dědictví soud provádí zpeněžením hodnot ze zůstavitelova majetku. Částku, kterou soud takto získá, rozdělí mezi věřitele. V rámci likvidace dědictví se uspokojují pouze pohledávky, které věřitelé do řízení přihlásili.“¹³⁰

- „Likvidace dědictví přichází v úvahu jednak v případě předlužení dědictví, a to tehdy, nedošlo – li k dohodě dědiců s věřiteli o přenechání dědictví na úhradu dluhů. Likvidaci dědictví nařídí soud usnesením buď k návrhu dědiců, nebo i bez návrhu. Likvidaci dědictví nařídí soud i tehdy, jestliže ji navrhl stát proto, že věřitel odmítl přijmout na úhradu své pohledávky věc z dědictví. V rámci likvidace dědictví dochází vždy ke svolání věřitelů. Nařízení likvidace dědictví má za následek zpeněžení veškerých aktiv dědictví na základě příslušných ustanovení občanského soudního řádu a rozvržení výtěžku mezi věřitele. O majetku, který se nepodařilo zpeněžit, rozhodne soud, že připadá státu. Pravomocným skončením likvidace zaniknou proti dědicům neuspokojené pohledávky věřitelů. Vyjde – li však najevo další majetek, soud jej věřitelům rozdělí; případný přebytek projedná jako dědictví.“¹³¹

Někteří odborníci na dědické právo uvádějí,¹³² že likvidace dědictví nemá materiálně vzato se samotným dědickým řízením nic společného a že právní mocí usnesení, jímž se nařizuje likvidace dědictví, se začíná znovu a jinak. Tak tedy ...

---

¹²⁸ Citováno z „http://cs.wikipedia.org/wiki/Likvidace_d%C4%9Bdictv%C3%AD“

¹²⁹ Citováno z „<http://leccos.com/index.php/clanky/likvidace-dedictvi>“

¹³⁰ Citováno z „<http://penize.cz/203398-rizeni-o-dedictvi>“

¹³¹ Citováno z Fiala, J., Hurdík, J., Korecká, V., Telec, I.: Lexikon občanského práva, Nakladatelství Jirí Moloch – Sagit, 1997, strana 86

¹³² Přednáška JUDr. Radima Drášila na školení notářů v Kroměříži 2. – 3.6.2011

Likvidace dědictví je zahájena právní mocí usnesení o nařízení likvidace dědictví. Toto usnesení vydává jménem příslušného okresního soudu soudní komisař. Likvidaci dědictví nařizuje soudní komisař buď z moci úřední, nebo na návrh dědiců, popřípadě zástupce státu Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Otázkou je, zda věřitel sám může navrhnout likvidaci dědictví. Někteří autoři odborných článků¹³³ se přiklání k názoru, že pokud by věřitel soudu prokázal, že byl učiněn pokus o uzavření dohody mezi dědici a věřiteli o přenechání předluženého dědictví věřitelům a tato dohoda nakonec uzavřena nebyla, je oprávněn navrhnout likvidaci dědictví a mělo by mu být vyhověno. S tímto názorem se naprosto ztotožňuji. Dále se v literatuře uvádí, že někteří autoři nesouhlasí s výkladem soudu, podle kterého „by mělo být věřiteli doručováno usnesení o nařízení likvidace dědictví, neboť se tento stává účastníkem řízení již ve fázi, kdy je rozhodováno o nařízení likvidace.“ Zde si dovoluji, se vší úctou, vyjádřit opačný názor.¹³⁴ Domnívám se (stejně jako zmiňované soudy), že věřiteli by mělo být doručeno usnesení o nařízení likvidace dědictví, že se tento stává účastníkem řízení již při rozhodování o nařízení likvidace dědictví a dokonce se domnívám, že věřiteli, který řádně přihlásil svou pohledávku do dědictví, by měly být dány na vědomí i zásadní výsledky některých jednání, předcházejících nařízení likvidace, především obsah usnesení, kterým se schvaluje vypořádání společného jmění manželů zůstavitele a pozůstalé manželky (manžela). Totožný názor s mým je vyjádřen v některých odborných člancích,¹³⁵ které uvádějí, že soud, respektive soudní komisař by měl postupovat tak, aby účastník řízení mohl uplatnit svá práva. Svá práva může uplatňovat tehdy, pokud se o nich dozví. Věřiteli, kterému je doručeno usnesení o nařízení likvidace dědictví, se tímto doručením dostane i informace, jaký je stav řízení, o jakou částku je dědictví předluženo, ukáže jim to možnost nahlédnout do spisu a především je toto usnesení upozorní na povinnost přihlásit do likvidace dědictví jejich pohledávky (i když je již jednou před nařízením likvidace dědictví přihlásili). Věřitel by ale neměl pouze uplatňovat svá práva, ale i plnit své procesní povinnosti. Věřitel má zároveň právo podat jako svou obranu žalobu na náhradu škody, způsobenou nesprávným úředním postupem,¹³⁶ což by již tak komplikovaný postup řízení při likvidaci dědictví ještě více zkomplikovalo.

---

¹³³ Konkrétně JUDr. Zdeněk Ryšánek. <http://www.notarrysaneek.cz/publikacni-cinnost/5--likvidace-dedictvi/>

¹³⁴ Srovnej Kasíková, M.: Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? II, Ad Notam 5/2011, strana 9

¹³⁵ Lorečnick, J.: Kdo je účastníkem řízení při likvidaci dědictví?, Ad Notam 1/2009, strana 97, Filipová, J.: K problematice účastníků řízení při likvidaci dědictví, Ad Notam 6/2009, strana 207

¹³⁶ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

Účastníky likvidace dědictví jsou na jejím počátku pouze známí věřitelé. Ostatní (tedy neznámí věřitelé) se stanou účastníky likvidace dědictví až okamžikem oznámení své pohledávky (na základě výzvy, obsažené ve výroku usnesení o nařízení likvidace dědictví¹³⁷). Od tohoto okamžiku musí soudní komisař s těmito věřiteli jednat jako s účastníky řízení, předvolávat je k jednáním, doručovat usnesení, mají právo podávat odvolání a podobně.

---

¹³⁷ § 175t zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

A. Likvidace nepředluženého dědictví

Je jen jediný případ, kdy může být nařízena likvidace dědictví, v němž pasiva nepřevyšují aktiva.¹³⁸ Je to tehdy, kdy stát navrhuje likvidaci dědictví, neboť věřitel odmítl přijmout na úhradu své pohledávky věc z dědictví.¹³⁹ Takovou likvidaci dědictví nelze nařídit po skončení dědického řízení.¹⁴⁰ Proto musí být věc z dědictví nabídnuta věřiteli v průběhu dědického řízení (zároveň je nezbytné, aby skutečně existovaly věci, které by svou hodnotou dluhu nebo dluhům odpovídaly). S věcmi, patřícími do dědictví, lze ale nakládat pouze se souhlasem soudu.¹⁴¹ Souhlas soudu ale bývá většinou udělen.

Někteří notáři a jejich zaměstnanci uvádějí,¹⁴² že stát, respektive Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových běžně předkládá soudnímu komisaři písemné prohlášení věřitele, že odmítá přijmout věc z dědictví na úhradu své pohledávky za zůstavitelem. Má praxe je bohužel opačná. Když v řízení o dědictví, jehož vedením jsem byla pověřena, navrhl stát likvidaci dědictví, ačkoliv toto dědictví předluženo nebylo, požádala jsem stát – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových o předložení výše uvedeného prohlášení. Z písemné reakce Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových bylo jednoznačné, že se nabídnout věc z dědictví věřiteli na úhradu jeho pohledávky ani nepokusil, natož, aby mi o tom předložil potvrzení. Naopak mne vyzval, abych svolala věřitele a tento návrh jim přednesla sama. Věřiteli v tomto dědickém řízení byly pouze bankovní ústavy. Položila jsem jim tedy písemně, namísto Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, dotaz, zda jsou ochotny převzít věc z dědictví na úhradu své pohledávky. Všechny odpovědi byly negativní, proto byla nařízena likvidace nepředluženého dědictví (pro úplnost uvádím, že nakonec všechny pohledávky byly uspokojeny plně a vzniklý majetkový přebytek byl potvrzen státu).

Některé zdroje¹⁴³ uvádí, že je první věta ustanovení § 472 odstavec 2 Občanského zákoníku naprosto neživotná a v praxi neuplatňovaná. Dále autoři uvádějí, že věřitel zpravidla nebude mít zájem o převzetí věci (spíše o její zpeněžení), překážkou bude i to, že

---

¹³⁸ R 14/1971

¹³⁹ § 175t odstavec 1 věta za středníkem zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád a § 472 odstavec 2 věta druhá zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁴⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2143/2000, publikované ve sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 13/2003 a podobně SJ 75/2001

¹⁴¹ § 175r odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁴² Soldán, L.: Likvidace nepředluženého dědictví, Ad Notam 1/2011, strana 20

¹⁴³ <http://www.notarysaneck.cz/publikacni-cinnost/5--likvidace-dedictvi/>, stejně jako Soldán, L.: Likvidace nepředluženého dědictví na návrh státu, Ad Notam 1/2011, strana 20

v řízení by muselo být zkoumáno, nakolik se hodnota věci, vydávané věřiteli, alespoň přibližně rovná výši dluhu a není ani upraveno, jak by se nabytí věci věřitelem uskutečnilo (uvádí, že zřejmě dohodou, která by musela být schválena soudem zvláštním rozhodnutím). Domnívám se, že by musela být uzavřena dohoda, jejímiž účastníky by byl stát Česká republika - Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových na jedné straně, věřitel nebo věřitelé na druhé straně a soudní komisař na straně třetí. Touto dohodou by musel stát Česká republika - Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových přijmout veškerý majetek i závazky do dědictví patřící (nikdo nemůže převádět majetek, jehož není vlastníkem, a proto by bylo nezbytné, aby stát nejprve majetek i závazky přijal - proto by byl účastníkem této smlouvy kromě státu České republiky i soudní komisař) a zároveň předmětný majetek věřiteli převést (proto by musel být účastníkem smlouvy i věřitel). Věřitel by majetek přijal a zároveň prohlásil, že tímto jsou veškeré pohledávky, které měl za zůstavitelem, vyrovnány. Dohoda by musela být uzavřena s odkládacími podmínkami, že příslušný okresní soud schválí svým usnesením tuto dohodu dle ustanovení § 175r odstavec 1 o.s.ř., že příslušný okresní soud potvrdí státu České republice, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových nabytí veškerého majetku i závazků do dědictví patřících dle ustanovení § 175q podstavec 1 písmeno b) o.s.ř. Pokud by výše uvedené podmínky splněny nebyly, tato dohoda by se od počátku zrušila a byla by nařízena likvidace dědictví po zůstaviteli dle ustanovení § 175t odstavec 1 o.s.ř. Jestliže by byla předmětem takové dohody nemovitost (popř. nemovitosti), podléhala by vkladu práva do katastru nemovitostí.¹⁴⁴

§ 472 odstavec 2 Občanského zákoníku¹⁴⁵ hovoří jednoznačně o případě, kdy má dědictví připadnout státu jako celek. Tehdy může stát bez problémů navrhnout likvidaci nepředluženého dědictví, aniž by se tím dotkl práv jiných osob. Otázkou ale zůstává, zda je možné, aby část majetku do dědictví patřícího, byla závětí odkázána konkrétnímu dědici a tomu, v případě, že by dědictví neodmítl, bylo nabytí této části majetku potvrzeno a k té části majetku, jejíž nabytí by mělo být potvrzeno státu, by byla nařízena likvidace dědictví. Domnívám se, že to možné je.¹⁴⁶ Soudní komisař by vydal usnesení, jímž by bylo nabytí příslušné části dědictví potvrzeno závětnímu dědici (popřípadě schválena dohoda o vypořádání dědictví mezi více závětními dědici) a zároveň by nařídil likvidaci druhé části

---

¹⁴⁴ § 2 a následující zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem

¹⁴⁵ „Není – li možno uhradit peněžitý dluh zcela nebo z části penězi z dědictví, může stát použít k úhradě i věci, které jsou předmětem dědictví a které svou hodnotou odpovídají výši dluhu. Odmítne – li věřitel přijetí těchto věcí, může stát navrhnout likvidaci dědictví.“

¹⁴⁶ S odkazem na komentář § 472 odstavec 2 Obč. zákoníku – Holub, M. a kolektiv: Občanský zákoník Komentář, 1. svazek § 1 – 487, LINDE PRAHA, a.s.

dědictví (na návrh státu – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových). Z výtěžku likvidace dědictví by pak byly uhrazeny pohledávky v tom rozsahu, v jakém by za ně odpovídal stát a závětní dědic nebo závětní dědici by odpovídali za zůstavitelovy dluhy i svým majetkem, podle poměru toho, co z dědictví nabyli k celému dědictví.¹⁴⁷ V případě, že by zůstavitel závěť nezanechal, nebyla by tato varianta možná. Dědic, respektive osoba s dědickým nárokem sice může dědictví odmítnout (ústním prohlášením, zaprotokolovaným soudním komisařem, písemným přípisem nebo prostřednictvím zástupce, kterému udělil plnou moc, která ho k tomu výslovně opravňuje),¹⁴⁸ ale k odmítnutí dědictví nesmí připojit výhrady nebo podmínky a dědictví nemůže odmítnout jen z části.¹⁴⁹ Proto by zkrátka nebylo možné, aby dědic neodmítl pouze polovinu dědictví (a její nabytí mu bylo potvrzeno) a druhou polovinu by odmítl a zde by byla nařízena likvidace dědictví. Takovýto způsob řešení provést nelze.

---

¹⁴⁷ § 470 odstavec 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁴⁸ § 463 zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁴⁹ § 466 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (Pokud by bylo odmítnutí dědictví provedeno s výhradami, podmínkami či provedeno jen z části, nemělo by takové prohlášení účinky odmítnutí dědictví).

B. Likvidace předluženého dědictví

Při likvidaci předluženého dědictví musí být splněny dvě podmínky. Za prvé - dědictví musí být předloženo, tedy pasiva dědictví musí převyšovat aktiva. Za druhé - nebyla uzavřena dohoda ve smyslu ustanovení § 175p o.s.ř. o přenechání předluženého dědictví věřitelům (musí být jednoznačný projev vůle, že účastníci odmítají uzavřít tuto dohodu, ale není třeba to formálně řešit jednáním, postačí například přips) ¹⁵⁰ nebo takováto dohoda sice uzavřena byla, ale soud ji pravomocně neschválil (třeba z důvodu, že odporuje zákonu nebo dobrým mravům). Likvidace předluženého dědictví může být nařízena i bez návrhu nebo na návrh státu, dědiců (postačí i třeba jen návrh jediného dědice ze čtyř) či věřitelů (návrh kteréhokoliv z nich nemusí mít žádnou stanovenou formu, postačí, když je z tohoto návrhu jednoznačný požadavek na nařízení likvidace dědictví). Dokonce je možné nařídit likvidaci dědictví proti vůli dědiců – Listina základních práva a svobod ¹⁵¹ v článku 11 odstavec 1 věta třetí sice zaručuje dědění jako institut, ale zároveň je třeba hájit zájmy věřitelů. ¹⁵² Kdo ale nemůže navrhnout likvidaci předluženého dědictví, je věřitel, jehož pohledávka nebyla uznána. Pokud jsou splněny obě výše uvedené podmínky, soud musí likvidaci dědictví nařídit.

---

¹⁵⁰ § 175t odstavec 2 věta první zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁵¹ Usnesení předsednictva ČNR 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

¹⁵² ÚS 227/96

C. Nařízení likvidace dědictví

Při splnění všech výše uvedených podmínek dojde k nařízení likvidace dědictví. Likvidace může být nařízena na návrh oprávněné osoby nebo i bez návrhu. Pokud podá návrh osoba, která k tomu není oprávněna, může být tento návrh zamítnut (pokud nerozhodne soudní komisař o nařízení likvidace dědictví z vlastní vůle). Mikeš a Muzikář¹⁵³ uvádějí: „Vyvolat nařízení likvidace dědictví lze také na návrh některého z účastníků řízení o dědictví, a to buď dědice, anebo věřitele, který se v takovém případě stává účastníkem řízení.“ Naopak Eliáš¹⁵⁴ (navazující na Holuba¹⁵⁵) uvádí: „Nedojde-li k dohodě o přenechání předluženého dědictví, mohou dědici navrhnout likvidaci předluženého dědictví a soud je pak povinen likvidaci nařídit.“ Dle mého názoru nemůže vyvolat nařízení likvidace dědictví věřitel, neboť tento není účastníkem řízení o dědictví až do okamžiku právní moci usnesení o nařízení likvidace dědictví.

O nařízení likvidace dědictví vydá soud usnesení (§175t zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Výrok tohoto usnesení by měl mít dvě části. První část by měla obsahovat rozhodnutí, že se nařizuje likvidace dědictví. Druhá část by měla obsahovat výzvu věřitelům, aby oznámili své pohledávky ve stanovené lhůtě (tato výzva musí být nedílnou součástí předmětného usnesení a nikdy ji nesmí nahradit konvokace věřitelů, která předcházela nařízení likvidace dědictví) a zároveň poučení, že pohledávky, které nebudou při likvidaci dědictví uspokojeny, zaniknou. Toto usnesení musí soudní komisař doručit všem známým věřitelům a dále dědicům, popřípadě státu, respektive Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Diskutovanou otázkou je, zda doručovat všem věřitelům nebo jen těm, jejichž pohledávka byla zařazena do soupisu pasiv dědictví (a nebyla na základě námítky účastníků řízení označena jako sporná). Můj názor je, že by se mělo doručovat všem věřitelům, kteří pohledávku přihlásili. Tito věřitelé by měli mít právo účastnit se řízení a podat odvolání především proti usnesení o rozvrhu výtěžku, v němž nebyla jejich pohledávka uspokojena.¹⁵⁶ Dále toto usnesení vyvěsí příslušný okresní soud na své úřední desce (v žádném případě nepostačí vyvěšení na nástěnce soudního komisaře nebo nějaké podobné řešení) a zároveň zveřejní obsah úřední desky způsobem,

---

¹⁵³ Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědictvé právo v teorii a praxi, Leges, s.r.o., 2011, strana 43

¹⁵⁴ Eliáš, K.: Občanský zákoník Velký akademický komentář, Linde Praha, a.s., 2008, strana 1192

¹⁵⁵ Holub, M. a kolektiv: Občanský zákoník komentář, Linde Praha, a.s., 2002, strana 614

¹⁵⁶ Srovnej Filipová, J.: K problematice účastníků řízení při likvidaci dědictví, Ad Notam 6/2009, strana 207

umožňujícím dálkový přístup.¹⁵⁷ Desátým dnem ode dne vyvěšení je nahrazeno její doručení neznámým věřitelům (§ 50i o.s.ř. a § 50 odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Od tohoto dne běží patnáctidenní lhůta, ve které je možné podat odvolání. Po té, co toto usnesení nabude právní moci, přistoupí soudní komisař k provedení likvidace celého dědictví a nemůže nastat jiný způsob pokračování v řízení o dědictví (například v žádném případě není možné uzavřít dohodu o přenechání předluženého dědictví věřitelům, klasické projednání dědictví a podobně).

Lhůta, která je stanovena věřitelům pro oznámení jejich pohledávek není lhůtou propadnou. Věřitelé mohou přihlásit své pohledávky do dne právní moci usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví. Tato lhůta je lhůtou soudcovskou, což znamená, že její délka není stanovena zákonem, ale určil ji soudní komisař (jménem soudu) v předmětném usnesení. Lhůtu je možno prodloužit.¹⁵⁸ I opožděně přihlášená pohledávka musí být uspokojena v takovém pořadí, v jakém stanoví § 175v o.s.ř. a nelze její pozdní přihlášku spojovat se znevýhodněním nebo uspokojením jiným způsobem, než který stanoví zákon (například jejím uspokojením až po uspokojení všech včasně přihlášených pohledávek). Jediným znevýhodněním věřitele, který přihlásil svou pohledávku opožděně, je, že se stane účastníkem řízení až později nežli ostatní věřitelé a jeho možnost zasahování do likvidačního řízení je zkrácena o dobu, v níž pohledávka do řízení přihlášena nebyla.

Přihláška pohledávky do dědictví, respektive do likvidace dědictví, nemá stanovenou formu a obsah. Samozřejmě musí být písemná (možné je připustit i přihlášku pohledávky, přihlášenou do dědictví ústně před soudním komisařem, o jejímž přihlášení byl sepsán soudním komisařem s věřitelem protokol a věřitelem podepsán) a mělo by v ní být uvedeno, jaká je její výše, datum vzniku, právní titul a upozornění, že pohledávka je zajištěná zástavním právem, zadržovacím právem nebo zajišťovacím převodem práva.

Diskutovanou otázkou je, zda je nezbytné, aby věřitelé, kteří již svou pohledávku přihlásili do dědictví před nařízením likvidace dědictví, přihlásili tuto svou pohledávku podruhé. Totiž, až přihlášením pohledávky do dědictví, v němž je nařízena likvidace dědictví, dojde ke stavění běhu promlčecí lhůty.¹⁵⁹ Někteří právníci¹⁶⁰ se přiklání k názoru, že postačí první přihlášení pohledávky a ke stavění běhu jejich promlčecí lhůty dojde

---

¹⁵⁷ § 50l odstavec 3 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁵⁸ § 55 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁵⁹ § 112 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník říká, že pokud věřitel uplatní právo v promlčecí době u soudu a v zahájeném řízení řádně pokračuje, promlčecí doba od tohoto uplatnění po dobu řízení neběží.

¹⁶⁰ Přednáška JUDr. Radima Drášíla na školení notářů v Kroměříži 2. – 3.6.2011

automaticky dnem právní moci usnesení o nařízení likvidace dědictví. Jiní¹⁶¹ zastávají názor, že svou pohledávku by měl věřitel přihlásit dvakrát – poprvé, když se dozvěděl, že dlužník zemřel a podruhé na základě výzvy, obsažené v usnesení o nařízení likvidace dědictví, které mu je doručeno. Důvodem pro to podle nich je, že před nařízením likvidace dědictví mohla pohledávka zaniknout zcela nebo z části, mohla se změnit její výše, mohl zaniknout i samotný věřitel (právní osoba například zanikla likvidací a nemá právního nástupce). Autoři odborných článků (především v časopise Ad Notam)¹⁶² uvádějí několik argumentů, podporujících názor, že by věřitelé, kteří již své pohledávky přihlásili do likvidace dědictví, měli podat další přihlášku pohledávky po nařízení likvidace dědictví. Především uvádí, že § 175t odstavec 2 občanského soudního řádu stanoví, že soud vyzve věřitele, aby přihlásili své pohledávky, a nerozlišuje, zda se jedná o známé či neznámé věřitele. Dále své tvrzení podporují myšlenkou, že likvidace dědictví je řízením svého druhu a řízení v podstatě odlišné od řízení dědického. Dále uvádí, že věřitel se až od okamžiku právní moci usnesení o nařízení likvidace dědictví stává účastníkem řízení, což by měl vědět. Dalším argumentem je fakt, že by měla být zachována rovnost účastníků. Pokud bych měla vyjádřit svůj názor, rozhodně bych doporučovala věřitelům, aby své pohledávky za zůstavitelem přihlásili dvakrát (před nařízením likvidace dědictví i po ní). Přes to ale, pokud bych byla pověřena k provedení dědického řízení, v němž je nařízena likvidace dědictví a v němž by věřitelé přihlásili své pohledávky pouze před nařízením likvidace dědictví, měla bych za to, že den právní moci usnesení o nařízení likvidace dědictví staví běh promlčecí lhůty jejich pohledávky za zůstavitelem.¹⁶³ Soudní komisař by měl brát v úvahu všechny známé pohledávky z úřední povinnosti a není možné, aby předstíral, že o některých pohledávkách, byť přihlášených pouze před nařízením likvidace dědictví, zkrátka neví (právo na uspokojení prostě nemůže zaniknout pouze tím, že pohledávka nebyla do jednoho řízení přihlášena dvakrát, ale jen jednou). Pokud věřitel přihlásil pohledávku před nařízením likvidace dědictví a následně ji nepřihlásil na základě výzvy v usnesení o nařízení likvidace dědictví, soudní komisař s touto pohledávkou počítá, doručuje mimo jiné i tomuto věřiteli veškerá sdělení a usnesení a věřitel ve skutečnosti již

---

¹⁶¹ Přednáška JUDr. Ladislava Muzikáře dne 29.03.2011 v Přednáškovém sále Justiční akademie, Praha 1, organizovaná Jednotou českých právníků

¹⁶² Lorečnick, J.: Kdo je účastníkem řízení při likvidaci dědictví?, Ad Notam 1/2009, strana 97

¹⁶³ Srovnej - Lorečnick, J.: Kdo je účastníkem řízení při likvidaci dědictví?, Ad Notam 1/2009, strana 97, odstavec 5 – autor uvádí, že se lze setkat s postupem, že soud automaticky považuje všechny dříve do dědictví platně přihlášené pohledávky i do likvidace dědictví a že se domnívá, že je tento postup nesprávný a uvádí problémy, které mohou vyvstat (např. právní osoba přihlásí do dědictví pohledávku, v mezidobí zanikne bez právního nástupce a přes to je považována za účastníka řízení).

nemá z jakéhokoliv důvodu zájem o úhradu této pohledávky, má věřitel provést zpětvzetí přihlášky své pohledávky a nadále s ním jako s účastníkem řízení jednáno nebude.¹⁶⁴

Dále je otázkou, kdo by měl vznést námitku promlčení, respektive kdo je k tomu oprávněn. Toto právo samozřejmě náleží dědicům, popřípadě státu České republiky, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Právo vznést námitku promlčení by ale měl mít i věřitel (proti jinému věřiteli). Otázkou zůstává, zda by i soudní komisař měl posuzovat promlčení pohledávky. Soudní komisař má postavení soudu a soud by měl podle zákona¹⁶⁵ přihlížet k promlčení jen k námitce dlužníka. Protože dlužník, tedy zůstavitel, nemůže námitku promlčení vznést, mají toto právo zřejmě ostatní účastníci řízení namísto něho. Setkala jsem se i s názorem, že soudní komisař má téměř postavení insolvenčního správce a měl by sám u každé přihlášené pohledávky posoudit, zda došlo k jejímu promlčení či nikoliv a na základě tohoto posouzení pohledávku zařadit nebo nezařadit do soupisu pasiv dědictví a provést její uhrazení na základě usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví. Dovoluji se přiklonit k prvnímu názoru, tedy, že by soudní komisař měl k promlčení přihlížet jen k námitce účastníka řízení. Kdy je třeba vznést námitku promlčení? Nejlépe samozřejmě při projednání dědictví, při kterém je sestavován a projednáván soupis aktiv a pasiv dědictví. Ale je možné tuto námitku vznést i v průběhu likvidace dědictví, v krajním případě až do okamžiku právní moci usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví (ačkoliv by vznesení této námitky až po vydání usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví zřejmě likvidaci dědictví v již tak pokročilé fázi zkomplikovalo). Zůstává věřitel, jehož pohledávka byla shledána promlčenou, a tedy nebyla zařazena do soupisu pasiv dědictví, účastníkem řízení? Domnívám se, že ano, i když nemůže v rámci likvidace dědictví dosáhnout svého uspokojení, ale vím, že řada mých kolegů zastává názor, že z hlediska hospodárnosti je dobré s tímto věřitelem již jako s účastníkem likvidace dědictví nejednat.¹⁶⁶

Po té, co nabude právní moci usnesení o nařízení likvidace dědictví, měl by soudní komisař pověřit znalce k ocenění majetku, který je předmětem dědictví, respektive jeho likvidace a zpeněžení.¹⁶⁷ Znalce pověří usnesením, v němž stanoví, který znalec má ocenění provést, co je předmětem ocenění (přesně a konkrétně vymezené nemovitosti, zbraně, motorová vozidla, přívěsné vozíky a podobně), v jaké lhůtě a v kolika výtiscích je nutné znalecký posudek předat soudnímu komisaři, také stanoví osobě, která má možnost

---

¹⁶⁴ Filipová, J.: K problematice účastníků řízení při likvidaci dědictví, Ad Notam 6/2009, strana 207

¹⁶⁵ § 100 odstavec 1 zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁶⁶ Filipová, J.: K problematice účastníků řízení při likvidaci dědictví, Ad Notam 6/2009, strana 207

¹⁶⁷ § 336 odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

s příslušnou věcí disponovat, aby poskytla znalci potřebnou součinnost (zejména, aby mu umožnila přístup k věci a její ohledání). Usnesení doručí znalci i všem účastníkům řízení (proti usnesení není odvolání přípustné, pouze mohou účastníci k osobě znalce podat ve lhůtě osmi dnů námitky). Navíc, pokud je to třeba, musí osoba, která má možnost disponovat s oceňovanou věcí (zejména je třeba rozumět s oceňovanou nemovitostí, případně nemovitostmi), umožnit i soudnímu komisaři ohledání předmětné věci (o době a místě ohledání vyrozumí soudní komisař všechny účastníky řízení, znalce i osoby, o nichž je známo, že pro ně vážnou na věci (nemovitosti) práva nebo závady).¹⁶⁸ Znalce není třeba ustanovovat a znalecký posudek vypracovávat, jestliže předmětné věci (nemovitosti) byly oceněny znaleckým posudkem v době jednoho roku přede dnem, kdy usnesení o nařízení likvidace dědictví nabylo právní moci a jestliže se nezměnily okolnosti, které jsou pro ocenění rozhodné.¹⁶⁹ Těmito skutečnostmi je nutné rozumět podstatnou změnu nemovitosti v rozhodné době (přestavbu, přístavbu, zhodnocení nemovitosti nebo naopak poškození vlivem povodně a podobně) nebo změnu oceňovacího předpisu.¹⁷⁰ Je v podstatě na uvážení soudního komisaře, zda k ustanovení znalce k ocenění věci v případě, že má již k dispozici znalecký posudek ne starší jednoho roku, ví, že věc se ve své podstatě nezměnila a také nedošlo k novele oceňovacího předpisu, přistoupí či nikoliv. Ocenění majetku je velice důležité (v neposlední řadě i proto, že osoby, které nabydou majetek do dědictví a jeho likvidace patřící, budou muset alespoň v některých případech uhradit daň z převodu nemovitosti a příslušný finanční úřad bude zcela jistě znalecký posudek vyžadovat), ale také je třeba mít na paměti zásadu rychlosti a hospodárnosti řízení. Co nejaktuálnější znalecký posudek je také třeba mít pro případ, že by se věc z dědictví prodávala v rámci likvidace dědictví soudním komisařem z volné ruky a věřitelé by zvažovali podání námítky k této smlouvě z důvodu nepřiměřené kupní ceny. Tehdy by jako účastníci řízení mohli nahlédnout do spisu, seznámit se s předmětným znaleckým posudkem a námitky nevznést.¹⁷¹ Osobně bych se přikláněla ke zhotovení aktuálního znaleckého posudku. Je také třeba konstatovat, že při likvidaci dědictví nebude většinou možností aktuální znalecký posudek nezhotovit, neboť případné ocenění nemovitostí z předcházejícího dědického řízení bude uskutečněno ke dni úmrtí zůstavitele. Většinou uběhne poměrně dlouhá doba

---

¹⁶⁸ § 336 odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁶⁹ § 336 odstavec 3 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁷⁰ Zákon číslo 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů

¹⁷¹ § 8 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

od zahájení dědického řízení do právní moci usnesení o nařízení likvidace dědictví a znalecký posudek tedy bude muset být zhotoven znovu.

Po té, co soudní komisař obdrží předmětný znalecký posudek (předmětné znalecké posudky), vydá usnesení, v němž přizná znalci jeho odměnu, jeho hotové výdaje, popřípadě náhradu za jím odvedenou daň z přidané hodnoty, pokud je tento plátcem daně z přidané hodnoty.¹⁷² Vychází při tom z vyúčtování odměny a hotových výdajů znalce (popř. i náhrady za daň z přidané hodnoty). Přiznání odměny se děje opět usnesením, které se doručí znalci a všem účastníkům řízení. Proti tomuto usnesení lze podat ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení odvolání. Pokud odvolání podáno není, vydá soudní komisař platební poukaz a pravomocné usnesení i tento platební poukaz předá příslušnému okresnímu soudu k proplacení odměny znalci.

---

¹⁷² Zákon číslo 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

D. Zpeněžení majetku

Likvidace dědictví je provedena zpeněžením jednotlivých věcí (především nemovitostí – staveb a pozemků nebo věcí movitých – například bytového zařízení, motorových vozidel, přívěsných vozíků a podobně), práv (například práv a povinností, spojených s právem užívání bytu a podobně) a jiných majetkových hodnot (například cenných papírů, obchodních podílů ve společnostech a tak dále) ze zůstavitelova majetku.¹⁷³ Bohužel § 96a Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy z tohoto právního předpisu zmizel, což působí značné problémy. Tento výše jmenovaný právní předpis pouze stanoví, že při zpeněžení zůstavitelova majetku se má postupovat (v souladu s příslušnými ustanovením Občanského soudního řádu) tak, aby zpeněžení bylo dosaženo neprodleně.¹⁷⁴ Vždy je třeba mít na paměti, že cokoliv, co se zpeněžit nepodaří, případně zdarma státu České republiky, a proto je vždy lepší předmět zpeněžení prodat třeba jen za minimální kupní cenu, než jeho nabytí potvrdit státu bez získání sebemenšího finančního plnění.

Při likvidaci dědictví se postupuje podle zákona číslo 7/2009 Sb.¹⁷⁵ § 355 tohoto zákona stanoví, že se při likvidaci dědictví postupuje podle této nové úpravy, i když zůstavitel zemřel před 01.07.2009.

Zpeněžit se musí veškerý zůstavitelův majetek, včetně majetku, který nepodléhá výkonu rozhodnutí¹⁷⁶ a majetku, který v případě insolvenčního řízení nepatří do majetkové podstaty.¹⁷⁷

---

¹⁷³ § 175u odstavec 1 první část první věty zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁷⁴ § 93 odstavec 1 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

¹⁷⁵ § 355 přechodných ustanovení zákona č. 7/2009 Sb. (zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád) - Není-li dále stanoveno jinak, platí tento zákon i pro řízení zahájená před jeho účinností. Právní účinky úkonů, které v řízení nastaly před účinností tohoto zákona, zůstávají zachovány.

¹⁷⁶ § 321 a následující zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád – Výkonem rozhodnutí nemohou být postiženy věci, jejichž prodej je podle zvláštních předpisů zakázán, nebo které podle zvláštních předpisů výkonu rozhodnutí nepodléhají (věci, které zůstavitel nezbytně potřebuje k uspokojování potřeb svých a své rodiny, k plnění pracovních úkolů, věci, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly – např. osobní svršky, běžné bytové zařízení, snubní prsteny, zdravotnické potřeby pro povinného nezbytné, hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce, věci, nezbytně nutné k podnikatelské činnosti povinného).

¹⁷⁷ §§ 207 – 208 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení - Do majetkové podstaty nepatří majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí, věci sloužící k podnikání dlužníka však z majetkové podstaty vyloučeny nejsou. Příjmy dlužníka náleží do majetkové podstaty ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky

Ustanovení § 175u odstavec 1 Občanského soudního řádu určuje celkem čtyři způsoby, kterými může dojít v rámci likvidace dědictví ke zpeněžení majetku. Těmito způsoby jsou:

- prodej movitých věcí, nemovitostí a podniku (všechny úkony při prodeji majetku provádí soudní komisař ve spolupráci se soudním vykonavatelem¹⁷⁸)
- prodej ve veřejné dražbě podle zvláštního právního předpisu¹⁷⁹ (všechny úkony, spojené s prodejem majetku, provádí dražebník na základě smlouvy, uzavřené se soudním komisařem)
- prodej v dražbě, provedené soudním exekutorem podle zvláštního právního předpisu¹⁸⁰ (zpeněžení majetku provádí soudním komisařem pověřený soudní exekutor dle Občanského soudního řádu)
- prodej mimo dražbu (soudní komisař zpeněží majetek smlouvou, se kterou udělí souhlas příslušný soud¹⁸¹).

Občanský soudní řád neupřednostňuje žádný ze způsobů zpeněžení majetku. Je třeba vždy přihlídnout k dané situaci, druhu zpeněžovaného majetku, časovým nárokům, nákladům a dalším důležitým aspektům. Který způsob zvolit záleží na rozhodnutí soudního komisaře.¹⁸² Je to z toho důvodu, že soudní komisař je nejlépe seznámen s obsahem dědického spisu, všemi okolnostmi, které s dědickým řízením souvisí, má k dispozici nabývací listiny, na základě kterých zůstavitel nabyl majetek, který je předmětem zpeněžení. Zároveň před nařízením likvidace dědictví vede všechna jednání s dědici, věřiteli, obchodními partnery i dalšími osobami. Proto je právě soudní komisař osobou, která nejlépe vyhodnotí, který způsob zpeněžení zvolit. Soudní komisař by měl vždy volit takový způsob zpeněžení majetku, kterým bude dosaženo co nejvyššího výtěžku a budou tak uspokojeny v nejlepším případě všechny přihlášené pohledávky. Podstatné je také volit způsob, který nebude příliš časově náročný (věřitelé se dočkají uspokojení svých pohledávek v přiměřené době) a příliš nákladný (čím jsou vyšší náklady, spojené se zpeněžením majetku, tím méně jsou pak uspokojeni věřitelé). Je třeba, aby soudní komisař, který je pověřen k vedení dědického řízení a jeho likvidaci, postupoval systematicky a

---

¹⁷⁸ § 46 odstavec 2 písmeno a) Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

¹⁷⁹ Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

¹⁸⁰ Zákon číslo 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (§ 76 odstavec 2 a § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti)

¹⁸¹ § 175zd odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁸² Srovnej Svoboda, J.: K postupu soudního komisaře při likvidaci dědictví prodejem ve veřejné dražbě, Ad Notam 2/2011, strana 17

vždy s rozmyslem, aby byla zachována pokud možno podnikatelská činnost, kterou zůstavitel provozoval, dále pracovní příležitosti, aby také bylo chráněno životní prostředí i další důležité obecné zájmy.

Pokud je to vhodné, může být majetek zpeněžen jako jednotlivé položky, ale také jako soubor nebo soubory věcí. Například nemovitosti je mnohdy velice výhodné zpeněžovat jako soubor.¹⁸³

Majetek, který se nepodařilo zpeněžit, případně zpětně ke dni úmrtí zůstavitele, státu a o tom vydá soudní komisař usnesení.¹⁸⁴

---

¹⁸³ Kasíková, M.: Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? II, Ad Notam 5/2011, strana 9

¹⁸⁴ § 175u odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

D.a. Prodej mimo dražbu

V článku v odborném časopise autorka¹⁸⁵ uvádí, že k prodeji mimo dražbu by měl soudní komisař přistoupit jen výjimečně ve zvlášť odůvodněných případech. Já si dovoluji zastávat názor opačný.¹⁸⁶ Zejména vzhledem k zásadě rychlosti a hospodárnosti soudního procesu. Prodej mimo dražbu je totiž v podstatě beznákladový. Smlouvu sepíše sám soudní komisař a náklady vzniknou pouze s legalizací podpisu a dále uhrazením správního poplatku ve výši 1.000,-- Kč příslušnému katastrálnímu pracovišti v souvislosti s vkladem práva do katastru nemovitostí. Tento způsob zpeněžení probíhá většinou velice rychle obzvláště, když soudní komisař předem projedná s příslušným okresním soudem předmětnou schvalovanou smlouvu, popřípadě i připraví návrh usnesení, jímž se předmětná kupní smlouva schvaluje.

Hlavní problém, který může soudnímu komisaři, pověřenému příslušným okresním soudem v souvislosti s tímto způsobem zpeněžení vzniknout, je nalezení vhodného kupujícího. Je třeba nejprve oslovit podílového spoluvlastníka. Návrh na uzavření kupní smlouvy je nezbytné zaslat podílovému spoluvlastníkovi (podílovým spoluvlastníkům) písemně doporučeným dopisem, adresovaným do jeho vlastních rukou. V tomto přípise je konkrétní nabídka na koupi určitého majetku a dále je zde stanovena pro přijetí nabídky uzavření kupní smlouvy lhůta, která počíná běžet dnem doručení písemné nabídky.¹⁸⁷ V případě, že tuto nabídku podílový spoluvlastník přijme, je třeba o tom ještě vyrozumět věřitele (tito mohou vznést proti uzavření smlouvy námitky a soudní komisař a dále příslušný schvalující okresní soud by je měli vzít v potaz). Pokud podílový spoluvlastník nemá o koupi předmětného majetku zájem, může soudní komisař rovnou přistoupit ke zpeněžení majetku jiným způsobem, nebo se může pokusit sehnat jiného kupujícího. „Informační memorandum,“ tedy výzvu k podávání nabídek na uzavření smlouvy o koupi některé položky soupisu aktiv likvidace dědictví, případně všech těchto položek jedinou smlouvou, může soudní komisař učinit různými způsoby. Například prostřednictvím

---

¹⁸⁵ Kasíková, M.: Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? I, Ad Notam 4/2011, strana 15

¹⁸⁶ Stejně jako Svoboda, J.: K postupu soudního komisaře při likvidaci dědictví prodejem ve veřejné dražbě, Ad Notam 2/2011, strana 17, který uvádí, že tento způsob zpeněžení bude zajisté nejvhodnější.

¹⁸⁷ § 140 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a § 605 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

inzerátu,¹⁸⁸ zveřejněného na vlastních webových stránkách, internetu, v lokálním deníku, v periodickém tisku nebo na úřední desce obecního úřadu. V inzerátu by mělo být uvedeno, jaký majetek je zpeněžován, jeho zevrubný popis, podmínky uzavření smlouvy, lhůta k podávání nabídek na uzavření smlouvy a náležitosti této podmínky, čas a místo možné prohlídky předmětu prodeje, způsob oznámení výsledku výzvy k podávání nabídek soudním komisařem.¹⁸⁹ Dále může soudní komisař vyhledat na vývěsních deskách realitních kanceláří poptávku po nemovitostech v dané oblasti a na tuto reagovat. Další možností je nabídnout uzavření smlouvy podnikateli, jehož předmětem podnikání je zastavárenská činnost či maloobchod s použitým zbožím.

Kupní smlouvu uzavírá soudní komisař, pověřený příslušným okresním soudem a kupující. Ve smlouvě je třeba dobře specifikovat strany i převáděný majetek (touto smlouvou lze převést nejen běžný majetek, jako jsou movité a nemovité věci, ale i třeba sporné nebo těžce vymahatelné pohledávky a podobně). Převáděný majetek by měl být dostatečně popsán, aby byl nezaměnitelný a také by neměl chybět údaj, kde se předmětný majetek nalézá. Dále doporučuji uvést paragraf a zákon, dle kterého je smlouva uzavírána,¹⁹⁰ popsání stávajícího stavu, zejména způsob, jakým zůstavitel převáděný majetek nabyt, kdy a v jaké výši byla stanovena obvyklá cena majetku, kterým usnesením byla nařízena likvidace dědictví a podobně. Ve smlouvě musí být samozřejmě samotný převod, tedy, že soudní komisař, pověřený příslušným okresním soudem v rámci likvidace dědictví předmětný majetek prodává a kupující jej kupuje. Dále kupní cena. Jednak její výše, ale hlavně způsob, jakým bude uhrazena. Doporučuji, aby byla celá kupní cena uhrazena bezhotovostním převodem na účet soudní úschovy příslušného okresního soudu (soudní komisař si číslo účtu soudní úschovy a variabilní symbol vyžádá písemnou žádostí, zaslanou okresnímu soudu, který jej k vedení dědictvého řízení pověřil, do jeho datové schránky). Rozhodně také doporučuji, aby smlouva byla uzavírána s odkládací podmínkou, že soudní komisař tuto smlouvu předloží příslušnému katastrálnímu pracovišti až po té, co bude vyrozuměn příslušným okresním soudem o uhrazení celé kupní ceny kupujícím

---

¹⁸⁸ <http://auto.xinzerce.cz/do-100-tisic/88281485-v-ramci-likvidace-dedictvi-prodam-vuz-Peugeot-106> Mgr. Marie Trčková, notářka se sídlem v Příbrami, jako soudní komisařka pověřená Okresním soudem v Příbrami ve věci řízení o dědictví, nabízí ve smyslu ustanovení § 175u zákona číslo 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, v rámci likvidace k prodeji movitý majetek zůstavitele, a to automobil Peugeot 106, rok výroby 1993. Bližší informace k prodeji je možno získat v notářské kanceláři na adrese Příbram I, náměstí T.G.Masaryka 3, PSČ 261 01, tel. 318 620 005, tel. 318 632 345, gsm: 774 419 790, email: mtrckova.notar@nkr.cz, www.notarka-trckova.cz.

¹⁸⁹ Šedivý, P.: Zpeněžení majetku zůstavitele v likvidaci dědictví mimo dražbu, Ad Notam 5/2011, strana 22

¹⁹⁰ § 175u odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

bezhotovostním převodem na účet soudní úschovy (tento přípis pak může být také přílohou návrhu na vklad práva do katastru nemovitostí spolu se samotnou smlouvou a nabývacími listinami, popř. dalšími přílohami) v případě převodu nemovitosti nebo s odkládací podmínkou, že vlastnictví k převáděnému movitému majetku nabude kupující předáním věci soudním komisařem, a to až v okamžiku, kdy kupující uhradí celou kupní cenu bezhotovostním převodem na účet soudní úschovy (i v tomto případě je třeba, aby příslušný okresní soud o přijetí celé částky do soudní úschovy písemně informoval soudního komisaře). Mělo by být uvedeno i místo a způsob předání a také právo soudního komisaře odepřít předání věci, pokud by nebyla kupní cena uhrazena řádně a včas i možnost uskladnění věci v případě, že bude kupující v prodlení s jejich převzetím, a to na jeho náklady. Ve smlouvě by také měly být uvedeny všechny vady věci, o kterých soudní komisař ví, a to nejen právní, ale i faktické.

Tento způsob zpeněžení majetku také považuji za výhodný z toho důvodu, že takto lze převést nejen jednotlivé věci, ale i soubor věcí, sestávající z veškerého zůstavitelova majetku nebo zbývajícího zůstavitelova majetku.¹⁹¹ Tímto způsobem se zpeněží i věci, které by jinak byly neprodejné. Uvedu příklad: Byla jsem pověřena vedením dědického řízení, respektive jeho likvidace, jehož předmětem byl spoluvlastnický podíl na nemovitostech a nepojízdný osobní automobil bez hodnoty. Podílová spoluvlastnice předmětných nemovitostí ještě před nařízením likvidace dědictví napsala přípis státu České republiky, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, v němž je žádala, aby jí předmětný spoluvlastnický podíl po jeho nabytí prodal. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových mne o tomto přípise informoval. Následně byla nařízena likvidace dědictví. Zaslala jsem podílové spoluvlastnici nabídku, aby si jedinou smlouvou koupila veškerý majetek do dědictví patřící, tedy jí požadovaný spoluvlastnický podíl i nepojízdný osobní automobil. Kupní cenu jsem stanovila vzhledem ke znaleckým posudkům, jimiž byl oceněn předmětný majetek, ale také vzhledem k výši pasiv tak, aby byly uhrazeny všechny pohledávky, přihlášené do likvidace dědictví. Podílová spoluvlastnice nabídku uzavření kupní ceny přijala (věřitelé nevznesli námitky). Byla s ní uzavřena kupní smlouva, kterou byl převeden veškerý zůstavitelův majetek. Příslušný soud tuto kupní smlouvu schválil. Díky tomuto způsobu zpeněžení zůstavitelova majetku byly uhrazeny všechny pohledávky, které byly do likvidace dědictví přihlášeny, a navíc vznikl majetkový přebytek, jehož

---

¹⁹¹ § 175u odstavec 1 věta druhá zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

nabytí bylo potvrzeno státu České republiky, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Prodej mimo dražbu při likvidaci dědictví může notář uskutečnit jen se souhlasem soudu.¹⁹² O tento souhlas může soudní komisař požádat buď před uzavřením kupní smlouvy (soud pak schvaluje návrh kupní smlouvy) nebo až po jejím uzavření (soud pak schvaluje již uzavřenou a podepsanou kupní smlouvu).¹⁹³ Vzhledem k tomu, že soud může při udělení tohoto souhlasu stanovit podmínky prodeje (§ 175zd odstavec 2 věta druhá zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád), rozhodně se jeví jako výhodnější, požádat soud o schválení návrhu kupní smlouvy a předmětnou kupní smlouvu upravit podle požadavků soudu (pokud by soud stanovil podmínky a smlouva již uzavřena byla, musela by se uzavírat nová kupní smlouva). Bez souhlasu soudu je smlouva o prodeji mimo dražbu neplatná.¹⁹⁴ Přesněji řečeno absolutně neplatná.¹⁹⁵ Pokyny soudu jsou pro soudního komisaře závazné. Soud může stanovit, že výzva zájemcům o koupi musí být určitým způsobem zveřejněna, majetek musí být prodán minimálně za určitou cenu, musí být prodán zájemci, který nabídne nejvyšší cenu a podobně. Souhlas může být soudem dán i v případě prodeje za cenu, která je nižší nežli cena odhadní. Vzhledem k tomu, že věc by byla prodána obratem, i když za cenu nižší, nevznikly by náklady spojené se správou a údržbou věci. Prodej z „volné ruky“ by se tedy jevil výhodnější nežli jiný, časově náročný, způsob zpeněžení majetku. Souhlasu soudu není třeba k prodeji věcí, které jsou bezprostředně ohroženy zkázou nebo znehodnocením¹⁹⁶ (například zásoby netrvanlivých potravin v provozovně zůstavitele). Souhlas soudu může být udělen pouze usnesením. Toto usnesení vydává soud přímo, v hlavičce uvádí samosoudce, který je pověřen vedením dědické agendy. Ve výroku je uvedeno, jakou smlouvu schvaluje a především její obsah. Dále zde stanoví výše uvedené podmínky. Proti usnesení je přípustné odvolání (ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení). Soudní komisař nemusí návrh usnesení pro okresní soud připravit, ale já to doporučuji. Schválení se tím rozhodně urychlí. Doporučuji připravit návrh usnesení o schválení návrhu kupní smlouvy nebo uzavřené kupní smlouvy a odeslat jej příslušnému okresnímu soudu v souboru, který lze editovat. Není to samozřejmě

---

¹⁹² § 175zd odstavec 2 věta první zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁹³ Srovnej Muzikář, L.: Likvidace dědictví, Ad Notam 4/2010, strana 8

¹⁹⁴ § 175zd odstavec 2 věta třetí zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁹⁵ § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

¹⁹⁶ Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědické právo, Linde Praha, a.s., 2007, strana 259

povinnost soudního komisaře, ale zdlouhavé likvidační řízení se tím alespoň o trochu urychlí.

Kupní smlouvu předloží soudní komisař následně příslušnému katastrálnímu pracovišti (spolu s usnesením o udělení souhlasu s touto smlouvou příslušným soudem, popřípadě dalšími listinami, např. nabývací listinou). Katastrální úřad provede vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí. Setkala jsem se s názorem, že příslušné katastrální pracoviště zároveň provede výmaz případného zástavního práva, váznoucího na převáděné nemovitosti a že výmaz zástavního práva tak může být proveden před právní mocí usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví, neboť kupní smlouva v tomto případě nahrazuje usnesení, které je vydáváno v jiných způsobech zpeněžení nemovitosti.¹⁹⁷ Dovoluji si s tímto názorem při vší úctě nesouhlasit a podpořit svůj nesouhlas případem z praxe. § 175v odstavec 4 o.s.ř. jednoznačně hovoří o zániku pohledávek a jejich zajištění až pravomocným skončením likvidace dědictví. Likvidace dědictví je skončena právní mocí usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví, respektive usnesením o skončení likvidace dědictví. Nikoliv tedy smlouvou o prodeji majetku, patřícího do likvidace dědictví, mimo dražbu, ale až právní mocí usnesení, jímž se likvidace dědictví končí. Soudní komisař by měl tedy předložit příslušnému katastrálnímu pracovišti nejprve smlouvu o převodu majetku „z volné ruky,“ tedy mimo dražbu, která by měla obsahovat i článek, vypočítávající právní vady převáděné nemovitosti s odkazem na § 175v odstavec 4 občanského soudního řádu. Následně by měl předložit příslušnému katastrálnímu pracovišti pravomocné usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví a pravomocné usnesení o skončení likvidace dědictví (to by totiž dle mého názoru mělo ještě následovat po právní mocí usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví a nemělo by být možné podat proti němu odvolání) k výmazu zajištění pohledávek, tedy právních vad, váznoucích na předmětné nemovitosti a katastrální úřad by měl výmaz provést. Tím je myšleno ale zajištění pohledávek věřitelů zůstavitele a jejich zajištění a nikoliv zajištění jiných pohledávek (a pouze ve vztahu k dědicům, nikoliv ke třetím osobám).¹⁹⁸

Prováděla jsem zpeněžení veškerého likvidačního majetku jedinou smlouvou, jejímž předmětem byly mimo jiné i nemovitosti, na nichž vázlo zástavní právo smluvní. Jednalo

---

¹⁹⁷ Svoboda, J.: Zpeněžení nemovitosti prodejem z volné ruky realizované v rámci likvidace dědictví z hlediska zániku zástavního práva, Ad Notam 2/2011, strana 3

¹⁹⁸ Brejlová, K.: Tanec nad třemi paragrafy aneb ještě jednou k likvidaci dědictví z hlediska zániku zástavního práva, Ad Notam 4/2010, strana 30

se o zástavní právo k zajištění závazku zůstavitele vůči bance. Příslušné katastrální pracoviště provedlo vklad vlastnického práva kupujícího do katastru nemovitostí, ale zástavní právo smluvní nevyřadilo. Výmaz provedlo až po předložení pravomocného usnesení o rozvrhu výtěžku a pravomocného usnesení o skončení likvidace dědictví, ale zároveň požadovalo i potvrzení banky, že celý zůstavitelův závazek byl na základě pravomocného rozvrhového usnesení splacen (tento požadavek ovšem nebyl v souladu se zákonem).

D.b. Prodej v dražbě, provedené soudním exekutorem podle zvláštního právního předpisu

Výše uvedený zvláštní předpis, a to Exekuční řád, upravuje prodej movitých věcí a nemovitostí (respektive jejich exekuci) v pouhých čtyřech paragrafech (§§ 66, 68, 69, 69a zákona číslo 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů) a především v nich stanoví, že pokud nestanoví zákon jinak, použijí se na prodej movitých věcí a nemovitostí přiměřeně ustanovení Občanského soudního řádu, upravující výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí.

Soudní komisař především zvolí vhodného exekutora. Není upraveno, jakým způsobem má být soudní exekutor vybrán. Není tedy nezbytně nutné, aby zpeněžení likvidačního majetku prováděl exekutor, jehož sídlo je v obvodu okresního soudu, který řízení o dědictví zahájil. Naopak je velice vhodné, aby byl soudním komisařem jmenován soudní exekutor, který sídlí v místě, kde se nachází většina majetku, který je třeba zpeněžit, především v místě, kde se nachází nemovitý majetek zůstavitele. Dobré je také přihlédnout ke zkušenostem s předchozí spoluprací soudního komisaře a soudního exekutora, k výši odměny, jakou si soudní exekutor účtuje, k rychlosti, kvalitě a výsledkům jeho práce. Ne vždy je nejvhodnější zvolit „nejlevnějšího“ soudního exekutora. Musím říci, že pokud pověřuji já osobně ve své praxi soudního exekutora prodejem majetku, který patří do likvidace dědictví, volím vždy jednoho konkrétního exekutora, který má vynikající reference, jeho sídlo je v obvodu okresního soudu, který řízení o dědictví zahajuje a tedy většinou i nedaleko místa, kde se nalézá zůstavitelův majetek, vím, že pracuje rychle a dobře a jeho náklady jsou přiměřené. Volba soudního exekutora je vždy ponechána na rozhodnutí soudního komisaře. Jen pro úplnost je třeba dodat, že úkony, které jsou předmětem exekuční a další činnosti, provádí sám soudní exekutor a za podmínek, stanovených zákonem, může tyto úkony provádět také exekutorský kandidát a exekutorský koncipient a i další své zaměstnance může soudní exekutor pověřit k provádění jednoduchých úkonů, které jsou předmětem exekuční a další činnosti.¹⁹⁹

---

¹⁹⁹ § 1 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, jak vyplývá ze změn provedených vyhláškou č. 463/2009 Sb.

Soudní exekutor není oprávněn zpeněžit cenné papíry, vkladní knížky, vkladové listy a listiny, představující právo na splacení dlužné částky. Zpeněžení tohoto majetku totiž neprobíhá prostřednictvím dražby, ale jinými postupy, upravenými v rámci výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí.²⁰⁰ Nejčastěji soudní exekutor zpeněžuje v rámci likvidace dědictví movité věci, nemovité věci, popřípadě podnik.

Soudní komisař pověří soudního exekutora ke zpeněžení konkrétního majetku usnesením. Toto usnesení vydává příslušný okresní soud prostřednictvím soudního komisaře. V tomto usnesení by mělo být uvedeno, jaký majetek je soudní exekutor povinen zpeněžit, rozsah oprávnění, jaká soudní exekutor má, zda má provést i ocenění zpeněžovaného majetku, zda může provést opakovanou dražbu, v jaké lhůtě má být zpeněžení majetku provedeno a jaké jsou následky nedodržení této lhůty, kdy je soudní exekutor oprávněn činnost odmítnout a podobně. Proti usnesení není odvolání přípustné. Usnesení nepodléhá schválení soudem. Usnesení se doručuje všem účastníkům řízení, tedy dědicům, popřípadě státu České republiky, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, věřitelům, včetně vypravitele pohřbu, ale také například podílovým spoluvlastníkům a podobně.

Zároveň je třeba ošetřit výši odměny a podmínky jejího uhrazení. Soudnímu exekutorovi náleží odměna (pokud není stanoveno jinak, je základem pro určení odměny soudního exekutora výše vymoženého plnění, respektive výše částky, získané prodejem v dražbě) a dále má nárok na náhradu hotových nákladů²⁰¹ (exekutorovi náleží paušální částka na náhradu jeho hotových výdajů ve výši 3.500,-- Kč a pokud vynaložené hotové výdaje překročí tuto částku, potom mu náleží náhrada hotových výdajů v plné výši a exekutor je povinen tuto částku vždy prokázat). Odměna soudnímu exekutorovi může být zásadně přiznána dvěma způsoby. Prvním z nich je přiznání odměny usnesením a následné uhrazení z rozpočtových prostředků příslušného okresního soudu. Druhý způsob je, že může být odměna uhrazena soudním komisařem na základě smlouvy, uzavřené soudním komisařem a soudním exekutorem. Uhrazenou částku si následně soudní komisař započte do svých hotových výdajů a je mu zaplacená na základě usnesení o odměně soudního komisaře pověřujícím okresním soudem. Příslušný okresní soud má právo, aby mu veškeré

---

²⁰⁰ Kasíková, M.: Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? I, Ad Notam 4/2011, strana 15

²⁰¹ § 1 a 13 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem

náklady, spojené se zpeněžením majetku do likvidace patřícího, byly uhrazeny na základě usnesení o rozvrhu výtěžku zpeněžení majetku zůstavitele v první skupině.²⁰² Nikdy ale nesmí soudní komisař vydat usnesení, jímž přiznává soudnímu exekutorovi příslušnou odměnu a zároveň s ním uzavřít smlouvu o jeho odměně. Znáám totiž z praxe případ jedné mé kolegyně, která přiznala odměnu soudnímu exekutorovi oběma těmito způsoby a stát Česká republika, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových se proti usnesení o přiznání odměny odvolal. Soudní komisařka v ten okamžik stála před téměř neřešitelným problémem, byla ze smlouvy zavázána ve stanoveném termínu uhradit soudnímu exekutorovi smlouvenou odměnu a zároveň ohledně té samé odměny probíhalo odvolací řízení a ona tedy plnit nemohla.

Na určené adrese ve veřejně přístupném informačním systému je vedena Centrální evidence exekucí a Exekutorská komora České republiky poskytuje exekutorovi přístup k elektronickému zápisu, výmazu nebo změně a k vkládání údajů do evidence a jejich odstraňování.²⁰³

---

²⁰² § 175v odstavec 1 písmeno a) zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád „pohledávky nákladů řízení, vzniklých státu v souvislosti se zpeněžením majetku ...“

²⁰³ § 1 Vyhlášky č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí, jak vyplývá ze změn provedených vyhláškami č. 426/2008 Sb. a č. 366/2009 Sb.

D.b.a) Prodej movitých věcí

Movité věci mohou být zpeněženy v dražbě buď jednotlivě,²⁰⁴ nebo mohou být prodány jako soubor věcí.²⁰⁵ Pokud je to třeba, učiní pověřený soudní exekutor soupis movitých věcí na místě samém²⁰⁶ a za tímto účelem má i právo zjednat si přístup do objektů, skříní, schránek atd.²⁰⁷ Jedná se o výjimku ze zásady ochrany osobní a domovní svobody.²⁰⁸

Po právní moci usnesení o nařízení likvidace dědictví je třeba movité věci ocenit. Provedení odhadu je podkladem pro určení nejnižšího podání. Vymezovat odhad ceny věci samostatným usnesením není třeba. To, za jakou částku lze věc skutečně prodat, se ukáže až při samotné dražbě.

Soudní exekutor musí nabídnout ke koupi některé konkrétní movité věci za hotové institucím, jejichž posláním je péče o památky a to nejméně za rozhodnou cenu. Jedná se o speciální movité věci zůstavitele, jimiž jsou zvláště významná výtvarná díla a památky, rukopisy zvláště významných literárních děl, osobní památky a korespondence zvláště významných spisovatelů a kulturních činitelů (i jiné upomínkové předměty), předměty větší kulturní historické hodnoty a jejich soubory. Pokud se instituce ve lhůtě třiceti dnů ode dne doručení výzvy nevyjádří a nesloží u příslušného soudu rozhodnou cenu, má se za to, že o tyto předměty nemá zájem a tyto movité věci musí být prodány v dražbě (§ 328a

---

²⁰⁴ Rozuměj – každá věc je konkretizována, popsána, je nezaměnitelná.

²⁰⁵ Například: soubor movitých věcí, nalézajících se v garáži bez čp/če v Kutné Hoře na pozemku parc.č. 164 – zastavěná plocha a nádvoří v obci a k.ú. Kutná Hora. Zejména se jako soubor věcí prodají věci, které tvoří celek (dělitelný i nedělitelný). Tímto způsobem se prodají zejména v případě, že lze očekávat vyšší výtěžek.

²⁰⁶ V soupisu uvede dle ustanovení § 56 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy věci jednotlivě pod pořadovými čísly a stručně popíše tak, aby byla vyloučena záměna. Pokud je to vhodné převezmou se sepsané movité věci dle ustanovení § 58 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy a uloží u vhodného schovatele, popřípadě u soudu nebo oprávněného.

²⁰⁷ K otevření uzamčených zámků je soudní exekutor povinen dle ustanovení § 53 odstavec 2 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy přibrat zámečníka. Pokud je to možné, otevřené skříně, schránky ... opět uzavřou. Odemčené dveře musejí být znovu uzamčeny a klíč od zámku uložen na vhodném dosažitelném místě.

²⁰⁸ Článek 8 a 12 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Stejně tak devizové hodnoty musí být nabídnuty ke koupi devizovému místu.²⁰⁹

Dražbu lze provést buď na místě, kde se movité věci nacházejí, v budově příslušného soudu nebo na jiném vhodném místě. V případě, že je vhodné, aby se dražba konala na místě samém, má soudní exekutor právo si zjednat do těchto prostor přístup.

Soudní exekutor vydá dražební vyhlášku²¹⁰ (vyhláška není soudním rozhodnutím, má povahu usnesení, proti kterému není přípustný opravný prostředek), kterou doručí oprávněným, soudnímu komisaři, pozůstalému manželovi a orgánům obce, v jehož obvodu se koná dražba a v jehož obvodu má povinný bydliště a také podílovému spoluvlastníkovi. Navíc se musí uveřejnit v místě obvyklým způsobem a dále prostřednictvím elektronické databáze Centrální evidence exekucí.²¹¹ V dražební vyhlášce se uvede čas a místo dražby, označení dražených věcí, zda se jedná o samostatnou věc nebo soubor věcí, rozhodnou cenu věcí, výši nejnižšího podání, zda se vyžaduje zaplacení jistoty (vyžaduje se v případě, kdy rozhodná cena dražené věci odpovídá částce 45.000,-- EUR a více).²¹² Upozornění, že při splnění stanovených podmínek, se mohou konkrétní osoby domáhat uspokojení dalších nepřihlášených pohledávek, se v tomto případě neuvede, neboť pohledávky musí věřitelé přihlásit do likvidace dědictví ve stanovené lhůtě, popřípadě nejpozději do okamžiku vydání rozvrhového usnesení a o jejich uspokojení bude rozhodnuto rozvrhovým usnesením (v případě, že by věřitelé uspokojení svých pohledávek z nějakého důvodu nepožadovali, nepodali by přihlášku své pohledávky do likvidace dědictví nebo by již podanou přihlášku vzali zpět). Naopak bych doporučovala do dražební vyhlášky uvést i způsob úhrady nejvyššího podání a termín možného provedení obhlídky předmětu dražby.

Při dražbě je nejnižší podání ve výši jedné třetiny rozhodné ceny. Soudní exekutor přidělí příklep tomu, kdo učinil nejvyšší podání (v případě, že učiní několik dražitelů stejné podání, rozhodne soudní exekutor losem, komu má příklep udělit). Vydražitel musí zaplatit nejvyšší podání bezhotovostním převodem do sedmi dnů ode dne udělení příklepu, jinak je nařízena opětovná dražba. Pokud je nejvyšší podání uhrazeno řádně a včas, přejde na

---

²⁰⁹ § 57 § 328a Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

²¹⁰ § 328b zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²¹¹ § 125 odstavec 1 písmeno d) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

²¹² Rozuměj nejen pohledávek, zajištěných zadržovacím a zástavním právem, ale i jiných vymahatelných pohledávek, podmínkou je ale včasná a úplná přihláška (i když těmto osobám nebyla vyhláška doručena).

vydražitele vlastnické právo k věci, a to zpětně ke dni udělení příklepu. Tímto okamžikem zanikají zástavní či zadržovací práva a jiné další závady, váznoucí na věci (například předkupní právo).²¹³ Dražbu lze opakovat pouze jednou.

---

²¹³ § 329 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

D.b.b) Prodej nemovitých věcí

Po provedení ocenění prodávané nemovitosti (popř. podílu na nemovitosti) vydá soudní komisař nebo soudní exekutor (závisí to na rozsahu pověření soudního exekutora soudním komisařem) usnesení, v němž je stanovena cena nemovitosti a jejích příslušenství (prodávaná nemovitost musí být přesně označena a musí zde být uvedeno i upozornění, že se dražba vztahuje i na součásti a příslušenství nemovitosti a i na movité věci, které tvoří příslušenství dané nemovitosti,²¹⁴ je zde uvedena cena nemovitosti a jejího příslušenství, cena jednotlivých práv a závad, které jsou s nemovitostí spojeny, závady nezanikající prodejem v dražbě a výsledná cena), cena jednotlivých práv a závad²¹⁵ s nemovitostí spojených, závad, které prodejem v dražbě nezaniknou (zejména se jedná o závady, které nesouvisely s pohledávkami zůstavitele, závěr o tom, které závady prodejem v dražbě nezanikají, si musí učinit sám soud v závislosti na konkrétních okolnostech konkrétního případu) a výslednou cenu.²¹⁶ Usnesení musí být doručeno všem účastníkům likvidace dědictví a osobám, v jejichž prospěch váznou na nemovitosti právní vady.²¹⁷ Toto usnesení nemá za cíl stanovit tržní cenu nemovitostí, ale má být podkladem pro nejnižší podání. Skutečnou cenu, za jakou lze nemovitost prodat, ukáže až dražba.

Po právní moci výše uvedeného usnesení vydá soudní exekutor usnesení o nařízení dražebního jednání (dražební vyhlášku). Obsahem toto usnesení jsou organizační předpoklady dražby a dále údaje, s nimiž je nezbytné seznámit účastníky, věřitele i osoby, které mají zájem zúčastnit se dražby a předmětnou nemovitost vydražit. Ve výroku dražební vyhlášky je uveden čas a místo dražebního jednání (pokud se prodává byt, může dražba probíhat i zde, ale pouze v případě, že jsou zde vhodné prostory a souhlasí s tímto všechny osoby, které zde trvale bydlí²¹⁸), jeho předmět, tedy specifikace nemovitosti a jejího příslušenství, popř. výše spoluvlastnického draženého podílu na nemovitosti, výsledná cena (stanovená výše uvedeným usnesením), výše nejnižšího podání (dvě třetiny

---

²¹⁴ § 60 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

²¹⁵ Závadami rozuměj věcná břemena a nájem bytů, které dražbou nezaniknou nebo u nichž zájem společnosti vyžaduje, aby zatěžovala nemovitosti i nadále.

²¹⁶ Výsledná cena je stanovena rozdílem hodnoty nemovitostí a jejích příslušenství (hodnoty práv) a hodnoty výše uvedených závad.

²¹⁷ § 336a zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²¹⁸ § 61 a § 328a Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

výsledné ceny), výše jistoty a způsob jejího zaplacení (určuje se vzhledem k okolnostem případu, ale nejvíce tři čtvrtiny nejnižšího podání a způsob úhrady bývá buď v hotovosti nebo platbou na účet soudního exekutora), práva a závady zpeněžované nemovitosti, závady, které zpeněžením nezaniknou, předpoklady, za kterých vydražitel převezme dražený majetek a přejde na něho vlastnické právo, výzva, aby ten, kdo má právo, které nepřipouští dražbu, toto právo uplatnil a prokázal nejpozději před zahájením dražebního jednání (jinak nebude k tomuto právu přihlíženo) a obecně upozornění, že ten, kdo má předkupní právo je může uplatnit jen v dražbě jako dražitel a toto právo dražbou zaniká (soud před zahájením dražebního jednání rozhodne, zda je předkupní právo prokázáno a proti tomuto usnesení není odvolání přípustné).²¹⁹ Do dražební vyhlášky se neuvedou upozornění, že nepřihlášené pohledávky budou uspokojeny pouze v případě, že budou přihlášeny nejpozději před okamžikem zahájení dražby (v jejich přihlášce musí být uvedena výše pohledávky a jejího příslušenství a musí být prokázána příslušnými listinami) a výzva, aby věřitelé sdělili, že žádají úhradu svých pohledávek (pokud nepožádají o zaplacení před zahájením dražebního jednání, může vydražitel dluh povinného vůči nim převzít), neboť pohledávky musí věřitelé přihlásit do likvidace dědictví ve stanovené lhůtě, popřípadě nejpozději do okamžiku vydání rozvrhového usnesení a o jejich uspokojení bude rozhodnuto rozvrhovým usnesením (v případě, že by věřitelé uspokojení svých pohledávek z nějakého důvodu nepožadovali, nepodali by přihlášku své pohledávky do likvidace dědictví nebo by již podanou přihlášku vzali zpět). Doporučovala bych do dražební vyhlášky uvést i způsob úhrady nejvyššího podání a termín možného provedení obhlídky předmětu dražby. Předmětné usnesení musí být doručeno všem známým věřitelům (doporučeně do vlastních rukou), soudnímu komisaři, podílovému spoluvlastníkovi, pozůstalému manželovi, osobám, v jejichž prospěch vážne na nemovitosti předkupní právo, zástavní právo, věcné břemeno nebo mají právo z nájemní smlouvy, finančním a obecním úřadům, v jejichž obvodu je zpeněžovaná nemovitost a v jejichž obvodu měl zůstavitel trvalé bydliště, úřadům, které vybírají pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, příslušnému katastrálnímu pracovišti a obecnímu úřadu s rozšířenou působností, v jehož obvodu se nalézá dražená nemovitost. Zároveň je vyvěšeno na úřední desce příslušného soudu, obecního úřadu a katastrálního pracoviště, v jejichž obvodu se předmětná nemovitost nalézá, a pokud je to třeba, může být jeho

---

²¹⁹ § 336b a § 336e odstavec 3 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

podstatný obsah zveřejněn v tisku nebo jiným vhodným způsobem.²²⁰ Dále je zveřejněno v elektronické databázi Centrální evidence exekucí.²²¹ Proti usnesení je možné podat odvolání, ale pouze proti těm částem výroku, které stanoví výslednou cenu, výši nejnižšího podání a výši jistoty a dále stanovení závad, které dražbou nezaniknou.

Místo, kde dražba probíhá, je určeno v závislosti na konkrétním případě tak, aby dražba proběhla hladce a nemovitost byla vydražena za co nejvyšší cenu, tedy v místě, kde se nemovitost nalézá, v budově soudu nebo na jiném vhodném místě. Dražbu je nezbytné nařídit s dostatečným předstihem, aby se jí zúčastnilo co nejvíce dražitelů a byla co nejvyšší šance, že dražba bude úspěšná. Dražební jednání musí být nařízeno tedy nejméně třicet dní před jeho konáním.²²²

Příklep je udělen osobě, která učinila nejvyšší podání (při splnění dalších zákonných podmínek). Pokud nejvyšší podání učiní více dražitelů, je udělen příklep tomu, komu svědčí předkupní právo. Následně je vydáno usnesení o příklepu a doručeno věřitelům, vydražiteli a dražitelům, kteří vznesli proti udělení příklepu námitky (je proti němu možné podat ve lhůtě patnácti dnů odvolání).

Vydražitel se stává vlastníkem vydražené nemovitosti po té, co nabude právní moci usnesení o příklepu a po zaplacení nejvyššího podání. Od tohoto okamžiku zároveň zanikají předkupní práva k předmětné nemovitosti. Zároveň zanikají věcná břemena a nájemní práva, zatěžující zpeněžovanou nemovitost.

Pokud při dražbě nebylo učiněno nejvyšší podání, lze provést další dražební jednání,²²³ při němž je stanoveno nejnižší podání jednou polovinou výsledné ceny.

---

²²⁰ § 336c zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²²¹ § 125 odstavec 1 písmeno d) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

²²² § 336d zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²²³ opakovanou dražbu

D.b.c) Prodej podniku

Ocenění podniku je provedeno usnesením, které je vydáno na základě zprávy správce podniku. V tomto usnesení je určena cena věcí, práv a majetkových hodnot, které patří k podniku, výše peněžních prostředků podniku, cena všech závazků, které patří k podniku a zjištěná cena podniku. Usnesení je doručeno účastníkům likvidace dědictví a je proti němu přípustné odvolání.

Po nabytí právní moci výše uvedeného usnesení vydá soudní exekutor usnesení o nařízení dražebního jednání (dražební vyhlášku),²²⁴ v němž je uveden čas a místo dražebního jednání (dražební jednání může být nařízeno nejdříve třicet dní ode dne vydání dražební vyhlášky a místo pro dražební jednání je určeno co nejvhodněji, aby byl podnik zpeněžen co nejrychleji a nejvýhodněji; je možné je nařídit v místě, kde se podnik nachází, ale jen v případě, že se zde nacházejí vhodné prostory a dražbou nebude narušen provoz podniku²²⁵), označení prodávaného podniku (podnik je třeba dostatečně specifikovat jeho firmou, identifikačním číslem, sídlem, údajem, kde je veden v obchodním rejstříku, případě i dalšími údaji, konkretizujícími daný podnik a také zde musí být uvedena informace, že se prodej vztahuje nejen na samotný podnik, ale i na všechny věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které souží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze k tomuto účelu sloužit mají a to ve stavu, jaký zde bude ke dni příklepu²²⁶), cena věcí, práv a majetkových hodnot, které patří k podniku, výše peněžních prostředků podniku, cena všech závazků, které patří k podniku a zjištěná cena podniku (uvádí se na základě pravomocného usnesení o ceně podniku), výše nejnižšího podání (musí být ve výši poloviny ceny věcí, práv a majetkových hodnot, uvedené v příslušném usnesení, nejvýše však dvě třetiny zjištěné ceny podniku, uvedené v příslušném usnesení), výše jistoty a způsob jejího zaplacení (je stanovena podle okolností případu, nejvýše v částce nepřevyšující tři čtvrtiny nejnižšího podání, způsob její úhrady je stejný jako při zpeněžení nemovitosti, tedy složením v hotovosti do pokladny soudního exekutora nebo na určený účet), upozornění, že veškeré

---

²²⁴ § 338o odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²²⁵ § 63c § 328a Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

²²⁶ § 63a § 328a Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

ocenění,²²⁷ včetně nejnižšího podání, může být změněno vzhledem ke zvýšení nebo snížení jmění podniku, k němuž dojde do dražebního jednání (před zahájením dražebního jednání musí správce na výzvu podat zprávu, zda došlo ke změně stavu), předpoklady, za kterých může vydražitel převzít podnik (den po vydání usnesení o příklepu na žádost) a podnik přejde do jeho majetku (po nabytí právní moci usnesení o příklepu a zaplacení nejvyššího podání), výzvu, aby ten, kdo má právo, které nepřipouští dražbu, je uplatnil nejpozději před zahájením dražebního jednání (jinak k tomuto právu nebude přihlíženo), upozornění, že předkupní právo musí být uplatněno jen v dražbě, jinak zaniká udělením příklepu a upozornění, kde a kdy je možno nahlédnout do zprávy o ceně podniku (sestavené správcem podniku). Upozornění, že při rozvrhu podstaty se mohou věřitelé domáhat uspokojení nepřihlášených pohledávek (vymahatelných pohledávek, pohledávek, zajištěných zástavním, zadržovacím právem, postoupením pohledávky a převodem práva), jestliže je přihlásí nejpozději pět dní přede dnem dražebního jednání (v přihlášce musí být výše pohledávky a jejího příslušenství a podložena příslušnými listinami) a upozornění, že závazky, které patří k podniku a nebudou uspokojeny, přecházejí na vydražitele, se neuvede, neboť pohledávky musí věřitelé přihlásit do likvidace dědictví ve stanovené lhůtě, popřípadě nejpozději do okamžiku vydání rozvrhového usnesení a o jejich uspokojení bude rozhodnuto rozvrhovým usnesením (v případě, že by věřitelé uspokojení svých pohledávek z nějakého důvodu nepožadovali, nepodali by přihlášku své pohledávky do likvidace dědictví nebo by již podanou přihlášku vzali zpět) a navíc pravomocným skončením likvidace zaniknou proti dědicům neuspokojené pohledávky věřitelů a jejich zajištění.²²⁸ Navíc bych doporučovala do dražební vyhlášky uvést i způsob úhrady nejvyššího podání a termín možného provedení obhlídky předmětu dražby. Dražební vyhláška musí být doručena účastníkům likvidace dědictví, pozůstalému manželovi, osobám, které mají k podniku nebo k věcem, právům a majetkovým hodnotám, patřícím k podniku, právo předkupní, zástavní, zadržovací, finančním úřadům, v jejichž obvodech jsou podnik a bydliště zůstavitele, těm, kdo vybírají pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění a obecnímu úřadu s rozšířenou působností, v jejichž obvodu je podnik. Zároveň je dražební vyhláška vyvěšena na úřední desce soudu, obecního úřadu, v jehož obvodu je podnik,

---

²²⁷ Cena věcí, práv a jiných majetkových hodnot, patřících k podniku, výše peněžních prostředků v hotovosti a uložených na účtu u peněžního ústavu v měně České republiky, patřících k podniku, cena závazků, patřících k podniku, výše peněžitých závazků, patřících k podniku, zjištěná cena podniku a výše nejvyššího podání.

²²⁸ § 1753 odstavec 4 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

případně je zveřejněna dalším vhodným způsobem a dále je zveřejněna v elektronické databázi Centrální evidence exekucí.²²⁹ Odvolání je přípustné ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení všem osobám, jimž se doručuje.²³⁰

Příklep je udělen tomu, kdo učiní nejvyšší podání a splní další podmínky, stanovené zákonem. Pokud učiní více dražitelů stejné nejvyšší podání, je udělen příklep tomu, komu svědčí předkupní právo k podniku, popřípadě tomu, komu svědčí předkupní právo k části podniku nebo jednotlivým věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám; pokud není ani takové osoby, rozhodne los. O udělení příklepu je vydáno usnesení, proti němuž je přípustné odvolání ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení.

Vydražitel je oprávněn převzít podnik nejdříve den po dni vydání usnesení o příklepu, ale do jeho majetku přechází podnik právní mocí usnesení o udělení příklepu a zaplacením nejvyššího podání (přechází do jeho majetku i zpětně ke dni vydání usnesení o příklepu). Tímto dnem také zaniká předkupní právo k podniku, popřípadě k jeho části nebo k jednotlivým věcem, právům a jiným hodnotám. K zániku dochází i v případě, že nebylo dané předkupní právo účinně uplatněno.

Pokud nebylo učiněno nejvyšší podání, může být nařízeno další dražební jednání. Ale vždy jen na návrh a ve stanovené lhůtě. Další dražební jednání se může konat nejdříve tři měsíce od bezúspěšné dražby, ale nejpozději šest měsíců od této dražby.

---

²²⁹ § 125 odstavec 1 písmeno d) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

²³⁰ § 338p odstavec 5 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád – odvolání proti výrokům § 338o odstavec 2 písmeno a) b) f) až l) není přípustné.

D.c. Prodej ve veřejné dražbě

Prodej ve veřejné dražbě²³¹ je, dalo by se říci, novým způsobem zpeněžení majetku, patřícího do likvidace dědictví. Byl zaveden novelou Občanského soudního řádu, která se stala účinnou ke dni 01.07.2009 a která také velmi výrazně rozšířila pravomoci soudního komisaře v dědickém řízení. Prodej ve veřejné dražbě je upraven zákonem číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách (ve znění novel). Prodej majetku ve veřejné dražbě v rámci likvidace dědictví je považován za dobrovolnou dražbu, kterou provádí dražebník na základě smlouvy, uzavřené se soudním komisařem (komisař je totiž osoba, oprávněná s předmětem dražby hospodařit). Zákon stanoví, jaký je postup samotné veřejné dražby, úkony, které veřejné dražbě předcházejí i po ní následují, náležitosti smlouvy o provedení veřejné dražby, kdo jsou účastníci veřejné dražby, podmínky k provozování živnosti dražebníka, kdy je možné provést opakovanou dražbu. Prodej ve veřejné dražbě je způsob prodeje, kde není vyžadována součinnost soudu.

Provádění veřejné dražby dobrovolné je koncesovanou živností.²³² K žádosti k udělení koncese se vyjadřuje Ministerstvo pro místní rozvoj,²³³ které posoudí předpoklady dražebníka vykonávat dražební činnost (a činnosti s tím související)²³⁴ a zároveň provádí kontrolu provádění dražeb (§ 7 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách). Provádění dobrovolných dražeb movitých věcí²³⁵ je živností vázanou.^{236 237}

---

²³¹ § 2 písmeno a) zákona 26/2000 Sb., o veřejných dražbách – „Dražbou se rozumí veřejné jednání, jehož účelem je přechod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby, konané na základě návrhu navrhovatele, při němž se licitátor obrací na předem neurčený okruh osob, přítomných na předem určeném místě s výzvou k podávání nabídek a při němž na osobu, která za stanovených podmínek učiní nejvyšší nabídku, přejde příklepem licitátora vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby, nebo totéž veřejné jednání, které bylo licitátorem ukončeno z důvodu, že nebylo učiněno ani nejnižší podání.“

²³² Příloha číslo 3 k zákonu číslo 455/1991 Sb. zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

²³³ Tuto činnost může provozovat pouze osoba, která získala vysokoškolské vzdělání a 1 rok praxe v dražební nebo realitní činnosti nebo vyšší odborné vzdělání a 3 roky praxe v dražební nebo realitní činnosti nebo střední vzdělání a 5 let praxe v dražební nebo realitní činnosti nebo osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní činnost vydaný zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována a 9 let praxe v dražební nebo realitní činnosti nebo doklady podle § 7 odst. 5 písm. j), k), l) nebo m) zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.

²³⁴ § 6 odstavec 1 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²³⁵ Podle zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách.

²³⁶ Příloha číslo 2 k zákonu číslo 455/1991 Sb. zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

²³⁷ Tuto činnost může provozovat osoba, která získala vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání a 2 roky praxe v obchodní činnosti nebo střední vzdělání s maturitní zkouškou a 3 roky praxe v obchodní činnosti nebo osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro příslušnou pracovní

Dražebník je povinen do 30 dnů ode dne vydání koncese uzavřít smlouvu o pojištění své odpovědnosti za škodu, vzniklou v souvislosti s činností dražebníka (¹ § 6 odstavec 2 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách).

Veřejná dražba dobrovolná je prováděna na návrh soudního komisaře. Předmětem dražby může být věc (movitá i nemovitá), podnik (nebo jeho část), věc hromadná, soubor věcí, byt, nebytový prostor, majetkové právo. Vždy ale jen v případě, že bylo navrženo jejich zpeněžení ve veřejné dražbě a splňují podmínky, stanovené zákonem číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách. Ve veřejné dražbě nelze dražit věci a práva, s nimiž na základě vykonatelného rozhodnutí soudu nebo orgánu státní správy nelze nakládat (pokud zákon nestanoví jinak).²³⁸ V dobrovolné veřejné dražbě dále nelze dražit byty v budovách, které jsou ve vlastnictví (nebo spoluvlastnictví) družstev, na jejichž výstavbu byla poskytnuta finanční, úvěrová a jiná pomoc podle zvláštních předpisů, v případě, že družstvu vznikla povinnost uzavřít smlouvu o převodu bytu s fyzickou osobou, která je členem družstva a která vyzvala družstvo k uzavření smlouvy o převodu tohoto bytu. Dále v dobrovolné dražbě nelze dražit nemovitosti, na nichž vázne předkupní právo, jež je zapsané v katastru nemovitostí a movité věci, na nichž vázne předkupní právo, které je zapsané v listinách, jež osvědčují vlastnictví a jsou nezbytné k nakládání s věcí (To ovšem neplatí, pokud oprávněná osoba, popřípadě každá z oprávněných osob, vysloví s prováděním dražby písemný souhlas, na němž nechá ověřit pravost svého podpisu a tuto listinu předloží dražebníkovi nejpozději před podpisem dražební vyhlášky. Předkupní práva pak zanikají přechodem vlastnictví k předmětu dražby.). A dále nelze v dobrovolné dražbě dražit věci, vůči nimž bylo uplatněno zadržovací právo. V případě, že je ve veřejné dražbě dražen spoluvlastnický podíl na nemovitostech, je dražba podmíněna písemným souhlasem podílových spoluvlastníků.²³⁹

Smlouvu o provedení dražby uzavírá soudní komisař²⁴⁰ a dražebník. Tato smlouva musí obsahovat (dle ustanovení §19 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách)

činnost, vydaný zařízením, akreditovaným podle zvláštních právních předpisů nebo zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována a 4 roky praxe v oboru nebo doklady podle § 7 odst. 5 písm. j), k), l) nebo m) zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

²³⁸ § 5 odstavec 1 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²³⁹ § 17 odstavec 6, 7, 8 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²⁴⁰ Soudní komisař uzavírá smlouvu jménem soudu. § 38 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád stanoví, že „soud pověří notáře, aby jako soudní komisař za odměnu provedl úkony v řízení o dědictví.“ Notář je pověřen k provedení i všech úkonů v rámci likvidace dědictví, tedy i k uzavření smlouvy s dražebníkem, neboť tyto úkony nejsou citovaným ustanovením vyňaty.

označení, že jde o dražbu dobrovolnou, kdo ji uzavírá (specifikace soudního komisaře a dražebníka), označení předmětu dražby (předměty a osoby musí být označeny způsobem, který vylučuje záměnu),²⁴¹ nejnižší podání, lhůtu, ve které musí být uhrazena cena, dosažená vydražením, přesahující 500.000,--Kč, výši odměny dražebníka (nebo způsob jejího určení, výše odměny dražebníka, která je zde sjednána, nemůže být dodatečně zvýšena, navíc musí být uvedena také v dražební vyhlášce), popřípadě pokud je licitátor oprávněn snížit nejnižší podání, údaj, o jakou částku to může provést. Pokud některá z těchto náležitostí chybí, je smlouva neplatná. Zákon také stanoví, že smlouva musí být (pod sankcí neplatnosti) písemná a podpisy na ní musí být ověřeny.

Před konáním dražby zajistí dražebník ocenění předmětů dražby. Ocenění musí být obvyklé v místě a čase. Znalecký posudek musí být zhotoven v případě, že je dražena nemovitost, podnik, organizační složka podniku nebo věc, která je prohlášena kulturní památkou. Znalec ocení nejen předmět dražby, ale i závady na něm vážnoucí, které dražbou nezaniknou.²⁴² Pokud má oceňovanou věc v držbě třetí osoba, je dražebník povinen tuto osobu vyzvat, aby umožnila ve stanovené době prohlídku této věci a tato osoba je povinna prohlídku za účelem ocenění umožnit. Pokud tato osoba prohlídku věci za účelem provedení ohledání a ocenění neumožní, je možné, aby byl odhad proveden na základě dostupných údajů, které má dražebník k dispozici.

Na základě uzavřené smlouvy má dražebník nárok na sjednanou odměnu po té, co provede veřejnou dražbu a související úkony. Zákon stanoví,²⁴³ že náklady dražby se hradí z výtěžku dražby, pokud není ve smlouvě ujednáno jinak. Z toho tedy plyne, že si dražebník z výtěžku prodeje strhne svou odměnu a zbytek následně složí do soudní úschovy.²⁴⁴ Soudní komisař si před uzavřením smlouvy s dražebníkem vyžádá od příslušného okresního soudu číslo účtu soudní úschovy a příslušný variabilní symbol a tyto uvede do smlouvy. Dražebník si tedy ze získaných prostředků strhne svou odměnu, zbytek zisku složí do soudní úschovy a zároveň předloží soudnímu komisaři vyúčtování své odměny a veškerých nákladů, spojených s veřejnou dražbou. Příslušný okresní soud po té,

---

²⁴¹ § 11 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²⁴² § 13 odstavec 1 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²⁴³ § 28 odstavec 1 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²⁴⁴ Vzhledem k ustanovení § 110 odstavec 1 písmeno a) Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, které stanoví, že soudní komisař uloží peníze, přesahující částku 20.000,-- Kč (v jedné věci), na běžný účet dědického soudu u banky, si dovoluji rovnou zmiňovat soudní úschovu a nikoliv úschovu u soudního komisaře, neboť částka, získaná zpeněžením v rámci likvidace dědictví, bude zřejmě vyšší nežli 20.000,-- Kč.

co přijme příslušnou platbu, vydá soudnímu komisaři o této transakci potvrzení, které bude součástí dědického spisu. Náklady, spojené s veřejnou dražbou, včetně odměny dražebníka, budou pak uhrazeny příslušnému soudu v rámci usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví v první skupině, jako pohledávky nákladů řízení, vzniklých státu v souvislosti se zpeněžením majetku.²⁴⁵

Ve smlouvě si ale samozřejmě může soudní komisař sjednat s dražebníkem, že dražebník poukáže na účet soudní úschovy celou částku a na základě vyúčtování dražebníka poukáže příslušný okresní soud zpět na účet dražebníka. Někteří právníci²⁴⁶ tento způsob doporučují z hlediska zajištění větší transparentnosti, zdůraznění spjitosti a posloupnosti majetkových transferů v procesu likvidace dědictví. Dovolují si vyslovit nesouhlas s tímto postupem, neboť zbytečně komplikuje i tak složitý proces likvidace dědictví a dochází při něm k nadbytečnému poukazování peněz z účtu a účet a zpět. Navíc tito odborníci uvádí, že je vhodné vydat usnesení o přiznání odměny dražebníka a nespokojit se pouze s dražebnickovou fakturou. Ani s tímto názorem nemohu souhlasit. Ohledně odměny dražebníka (mimo jiné) je uzavřena smlouva a soudní komisař, popřípadě soud musí po skončení dražby plnit na základě této smlouvy. Ohledně stejné platby nemůže být vydáno zároveň i usnesení, neboť pokud by bylo proti usnesení podáno odvolání, soudní komisař by byl zavázán ze smlouvy uhradit dražebníkovi jeho odměnu a náklady spojené s dražbou a zároveň by probíhalo soudní řízení, které by mu ve splnění této povinnosti bránilo.²⁴⁷

Dalším způsobem úhrady nákladů a odměny dražebníka by mohlo být, že po uzavření smlouvy, provedení dražby a veškerých úkonů s tím souvisejících a po předložení faktury dražebníkem soudnímu komisaři, by soudní komisař uhradil fakturu dražebníkovi sám a následně si celou tuto platbu zahrnul do svých hotových výdajů. Vydal by usnesení o své odměně a hotových výdajích, nechal ji příslušnému okresnímu soudu uhradit před vydáním usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví. Příslušný okresní soud by odměnu soudního komisaře a jeho hotové výdaje uhradil. Následně by bylo vydáno usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví a část platby, kterou okresní soud poukázal soudnímu komisaři, odpovídající platbě, spojené s náklady dražby a odměnou dražebníka, by byla zahrnuta v první skupině pohledávek, uhrazovaných na základě usnesení o rozvrhu výtěžku

---

²⁴⁵ § 175v odstavec 2 písmeno a) zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²⁴⁶ Svoboda, J.: K postupu soudního komisaře při likvidaci dědictví prodejem ve veřejné dražbě, Ad Notam 2/2011, strana 17

²⁴⁷ Srovnej kapitola této práce 9.2. Prodej s dražbě provedené soudním exekutorem podle zvláštního předpisu

likvidace dědictví (dle ustanovení § 175v odstavec 2 písmeno a) zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád).

Konání dražby vyhlásí dražebník dražební vyhláškou. Dražební vyhlášku doručí dědicům, popřípadě Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových a věřitelům, osobám, které mají k předmětu dražby právo, které je zapsané v katastru nemovitostí nebo v listinách, osvědčujících vlastnictví předmětu dražby (nezbytných k nakládání s ním), pokud jde o podnik, také Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a pokud je předmětem dražby nemovitost nebo podnik (případně jeho organizační složka) správci daně, v jehož obvodu se nemovitost, podnik nebo jeho organizační složka nachází a také v jehož obvodu měl zůstavitel trvalé bydliště v době své smrti. Dále se dražební vyhláška uveřejní způsobem v místě obvyklém nejméně patnáct dnů před zahájením dražby. Pokud se jedná o nemovitost, popřípadě nejnižší podání přesáhne jedno sto tisíc korun českých, uveřejní se vyhláška stejným způsobem, ale třicet dnů před zahájením dražby. Zároveň se uveřejní na centrální adrese.²⁴⁸ To neplatí, pokud je předmětem dražby věc, podléhající zkáze. Také se dražební vyhláška vyvěsí ve veřejně přístupné části objektu, v němž se dražba koná.

V dražební vyhlášce musí být uvedeno, že se jedná o dražbu dobrovolnou (případně i o opakovanou dražbu), označení dražebníka, místo a datum a čas zahájení dražby, přesná specifikace předmětu dražby (i jeho příslušenství, závazků, které na předmětu dražby vážnou a podstatným způsobem ovlivňují jeho hodnotu a dále i popis stavu předmětu dražby, jeho odhadnutou nebo zjištěnou cenu a také skutečnost, zda se jedná o kulturní památku), nejnižší podání a minimální příhoz, pokud se požaduje složení dražební jistoty, její výši, způsob, lhůtu a místo pro její složení a způsob jejího vrácení (složení dražební jistoty může požadovat dražebník, a to ve formě peněz nebo bankovní záruky, nesmí přesáhnout 30 % z nejnižšího podání a zároveň nesmí přesáhnout částku 1,500.000,-- Kč, zvýšenou o 10 % z částky, přesahující 5,000.000,-- Kč),²⁴⁹ zda je přípustný i jiný způsob úhrady ceny, dosažené vydražením, nežli jen v hotovosti, datum a čas konání prohlídky předmětu (prohlídka předmětu dražby musí být umožněna účastníkům dražby před jejím zahájením a dokonce musí být umožněna prohlídka předmětu dražby alespoň ve dvou termínech, pokud se jedná o nemovitost, podnik, jeho organizační složku nebo pokud

---

²⁴⁸ § 62 odstavec 1 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách stanoví, že správcem centrální adresy může být pouze vybraná osoba, jejíž provozní řád s ohledem na potřeby uveřejnění informací schválilo na dobu určitou ministerstvo podle zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek (ve znění pozdějších předpisů).

²⁴⁹ § 14 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

nejnižší podání přesahuje 1,000.000,-- Kč),²⁵⁰ u společné dražby také pořadí, v němž budou jednotlivé předměty draženy (společnou dražbu lze provést pouze v případě, že se jedná o věci movité a nejnižší podání nepřesahuje u žádné z nich 1,000.000,-- Kč, vyvolání se pak provádí u každé věci zvlášť a uvádí se při něm i její pořadové číslo), podmínky odevzdání předmětu dražby vydražiteli, upozornění, že údaje o předmětu dražby, zejména jeho popis a práva a závazky na něm váznoucí, jsou uvedeny pouze podle dostupných informací, musí zde být uvedena lhůta pro uhrazení ceny, dosažené vydražením, pokud přesahuje 500.000,-- Kč a konečně výše odměny, vybírané od vydražitele (případně způsob jejího určení).²⁵¹

V dražbě nemovitostí je přípustná účast jak jednotlivých osob, tak i společná účast více účastníků dražby za účelem společného nabytí dražené nemovitosti nebo nemovitostí. Podmínkou toho ale je, že před zápisem společných účastníků do seznamu účastníků dražby, tito předloží dražebníkovi čestné prohlášení, v němž uvedou, jaké budou podíly jednotlivých osob v případě, že jim bude udělen příklep a která osoba má právo za tyto společné účastníky jednat (na prohlášení musí být úředně ověřeny podpisy všech jejich účastníků a tyto osoby pak odpovídají za uhrazení ceny dosažené vydražením společně a nerozdílně).

Pokud při dražbě učiní stejné podání několik účastníků a není uvedeno další vyšší podání, rozhodne licitátor losem, komu udělí příklep. V případě, že ale má některý z účastníků předkupní právo k předmětu veřejné dražby a toto právo doloží příslušnými listinami do zahájení dražby, udělí licitátor příklep jemu. Nebylo - li učiněno nejnižší podání, sníží licitátor nejnižší podání o částku, která je sjednána ve smlouvě o provedení dražby. Udělením příklepu je dražba skončena (§ 23 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách). Po ukončení dražby vyhotoví dražebník protokol o provedené dražbě (§ 27 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách).

Následně musí vydražitel uhradit cenu, dosaženou vydražením. Do té se započítává dražební jistota (a její příslušenství). Zbývající část musí vydražitel uhradit nejpozději do deseti dnů ode dne skončení dražby. To neplatí v případě, že dosažená cena činí maximálně dvě stě korun českých. Tehdy musí být dosažená cena uhrazena vydražitelem okamžitě po skončení dražby. Pokud je cena vyšší nežli pět set tisíc korun českých, musí

---

²⁵⁰ § 15 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²⁵¹ § 20 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

vydražitel uhradit dosaženou cenu ve lhůtě, která je stanovená dražební vyhláškou, která ale nesmí být kratší než deset dní od dne skončení dražby.²⁵²

Pokud vydražitel skutečně ve stanovené lhůtě uhradil dosaženou cenu stanoveným způsobem, přechází na něj vlastnické právo k vydražené věci, a to zpětně ke dni udělení příklepu.²⁵³ Pokud byl dražen podnik, přechází na vydražitele také veškerá práva a závazky spojená s podnikem.²⁵⁴ Zároveň je dražebník povinen vydat vydražiteli bez zbytečného odkladu písemné potvrzení o nabytí vlastnictví k předmětu dražby²⁵⁵ (ve spolupráci se soudním komisařem). Jestliže jde o nemovitost, která je předmětem evidence v katastru nemovitostí, předloží dražebník také jedno vyhotovení výše uvedeného potvrzení také příslušnému katastrálnímu pracovišti, v jehož obvodu se vydražená nemovitost nachází.²⁵⁶ O předání nemovitosti dražebníkem vydražiteli je sepsán protokol, v němž je především uvedeno, v jakém stavu se předmětná nemovitost a její příslušenství nachází (a samozřejmě zde musí být uveden i bývalý vlastník, dražebník, vydražitel, předmět dražby, popřípadě další důležité skutečnosti). Výtěžek dražby pak předá dražebník bez zbytečného odkladu soudnímu komisaři. Koná tak na základě smlouvy se soudním komisařem, takže buď ze získané částky odečte své náklady a odměnu a zbytek poukáže do soudní úschovy nebo činí tak, jak stanoví smlouva.²⁵⁷

Pokud na předmětu dražby váznou práva třetích osob, oprávněných z věcných břemen, zůstávají tato dražbou a přechodem vlastnictví, nedotčena. Přechodem vlastnictví k předmětu dražby zůstávají nedotčena a nezanikají zástavní práva a tato působí vůči vydražiteli, včetně práv, vyplývajících ze smluv o omezení převodu vlastnictví. Pokud dosud nejsou splatné pohledávky těmito právy zajištěné, nestávají se dnem přechodu vlastnictví předmětu dražby splatnými (pokud zvláštní zákon nestanoví jinak).²⁵⁸ Zároveň nezanikají nájemní práva, váznoucí na zpeněžované nemovitosti (tento fakt ale může vést

---

²⁵² § 29 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²⁵³ § 30 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²⁵⁴ Rozuměj všechna práva a závazky, včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů, oprávnění užívat obchodní jméno spojené s podnikem (pokud není v rozporu se zákonem nebo právem třetích osob), práv z duševního a průmyslového vlastnictví (která se týkají podnikatelské činnosti vydraženého podniku, pokud to neodporuje jejich povaze a dalším závazkům).

²⁵⁵ Potvrzení musí obsahovat označení předmětu dražby, bývalého vlastníka, dražebníka a vydražitele a jeho přílohou je doklad, z něhož je patrný datum a způsob úhrady dosažené ceny. Kromě potvrzení o nabytí věci movitých musí být podpis dražebníka na potvrzení úředně ověřen.

²⁵⁶ § 31 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²⁵⁷ § 35 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

²⁵⁸ § 33 a 34 zákona číslo 26/2000 Sb., o veřejných dražbách

k dosažení vyšší ceny v případě, že nemovitost draží i nájemci a o to více mají zájem předmětnou nemovitost získat).

Průběh veřejné dražby a její výsledek může být napaden žalobou na neplatnost veřejné dražby.

D.d. Prodej movitých věcí, nemovitostí a podniku

Tento způsob prodeje uvádí Občanský soudní řád v § 175u odstavec 1 jako první, ačkoliv není povinností soudního komisaře, aby jej upřednostnil. Prodej movitých věcí, nemovitostí a podniku provádí soudní komisař, většinou ve spolupráci se soudním vykonavatelem. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy stanoví,²⁵⁹ že vykonavatelé provádějí prodej movitých věcí při likvidaci dědictví podle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí.²⁶⁰

Pokud soudní komisař přistoupí k tomuto způsobu zpeněžení majetku, je vždy rozhodně na místě vyžádat si součinnost soudního vykonavatele. Zároveň je ale třeba mít na paměti, že soudní vykonavatel není oprávněn vydávat žádná rozhodnutí a může činit pouze úkony, ke kterým je soudním komisařem pověřen, například ocenění věcí, jejich dražba a podobně.

Soudní komisař osloví ke spolupráci soudního vykonavatele, který má dle rozvrhu práce na starosti výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí, prodejem nemovitostí, popřípadě prodejem podniku. Pokud příslušný soud takový rozvrh nemá, měl by soudní komisař kontaktovat místopředsedu soudu, který je odpovědný za dědickou agendu a ten vykonavatele určí.

Domnívám se, že pokud nehodlá soudní komisař zpeněžení majetku tímto způsobem provést sám, je nutné, aby určeného vykonavatele pověřil usnesením. Jiný způsob dle mého názoru možný není, neboť smlouvu o výkonu rozhodnutí soudní vykonavatel uzavřít nemůže. V tomto oboru není oprávněn podnikat, je zaměstnancem okresního soudu a tuto činnost provádí v rámci své práce a svého povolání. Domnívám se, že není ani možné jednoduše vykonavatel „požádat,“²⁶¹ neboť vykonavatel se musí nějakým způsobem prokazovat a pouhá ústní domluva zřejmě nepostačí především, pokud jde o jednání s bankovními ústavy a dalšími institucemi.

---

²⁵⁹ § 46 odstavec 2 písmeno a) Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

²⁶⁰ § 175u odstavec 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²⁶¹ Kasíková, M.: Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? I, Ad Notam 4/2011, strana 15

Veškeré náklady, vzniklé se zpeněžením majetku tímto způsobem, nese příslušný okresní soud a následně jsou mu uhrazeny na základě rozvrhového usnesení v první skupině jako „pohledávky nákladů řízení, vzniklých státu v souvislosti se zpeněžením majetku.“²⁶²

Ohledně dražby movitých věcí, nemovitých věcí a podniku bylo poměrně podrobně psáno v kapitole o zpeněžení majetku soudním exekutorem. Protože se oba tyto způsoby zpeněžení majetku, patřícího do aktiv likvidace dědictví, řídí stejnými ustanoveními zákona,²⁶³ nebudu se opakovat a pouze doplním, že dražit v těchto dražbách nemohou soudci a zaměstnanci soudů, soudní komisař a zaměstnanci jejich úřadů.

Mezi movité věci lze zařadit i vkladní knížky, vkladové listy nebo dokonce vklady na účtech (běžných, spořicí, atd.), listiny, představující právo na splacení dlužné částky (směnky, šeky) a další cenné papíry.²⁶⁴

Zpeněžení práv a povinností, spojených s vklady na účtech či vkladních knížkách v bankovních ústavech nebo třeba nedoplatky důchodů a podobně, nelze provést v dražbě. Jejich hodnotu může soudní komisař získat tak, že příslušné právnické osobě nebo úřadu doručí (nejlépe do datové schránky) výzvu, aby celý vklad, včetně úroků, nedoplatek sociální dávky a podobně, převedli bezhotovostním převodem na účet soudní úschovy a sdělí jim číslo účtu soudní úschovy a variabilní symbol. Pokud příslušná instituce na tuto výzvu nereflakuje, musí soudní komisař vydat usnesení o vedení řízení, na jehož základě pak výše uvedení reagovat musí. Nebo soudní komisař v usnesení, jímž pověří vykonavatele ke konkrétním úkonům, spojeným se zpeněžením majetku do likvidace dědictví patřícího, pověří vykonavatele také k jednání s předmětnými právnickými osobami a institucemi a k příslušným úkonům a potom vykonavatel zajistí vyzvednutí peněz v hotovosti a jejich složení do soudní úschovy nebo jejich bezhotovostní převod do soudní úschovy. Soudní komisař by měl následně vyzvat okresní soud, aby mu vydal záznam o složení konkrétní částky na účet soudní úschovy, aby měl i v průběhu zpeněžování majetku přehled o dosavadní, zpeněžením získané, částce.

Cenné papíry²⁶⁵ je možné zpeněžit třemi způsoby.

---

²⁶² § 175v odstavec 2 písmeno a) zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²⁶³ §§ 323 až 338zq zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²⁶⁴ Jejich zpeněžení se řídí ustanoveními §§ 333 až 334a zákona číslo 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

Prvním je vynucení splnění na osobě povinné plnit z cenného papíru.²⁶⁶ Soudní komisař nebo vykonavatel vyzve osobu, která je povinna plnit, aby příslušnou částku složila do úschovy soudu. Pokud tato osoba neplní dobrovolně, musí soudní komisař rozhodnout o dalším postupu, popřípadě pověřit k tomuto postupu vykonavatele. Tímto dalším postupem může být například podání žaloby.

Druhým je zpeněžení prostřednictvím obchodníka s cennými papíry, investičním zprostředkovatelem nebo dražebníkem cenných papírů.²⁶⁷ Soudní komisař musí tuto výše uvedenou osobu pověřit ke zpeněžení předmětných cenných papírů.

Posledním třetím způsobem zpeněžení cenných papírů je jejich zpeněžení v dražbě, provedené soudním vykonavatelem.²⁶⁸

---

²⁶⁵ Směnky a šeky (zákon číslo 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový), akcie, zatímní listy, poukázky na akcie, podílové listy, dluhopisy, investiční kupony, opční listy, náložné listy, skladištní listy, zemědělské skladní listy (zákon číslo 591/1992 Sb., o cenných papírech)

²⁶⁶ Postupuje se podle § 312 a následujícího zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád jako při výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky.

²⁶⁷ Dle zákona číslo 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

²⁶⁸ § 334 odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

E. Rozvrh výtěžku

Výtěžek, který byl získán zpeněžením majetku, s výjimkou majetku, který se zpeněžit nepodařilo a jehož nabytí bylo potvrzeno státem České republiky, soudní komisař rozvrhne ve smyslu ustanovení § 175v Občanského soudního řádu. O tom vydá soudní komisař jménem příslušného okresního soudu usnesení, které doručí všem účastníkům řízení (dědicům, státu, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, všem známým věřitelům). Proti usnesení je možné podat ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení odvolání. Pokud se proti usnesení žádný z účastníků neodvolá, likvidace dědictví je tím skončena. Je možné učinit rozvrh první části výtěžku a po právní moci příslušného usnesení zpeněžit i druhou část výtěžku a uspokojit další zbývající pohledávky (a o tom vydat druhé rozvrhové usnesení).²⁶⁹ Tímto způsobem, který na první pohled možná působí zbytečně komplikovaně, se zabrání dalšímu připočítávání úroků a zvyšování se dluhu zůstavitele.

Otázkou, na kterou se odpovědi jednotlivých odborníků různí je, zda se má rozvrhovým usnesením přiznávat uspokojení pohledávek ve výši ke dni úmrtí zůstavitele nebo ke dni vydání usnesení o nařízení likvidace dědictví nebo dokonce ke dni vydání usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví. Zastávám názor, že ke dni právní moci usnesení o nařízení likvidace dědictví. Několikrát zde bylo napsáno, že likvidace dědictví je řízením svého druhu, není běžným dědickým řízením. Domnívám se, že až okamžikem, kdy je pravomocně rozhodnuto o nařízení likvidace dědictví, začíná toto samostatné řízení a k tomuto okamžiku by měli věřitelé své pohledávky přihlásit.

Uspokojování pohledávek by se mělo dít v pořadí, jaké stanoví zákon.²⁷⁰ Pořadí pohledávek je následující (skupin pohledávek je šest a v zákoně jsou označeny písmeny „a“ až „f“):

- pohledávky nákladů, vzniklých státu v souvislosti se zpeněžením majetku
- pohledávky nákladů zůstavitelovy nemoci a přiměřených nákladů jeho pohřbu
- pohledávky, zajištěné zástavním právem, zadržovacím právem, převodem práva²⁷¹ nebo postoupením pohledávky²⁷²

²⁶⁹ Přednáška JUDr. Ladislava Muzikáře dne 29.03.2011 v Přednáškovém sále Justiční akademie, Praha 1, organizovaná Jednotou českých právníků

²⁷⁰ 175v odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

- pohledávky nedoplatků výživného
- pohledávky daní a poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a pojištění na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (pokud nebyly uspokojeny jako pohledávky zajištěné zástavním nebo zadržovacím právem nebo převodem práva či postoupení pohledávky)
- ostatní pohledávky.

Základním pravidlem pro uspokojování pohledávek je, že se nejprve uspokojí pohledávky v první skupině (označené „a“), pokud je tato skupina uspokojena plně, přikročí se k uspokojení pohledávek ve skupině druhé (označené „b“), až následně ve třetí skupině („c“) a tak postupně dál. Ve všech skupinách, až na jedinou výjimku, se uspokojují pohledávky podle zásady „proporcionality.“ To znamená, že pokud výtěžek nepostačuje k plnému uspokojení všech pohledávek ve stejné skupině, uspokojí se tyto pohledávky poměrně (tedy v poměru odpovídajícím poměru pohledávek²⁷³) a další pohledávky v dalších skupinách se neuspokojí. Jedinou výjimkou jsou pohledávky ve skupině třetí (označené „c“), tedy pohledávky, zajištěné zástavním právem, zadržovacím právem, převodem práva nebo postoupením pohledávky. Zde platí zásada „priority,“ což znamená, že dochází k uspokojování v pořadí vzniku pohledávek (pro pořadí je rozhodné datum vzniku zajišťovacího práva) a navíc pohledávky, které jsou zajištěny zadržovacím právem, se uspokojí jako první.²⁷⁴

Jako první se uhrazují pohledávky nákladů, vzniklých státu v souvislosti se zpeněžením majetku. Při zpeněžení majetku soudním komisařem „z volné ruky“ bývá tímto nákladem většinou pouze úhrada správního poplatku ve výši jeden tisíc korun českých²⁷⁵ při podání návrhu na vklad práva do katastru nemovitostí. Při prodeji soudním exekutorem nebo vykonavatelem jsou tímto nákladem odměna pověřeného a hotové výdaje, spojené se zpeněžením, především s konáním dražby. Při prodeji soudním vykonavatelem tvoří tyto náklady zejména výdaje, spojené s dražbou. Řada odborníků uvádí, v souladu s Vyhláškou Ministerstva České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské

²⁷¹ § 553 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

²⁷² § 554 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

²⁷³ Například jsou v této skupině dvě pohledávky, a to A. ve výši 100.000,-- Kč a B. ve výši 50.000,-- Kč a výtěžek zpeněžení majetku, který je určen pro tuto skupinu pohledávek, je ve výši 15.000,-- Kč. Tyto pohledávky se uspokojí v poměru 2:1. Pohledávka A. se uspokojí ve výši 10.000,-- Kč a pohledávka B. ve výši 5.000,-- Kč.

²⁷⁴ § 175v odstavec 2 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

²⁷⁵ Od 01.01.2011 1.000,-- Kč (slovy jeden tisíc korun českých).

soudy,²⁷⁶ že významnou položkou této skupiny výdajů je ale především odměna soudního komisaře, jeho hotové výdaje a náhrada za 20 % daně z přidané hodnoty. Soudní komisař by měl před vydáním usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví nejprve vydat usnesení o odměně soudního komisaře, jeho hotových výdajích a náhradě za 20 % DPH.²⁷⁷ Po té, co předmětné usnesení nabude právní moci, odeslat jej do datové schránky příslušného okresního soudu, který jej pověřil, spolu s platebním poukazem. Okresní soud by měl uhradit stanovenou částku z rozpočtových prostředků a následně má nárok, aby mu příslušná částka byla přiznána jako náklad, spojený se zpeněžením majetku. Jinou možností by bylo přiznat soudnímu komisaři odměnu a náhradu za jeho hotové výdaje a 20 % DPH v prvním článku usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví a hned ve druhém článku zahrnout tuto položku do nákladů, spojených se zpeněžením majetku. Pokud bych měla říci, který způsob volím při likvidaci dědictví já, odpovídám, že ani jeden. Zastávám názor, že by soudní komisař měl před vydáním usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví vydat usnesení o přiznání odměny soudního komisaře, náhradě jeho hotových výdajů a náhradě za 20 % DPH. Pečlivě by měl rozepsat a vyčíslit své hotové výdaje, které jsou velmi často složeny z výše uvedených nákladů, spojených s dražbou, odměnou soudního exekutora, správních poplatků a podobně, neboť soudní komisař tyto poplatky může uhradit na základě faktur, vystavených na jeho jméno a následně si je zahrnout do hotových výdajů. Okresní soud by měl uhradit pravomocným usnesením přiznanou odměnu, hotové výdaje a náhradu za DPH. Následně by měl soudní komisař vydat rozvrhové usnesení a v něm přiznat okresnímu soudu náhradu nákladů, spojených se zpeněžením majetku, které okresní soud již uhradil jako hotové výdaje soudního komisaře a nyní má nárok na jejich následnou úhradu v rámci první skupiny, uvedené v rozvrhovém usnesení. Domnívám se,²⁷⁸ že jako pohledávka nákladů řízení, vzniklých státu v souvislosti se zpeněžením majetku, nemůže být uplatňována celá odměna soudního komisaře. Soudní komisař vede dědické řízení i samotnou likvidaci dědictví, jehož pouhou součástí je

---

²⁷⁶ § 93 odstavec 2 Vyhlášky Ministerstva České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

²⁷⁷ O odměně notáře a jeho hotových výdajích je rozhodováno dle ust. § 151a OSŘ. Náklady se skládají z odměny notáře, jeho hotových výdajů a náhrady za 20 % DPH. Výše odměny je dána vyhláškou č. 196/2001 Sb. Základem je obvyklá cena majetku, dle ust. § 12 odst. 1 vyhlášky č. 196/2001 Sb. Do základu 100.000,--Kč je sazba 2 %, od 100.000,--Kč do 500.000,--Kč je 1,2 %, od 500.000,-- Kč do 1,000.000,-- Kč 0,9 %, od 1,000.000,-- Kč do 3,000.000,-- Kč 0,5 %, od 3,000.000,-- Kč do 20,000.000,-- Kč 0,1 %. Odměna může být při likvidaci dědictví dle ustanovení § 14 odstavec 1 vyhlášky č. 196/2001 Sb. zvýšena až o 100 %. Hotové výdaje notáře jsou stanoveny dle ust. § 19 vyhlášky č. 196/2001 Sb. Náhrada za 20% DPH je odváděna dle zákona č. 235/2004 Sb. Odměnu notáře, jeho hotové výdaje a 20 % DPH platí dle ustanovení § 140 odstavec 3 o.s.ř. při likvidaci dědictví stát, prostřednictvím okresního soudu.

²⁷⁸ V rozporu s § 93 odstavec 2 Vyhlášky Ministerstva České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

zpeněžení majetku. Nelze dle mého názoru uhradit v této skupině kompletní nárok soudního komisaře, ale pouze jím vynaložené náklady na zpeněžení majetku, „přefakturované“ pověřujícímu soudu.

Následují pohledávky nákladů zůstavitelovy nemoci a přiměřených nákladů jeho pohřbu. Sem řadíme například regulační poplatky, uhrazené jinou osobou za zůstavitele nebo přihlášené jako pohledávka nemocnice za zůstavitelem, náklady pohřbu, doložené příslušnou fakturou a další položky.

Další jsou pohledávky, zajištěné zástavním právem, zadržovacím právem, převodem práva nebo postoupením pohledávky. Výčet zajištění je taxativní. Nepatří sem například ručení. Tyto pohledávky velmi často přihlásí banka, která poskytla úvěr na koupi zůstavitelovy nemovitosti a podobně. Dále pohledávky nedoplatků výživného, které měl platit a neplatil nebo z části nezaplatil zůstavitel svým potomkům nebo další osobě, vůči níž měl vyživovací povinnost. Na předposledním místě pohledávky daní a poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojištění na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, které jsou velice častým dluhem zůstavitele podnikatele. Poslední skupinou jsou ostatní pohledávky. Sem lze zařadit pohledávky, které měl za zůstavitelem například věřitel ze smlouvy o půjčce, nezajištěné zástavním právem a další.

F. Skončení likvidace

Zákon uvádí termín „pravomocným skončením likvidace dědictví.“ Neuvádí ale, jak je likvidace pravomocně skončena. Většinovým názorem je, že likvidace dědictví je skončena dnem právní moci usnesení o skončení řízení. Dovolují si zastávat jiný názor. Likvidace dědictví je nařízena samostatným usnesením, a proto i její skončení by mělo být provedeno takovýmto usnesením. Pokud nabude právní moci usnesení o rozvrhu výtěžku likvidace dědictví, měl by soudní komisař vydat usnesení, v jehož výroku je uvedeno, že likvidace po zůstaviteli se končí. Usnesení by mělo být doručeno všem účastníkům řízení bez možnosti podání odvolání. Okamžikem doručení usnesení o skončení řízení posledního účastníkovi je likvidace dědictví pravomocně skončena. Nebo by rozhodnutí o skončení likvidace dědictví mohlo být obsaženo ve článku, který je součástí usnesení, jímž je rozvržen výtěžek likvidace dědictví (bez možnosti odvolání se proti této části výroku usnesení).

Přesné stanovení okamžiku skončení likvidace dědictví je nezbytné mimo jiné z toho důvodu, že pravomocným skončením likvidace dědictví zaniknou proti dědicům neuspokojené pohledávky věřitelů a jejich zajištění. Na toto téma bylo již poměrně podrobně pojednáno v kapitole věnované prodeji mimo dražbu této práce. Jen bych doplnila, že takto zaniknou pouze neuspokojené pohledávky věřitelů zůstavitele a jejich zajištění. Nezanikne tak zajištění jiných pohledávek. Navíc tyto pohledávky a jejich zajištění zaniknou jen ve vztahu k dědicům a ne vůči třetím osobám.

Jestliže vyjde ale najevo, že zůstavitel vlastnil další majetek, rozdělí jej soud věřitelům do výše jejich neuspokojených pohledávek bez zřetele k výše uvedenému zániku neuspokojených pohledávek.²⁷⁹ Likvidace dědictví se znovu nenařizuje. Soudní komisař opět provede zpeněžení tohoto nově najevo vyšlého majetku a vydá usnesení o rozvrhu výtěžku tohoto zpeněžení.

Může nastat opačná situace a to, že po zpeněžení majetku, jeho rozvržení všem známým věřitelům a plným uspokojením všech přihlášených pohledávek, zůstane majtkový přebytek (zejména tato situace nastává při likvidaci nepředluženého dědictví). Majtkový přebytek soudní komisař projedná jako nepředlužené dědictví. Jeho nabytí ve většině případů pak potvrdí státu České republiky, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majtkových. Pokud situace nasvědčuje tomu, že k uspokojení všech pohledávek nebude

---

²⁷⁹ § 175v odstavec 4 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád

třeba zpeněžit veškerý zůstavitelův majetek, zpeněží soudní komisař pouze potřebnou část a zbytek projedná také jako běžné nepředlužené dědictví. Soudní komisař vydá usnesení, v němž je stanovena obvyklá cena majetku, výše pasiv a čistá hodnota dědictví, potvrzeno nabytí majetkového přebytku, popř. majetku, který nebylo třeba zpeněžit, státu České republiky nebo schválena dědická dohoda a dále stanovena odměna soudního komisaře, jeho hotové výdaje a náhrada za 20 % DPH. Základem pro výpočet odměny soudního komisaře je hodnota majetkového přebytku. Usnesení se doručí Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo dědicům. Je proti němu přípustné odvolání ve lhůtě patnácti dnů ode dne doručení. Po jeho nabytí právní moci je toto odesláno ePodatelnou pověřujícímu okresnímu soudu. Tím je celé dědické řízení skončeno a soudní komisař odevzdá příslušný dědický spis pověřujícímu okresnímu soudu k archivaci.

9.B.b. Obecný zákoník občanský

9.B.c. Střední zákoník občanský

Obecný zákoník občanský a Střední zákoník občanský likvidaci dědictví neupravoval. Tento institut zavedl až zákon číslo 40/1964 Sb., Občanský zákoník ze dne 26. února 1964, ve znění platícím od 01.04.1964 do 31.03.1983.

9.B.d. Nový občanský zákoník

Nový občanský zákoník uvádí, že pokud je pozůstalost předlužená, provede se likvidace dědictví. S jedinou výjimkou, jestliže věřitelé přijmou na úhradu svých pohledávek předluženou pozůstalost. Dále tato připravovaná hmotněprávní norma odkazuje na procesně právní předpis, konkrétně na ustanovení § 175p občanského soudního řádu.

Likvidaci dědictví zmiňuje připravovaný občanský zákoník v § 1713. Pokud je pozůstalost předlužená, provede se její soudní likvidace podle procesních předpisů. Věřitelé mají být v tomto procesu uspokojeni v závislosti na poměru dluhů a aktiv, které na dědice ze zůstavitele přešly a na zařazení pohledávek věřitelů do jednotlivých skupin.

S blížícím se datem účinnosti nového občanského zákoníku vzrůstá i nutnost novelizace nebo ještě lépe, vytvoření nového procesně právního předpisu, navazujícího na nový občanský zákoník. Na institutu dohody o přenechání předluženého dědictví věřitelům a likvidace dědictví je to více než příkladné. Nový občanský zákoník o nich v podstatě nehovoří, neupravuje je a normy stávajícího procesně právního předpisu – občanského soudního řádu jsou jednoduše řečeno nedostatečné, příliš stručné a nepřesné. Přitom jednoznačné a přesné vymezení odpovědnosti za dluhy zůstavitele, ať již z majetku dědiců nebo pouze z pozůstalosti, je jednou z nejdůležitějších a nejzásadnějších úkolů dědického práva.

10. Oddělení (odloučení) pozůstalosti od jmění dědice

10.a. Platná právní úprava

Platná právní úprava neupravuje oddělení pozůstalosti od jmění dědice. Přes to ji ale musím v souvislosti s odpovědností za dluhy zůstavitele zmínit. S přechodem majetku na dědice totiž dochází i ke **splynutí** majetku zděděného s majetkem dědice, což bývá označováno jako *confusio bonorum*. Věřitel se pak může domáhat uspokojení své pohledávky nejen exekucí na majetek z dědictví, ale i na majetek dědice. Výše uvedené splynutí může mít pro věřitele nepříjemný důsledek. Pokud je dědic zadlužen a jeho osobní dluhy jsou takové povahy, že jejich uspokojení má přednost před uspokojením zůstavitelových dluhů, za které je dědic také odpovědný (například dědic je povinen uhradit dlužné výživné a z dědictví je odpovědný za dluh zůstavitele, vzniklý ze smlouvy o úvěru, kde není zajištění zástavním právem), může dojít k uspokojení osobních dědicových dluhů a již nezbude dostatek majetku na uspokojení zůstavitelových dluhů. Tato situace bude v budoucnu řešena novým občanským zákoníkem institutem oddělení obou druhů majetku (*separatio bonorum*) do doby uspokojení zůstavitelových dluhů, jak níže uvedeno.

10.b. Obecný zákoník občanský

Obecný zákoník občanský umožňoval, aby došlo k **oddělení pozůstalosti od jmění dědice**. Označováno bylo jako *separatio bonorum*. Tento prostředek používali nejen věřitelé, ale i odkazovníci a neopominutelní dědicové, pokud měli důvodnou obavu, že by v důsledku dědicových osobních dluhů mohli být ohroženi v uspokojení svých pohledávek za ním. V návrhu musel žadatel osvědčit existenci nároku některého ze zmíněných dluhů. Jestliže se prokázalo, že je jeho nárok spolehlivě zajištěn, nebylo možné separaci povolit (pokud byla již povolena, musela být dokonce zrušena). I v případě, že se dědic přihlásil bez výhrady právního dobrodiní soupisu majetku, musel být proveden inventář majetku do dědictví patřícího a věřitel nebo osoba, která měla proti dědici nárok, musela být uspokojena pouze a bezvýhradně z pozůstalosti. Teprve potom mohla být dědici odevzdána pozůstalost. *Separatio bonorum* mělo především za cíl znemožnit splynutí pozůstalostního majetku s dědicovým majetkem.

Profesor Dr. Jan Krčmář o oddělení pozůstalosti od jmění dědice uvádí: „Věřitelé pozůstalosti, odkazovníci a dědicové neopominutelní mohou trvání pozůstalosti ležící prodloužit. Jestliže totiž některý z nich se obává, že by pohledávka jeho byla ohrožena smísením pozůstalosti se jměním dědicovým a tedy konkurencí pohledávky jeho s pohledávkami věřitelů dědicových, může dříve, než pozůstalost dědici bude přikázána, žádati, aby pozůstalost byla oddělena od jmění dědicova.“²⁸⁰

Pozůstalostní dluhy byly jednak dluhy zůstavitele a jednak dluhy pozůstalosti. *Dluhy zůstavitele* tvořily dluhy, ze kterých se zůstavitel zavázal před svou smrtí a závazky ryze osobní (povinnost vyjádřiti se, účtovat) a nepatřili sem dluhy, které zůstavitelovou smrtí zanikly. *Dluhy pozůstalosti* byly tvořeny pohřebními náklady, odkazy, povinnými díly, povinností zaopatření (například výživa vdovy po šest týdnů), náklady projednávání (především náklady inventáře), náklady správy (náklady spojené s udržováním pozůstalosti) a dědickými poplatky.

---

²⁸⁰ Krčmář, J., Právo občanské V. Právo dědické, Knihovna „Typus“ Praha- Smíchov, 1930, strana 81

10.c. Střední občanský zákoník

Střední občanský zákoník odloučení pozůstalosti zcela opustil. Na něj pak navázala současná platná právní úprava. Nabytím dědictví splynul majetek zděděný s majetkem dědicovým a odloučení pozůstalosti, ani za účelem ochrany věřitelů, možné nebylo. Separatio bonorum nově zavádí příslušné normy nového občanského zákoníku.

10.d. Nový občanský zákoník

I nová právní úprava počítá s možností **odloučení pozůstalosti, separatio bonorum** (upraveno v §§ 1709 a 1710 nového občanského zákoníku). Tento institut má za úkol zabránit sloučení pozůstalosti s dědicovým majetkem, především v případě, že sama pozůstalost je aktivní, ale je obava, že dědic je předlužen a i po nabytí majetku z dědictví nebude moci uspokojit zůstavitelovy věřitele. Jedná se o opatření k ochraně věřitelů. Odloučení pozůstalosti je možné pouze v případě, že dědictví ještě nebylo potvrzeno (ale zároveň návrh na odloučení pozůstalosti nebrání, aby soud nabytí dědictví potvrdil). Návrhu na odloučení pozůstalosti soud vyhovět nemusí a může nabytí dědictví potvrdit, je zakázáno například z důvodů šikanózních, nebo pokud má soud za to, že je zřejmé, že k němu není důvod. Odloučení pozůstalosti může navrhnout věřitel, který osvědčí obavu z předlužení dědice. Pozůstalost je odloučena od jmění dědice (je nařízena její závěra), sepsána a samostatně spravována. Musí také dojít k ocenění pozůstalosti a uspokojení věřitele z ní. Z odloučené pozůstalosti je uspokojen pouze věřitel, který o ni požádal a již nemá nárok na uspokojení z majetku dědice (i v případě neuplatnění výhrady soupisu pozůstalosti).

Osobně považuji institut odloučení pozůstalosti za nesmírně praktický především proto, že mám pocit, že podle stávající právní úpravy je chráněn spíše dlužník nežli věřitel. Netvrdím, že bude odloučení pozůstalosti využíváno hojně, ale napadá mne příklad z mé praxe, kdy bych tento institut použila a tím ochránila sebe jako věřitele. Vedla jsem dědické řízení, kde již předmětem společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky byly vysoké dluhy. Polovinu z nich nabyla manželka z vypořádání společného jmění manželů a druhou polovinu „zdědila.“ Bylo jisté, že má další dluhy a nebude moci všem závazkům dostát. Dědické řízení bylo pravomocně skončeno a soudnímu komisaři přiznána odměna, kterou pozůstalá manželka neuhradila ani na výzvu a následně sama zemřela. Byla jsem pověřena vést dědické řízení i po ní, ale vzhledem k tomu, že původně nabytá aktiva v mezidobí pozbyla, bylo řízení o dědictví po ní zastaveno. Vypravitel pohřbu za zůstavitelčiny dluhy neodpovídá, tedy neuhradil ani původní odměnu soudního komisaře. Kdyby byla možnost oddělit pozůstalost, byla by odměna soudního komisaře řádně a včas uhrazena. Zároveň se ale domnívám, že i z pohledu dědice je odloučení pozůstalosti dobré, neboť i v jeho zájmu je, aby byli zůstavitelovi věřitelé v co největším měřítku uspokojeni a jemu odpadly problémy s jejich uspokojením i po skončení dědického řízení.

Pasiva dědictví tvoří jednak *dluhy zůstavitele* a jednak povinnost vyrovnat *náklady pohřbu*, včetně nákladů na *zřízení pohřebiště*.

11. Úprava odpovědnosti za dluhy zůstavitele v Rakousku

V Rakousku upravuje dědické právo das Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch v části druhé (Zweiter Teil, von dem Sachenrechte) v hlavě osmé až patnácté (pojmenované: von dem Erbrechte, von der Erklärung des letzten Willens überhaupt und den Testamenten insbesondere, von Nacherben und Fideikommissen, von Vermächtnissen, von Einschränkung und Aufhebung des letzten Willens, von der gesetzlichen Erbfolge, von den Pflichtteile und der Anrechnung in den Pflicht-oder Erbteil, von Besitznehmung der Erbschaft). Procesní právo je pak upraveno v zákoně o nesporném řízení BGB1. I Nr. 111/2003 - Bundesgesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten ausser Streitsachen, a to v hlavě třetí (Verlassenschaftsverfahren). Právní úprava dědického řízení je obsažena rovněž v občanském soudním řádu (Zivilprozessordnung) a dále v notářském řádu (Notariatsordnung), protože, jak dále uvedeno, i v Rakousku, stejně jako v České republice, vedou dědické řízení notáři jako soudní komisaři.

Lze nalézt řadu shodných rysů dědického řízení v Rakousku a České republice. Dědické řízení v Rakousku zahájí bez návrhu (po té, co je vyrozuměn o úmrtí) obvodní soud (Bezirkgericht). Tento je příslušný podle místa trvalého bydliště zůstavitele, jaké měl v době svého úmrtí. Dědické řízení vede notář jako soudní komisař a toto končí usnesením o dědictví. Jak je níže uvedeno, v mnohém se ale naše a Rakouská úprava dědictví, konkrétně odpovědnost za dluhy zůstavitele, rozcházejí. Jedním ze základních rozdílů je, že se dědictví nenabývá zpětně k okamžiku smrti zůstavitele, ale až okamžikem odevzdání pozůstalosti (koncepce „ležící pozůstalosti“, „ruhende Nachlass“, „hereditatis iascens“).

Pasiva dědictví jsou představována dvěma skupinami – zůstavitelovými dluhy a dluhy dědictví. Jak uvádí Eccher: „Zůstavitelovy dluhy jsou dluhy, které se smrtí dlužníka stanou splatnými. Dluhy dědictví jsou náklady spojené se soupisem majeku (s inventářem), soudní poplatky a odměna soudního komisaře.“²⁸¹

Odpovědnost za dluhy je dvojitá, a to omezená a neomezená. Rakouské právo totiž nepočítá s nabytím dědictví ipso iure, ale pokud se osoba s dědickým nárokem chce skutečně stát dědicem, musí podat dědickou přihlášku. Podání dědické přihlášky je

---

²⁸¹ Eccher, B.: Bürgerliches Recht, SpringerWienNewYork, 2010, strana 122

neodvolatelným úkonem. Tato se podává s právním dobrodiním inventáře a bez něj. O soupis majetku může požádat kterýkoliv z dědiců nebo správce pozůstalosti.

Pokud dědictví nabývá více dědiců, liší se jejich odpovědnost věřitelům podle toho, zda podali přihlášku bezvýhradně nebo s výhradou inventáře. Jestliže podali přihlášku bezvýhradnou, odpovídají věřiteli solidárně (společně a nerozdílně) a mezi sebou podle poměru svých dědických podílů. Přihlášky s výhradou inventáře majetku znamenají pro dva a více dědiců odpovědnost věřitelům do výše hodnoty pozůstalosti, a to při dělitelém plnění podle poměru dědických podílů a v případě plnění nedělitelného odpovědnost společnou a nerozdílnou.

Je možné provést svolání věřitelů. Platí pro ně i v dědickém řízení, jak uvádí Eccher,²⁸² zásady úpadečného práva. V případě přihlášky s dobrodiním inventáře jsou ale věřitelé chráněni pouze v případě, že na základě úředního příkazu (svolání věřitelů) svou pohledávku do dědictví přihlásili. Neprovedení svolání věřitelů je riskantní, neboť při jejím neprovedení a při zkrácení věřitelů na jejich právech, odpovídají dědicové za zůstavitelovy dluhy, ať podali dědickou přihlášku s výhradou inventáře majetku nebo bez něj.

Věřitel, neopominutelný dědic či odkazovník mají právo žádat separaci (oddělení) majetku a z něj pak své uspokojení. Oddělený majetek musí být spravován správcem nebo soudem. Dědic poté neodpovídá za uspokojení pohledávek svým majetkem, ale pouze majetkem z pozůstalosti.

Spíše pro zajímavost závěrem uvádím, že od 01.08.2008 byla v Rakousku zrušena dědická daň. Zdědění nemovitosti ale podléhá dani z převodu nemovitostí (Grundenwerbssteuer).

---

²⁸² Eccher, B.: Bürgerliches Recht, SpringerWienNewYork, 2010

Závěr

Po smrti fyzické osoby je osud jejích práv a povinností různý. Některé zaniknou (takové, které jsou nerozlučně spjaty s osobou zůstavitele) a jiné přecházejí na další osobu nebo osoby. I tento přechod je dvojitý. Menší skupina práv a povinností připadne dalším mimo dědění (například pojistné plnění), většina práv a povinností se dědí. Tato má rigorózní práce se zaměřuje spíše na přechod povinností a vyřešení splnění zůstavitelových závazků, které děděním přecházejí. Podle současné právní úpravy platí princip universální sukcese, tedy že práva a povinnosti přecházejí na právní nástupce jako jeden nerozlučný celek (není důležité, zda přecházejí na jedinou osobu nebo na osob několik). Dědic nabývá majetek z dědictví do svého vlastnictví a tento splývá s jeho majetkem. Zároveň je dědic zavázán ze zůstavitelových dluhů, a to nejen z majetku, který zdědil, ale i z majetku svého vlastního (vždy jen do výše hodnoty nabytého dědictví).²⁸³ V případě, že potenciální dědic není ochoten za zůstavitelovy závazky odpovídat, nastane druhá varianta odpovědnosti za dluhy zůstavitele,²⁸⁴ při níž jsou věřitelé uspokojováni pouze z majetku do dědictví patřícího (buď jeho převzetím, nebo uhrazením v zákonem stanoveném pořadí po zpeněžení zůstavitelova majetku). Dědic nenabývá nic, ale také za zůstavitelovy závazky neodpovídá.

Dědické právo odráží princip zachování hodnot a musí sledovat nejen zájmy právních nástupců zůstavitele, ale i ochranu zájmů věřitelů. Nelze nevidět, že chybí jeho ucelená úprava a dostatečná informovanost v souvislosti s dalšími instituty a odkazy na aktuální judikaturu a odbornou literaturu. Tato situace je nežádoucí. Současná právní úprava dědického práva a zejména likvidace dědictví, je příliš stručná, vzhledem ke své složitosti a závažnosti. Volání po nové, přesnější, podrobnější a ucelenější úpravě je naprosto legitimní.

Tuto situaci by měl alespoň z části řešit nový občanský zákoník. Nový občanský zákoník nabyl platnosti dne 22.03.2012. Do sbírky zákonů byl publikován v částce 33 pod číslem 89. Účinným se stane dne 01.01.2012. Představuje v mnohém návrat k mnohokrát v této práci zmiňovanému Obecnému zákoníku občanskému (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch), jímž se autoři inspirovali a z něhož převzali velkou řadu institutů (což nevidím jako něco špatného nebo nevhodného). Cílem jeho zpracovatelů bylo vytvořit

---

²⁸³ Odpovědnost za dluhy zůstavitele pro viribus hereditatis.

²⁸⁴ Odpovědnost cum viribus hereditatis.

občanský zákoník pro evropský stát, obsahující úpravu všech pravidel, podstatných pro soukromé záležitosti člověka, upravit podstatné instituty, práva a povinnosti, vztahující se k osobám, věcem, právním jednáním. V mnohém navazuje na současnou právní úpravu, kterou v některých částech značně rozšiřuje a zdokonaluje. Týká se to mimo jiné právě práva dědického, v němž tento nový právní předpis především vyzdvihuje vůli zůstavitele ohledně rozdělení majetku a odpovědnosti za jeho závazky po jeho smrti. Dalo by se říci, že nový občanský zákoník znamená dramatickou a zřejmě nejrozsáhlejší změnu soukromého práva v naší republice nejméně za posledních dvacet let. Platností a účinností nového občanského zákoníku ale tato změna není dokončena. Bude třeba vytvořit doprovodnou legislativu a především promítnout zákoník do dalších oblastí práva soukromého, například do práva daňového, pravidel řízení sporného i nesporného a podobně. Jsem zvědavá, jak rychle se tento nový právní předpis „zažije“ a jak bude přijímán širokou právníkou a především notářskou veřejností. Dovoluji si vyjádřit názor, že sice bude dlouhou dobu trvat, než jej my právníci dostatečně nastudujeme a lidově řečeno „dostaneme pod kůži,“ bude také trvat, nežli se vytvoří dostatečná judikatura, bude to pro nás pro všechny velká a těžká práce, ale nakonec bude nový občanský zákoník velikým přínosem pro české právo a bude znamenat veliký přínos do ochrany práv nás občanů České republiky.

Zakončuji svou rigorózní práci zásadou, která byla jednou z hlavních požadavků listopadu 1989 a o jejíž naplnění, respektive k přiblížení se k ní, se snaží nový Občanský zákoník, a která zní: „Svobodně žít a svobodně se spolu domlouvat.“

Annotation

Human life ends in death of the man. That does not mean disappearance only physically, but also legal, since the death of a person terminates its legal personality, thus the capacity to have rights and responsibilities. Certain rights and obligations are inseparably linked with only one person individual human being, but many of the rights and obligations are not tied to one single person. After the death of its bearer must go to another person, to its legal successor. These rights and duties are primarily proprietary nature. For this reason, after every death of every person must be initiated inheritance proceedings, which result is, that the owner of testator's property is a specific person or persons and also obligations to committing the testator, now carries another person.

My thesis is devoted to just transfer the responsibility for testator's debts. In the very beginning of the work divide responsibility for the debts of the testator and the reasonable cost of his funeral on the responsibility of the testator's and also the own heir's property and responsibility of the inheritance, a property of the deceased. The second case occurs in only two cases, at the conclusion of the heirs and creditors of abandonment indebtedness heritage creditors to pay their debts as the deceased and the disposal of heritage.

Heirs usually take responsibility for testator's debts and reasonable expenses of his funeral on his person, when the legacy is not over-indebtedness and the value heritage assets exceeds the liabilities heritage. Then it is mostly the result of inheritance resolution confirming the acquisition of all property belonging to a single heir inheritance, which is itself responsible for the debts or approval inheritance agreement under which the heirs are responsible for testator's debts to the value of the acquired heritage, not only inherited property, as well as their own property.

An agreement on abandonment indebtedness inheritance to pay creditors' claims for a decedent only comes, when the heritage is indebtedness. This agreement is not concluded only heirs, but with them also the creditors. The number of cases of such solutions of testator's responsibility for debts in recent years to grow. For example, in the district Kutna Hora in 2007 was not a single case of conclusion of this agreement, in 2008 it was two and three in 2010. The number of these agreements is growing,

although slowly, but growing and it is clear that addressing the issue of liability for debts of testator is becoming increasingly topical.

I ceased to be a liquidation of outstanding heritage issues in today's practice is fairly common practice in the event that heritage is neither over-indebtedness and liquidation of not-indebtedness exceptional heritage. Disposal of heritage without exception performs judicial commissioner or deputy notary (judicial commissioner). This is a procedure, that is very different from the normal succession and rather close to insolvency proceedings or enforcement.

The goal of any probate proceedings, including the disposal of heritage is particularly quick and satisfactory division of property of the testator, unambiguous resolution of liability for debts and best satisfy of testator's creditors. This will be done as detailed examination of testator's property and its inventory accurate, unambiguous acceptance of responsibility for the debts of the testator or realization of testator's property and achieving the highest possible wages and the right layout of the proceeds among the creditors who properly and timely forward and substantiated their claims for a decedent in a way which provides the law.

My goal was to provide a detailed survey of the probate proceedings in the *zůstavitelovy* taking responsibility for the debts of testator and costs of reasonable funeral and show in particular the use of general provisions on practical examples, adequate comparison of the existing legislation with the adjustment of past and future and also bring new solutions stalemate situation, the united to assume responsibility for testator's debts.

By the time of the unification and expansion of law governing liability for the debts of the testator and, in particular disposal of heritage, it is necessary a good dose of creativity court commissioner and the need for extensive interpretation of the law.

Slovník nejvýznamnějších pojmů

- Likvidace dědictví – řízení, v jehož rámci dochází ke zpeněžení zůstavitelova majetku a z výtěžku zpeněžení jsou uhrazeny ve stanoveném pořadí pohledávky za zůstavitelem.
- Odpovědnost - ručení jedné osoby za věc či jednání této nebo jiné osoby.
- Pohledávka – právo věřitele na plnění od dlužníka.
- Věřitel – osoba, která je oprávněna ze závazkového právního vztahu požadovat plnění po dlužníkovi.
- Zůstavitel – zemřelá osoba, o jejímž majetku probíhá dědické řízení.

Glossary of the most important terms

- Disposal of heritage - procedure, in which is testator's properte realized and from the yield are payed in the fixed order testator's debts.
- Liability – liability of one person for thing or act of this or another person.
- Claim - creditor's right to compensation from the debtor.
- Creditor – the person, who is authorized from the legal obligation relationships to require performance from the debtor.
- Testator – dead person, on whose property is inheritance proceeding.

Abstrakt

- Práce nastiňuje obecně i prakticky problematiku odpovědnosti za dluhy zůstavitele, a to dědiců, státu či ze zůstavitelova majetku, který je předmětem řízení o dědictví. Cílem každého řízení o dědictví je především jeho kvalitní a pokud možno rychlé pravomocné skončení a co nejlepší uspokojení zůstavitelových věřitelů a s tím souvisí především problematika toho, kdo za zůstavitelovy dluhy ponese odpovědnost.
- Po obecném shrnutí odpovědnosti se práce zaměřuje na přesný popis a rozbor přechodu odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy na jeho dědice, popřípadě na stát a také vyvázání se z této odpovědnosti a uhrazení přiměřených nákladů zůstavitelova pohřbu a jeho dluhů z dědictví postupy, jimž jsou uzavření dohody o přenechání předluženého dědictví věřitelům na úhradu jejich pohledávek za zůstavitelem a likvidace dědictví.
- Obecná pojednání jsou doplněna praktickými příklady z praxe a také srovnání s úpravou v Obecném zákoníku občanském, Středním občanském zákoníku, v připravovaném občanském zákoníku a právní úpravou v Rakousku. Jednotlivé druhy odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy jsou zde podrobně rozebrány, shrnuty výhody i problémy, přinášející každý z jednotlivých možných postupů dědického řízení, jeho skončení a předmětné převzetí odpovědnosti.
- Práce je napsána věcně, dostatečně podrobně a prakticky. Téma „odpovědnost za dluhy zůstavitele“ je třeba podrobně rozebrat a popsat vzhledem ke stále vzrůstajícímu počtu předlužených a následně likvidovaných dědictví.

Abstract

- The work outlines the general and practical issues of liability for the debts of the deceased – the heirs or the state of testator's property, which is subject to inheritance proceedings. The goal of any proceedings of legacy is especially good and if it's possible fast final end and the best satisfaction of testator's creditors and the related issues especially those, who bears the responsibility of testator's debts.
- After a general summary of responsibilities, the work focuses on the precise description and analysis of the transition of responsibility for debts of testator to his heirs or to the state and opting out of this responsibility and payment of reasonable costs of testator's funeral and debts of the inheritance procedures, which are conclusion of the abandonment of indebtedness heritage to creditors to pay their debts as the deceased and also the disposal of the heritage.
- General treatises are supplemented by practical examples and a comparison with treatment in the General Civil Code, the Middle Civil Code, the upcoming Civil Code and Civil Code in Österreich. Individual types of the liability for testator's debts are discussed in detail, summarized the advantages and problems, bringing each of the possible inheritance practices, its end and the acceptance of the responsibility.
- The work is written objectively, sufficiently detailed and practical. The theme „responsibility for the debts of the testator“ must be disassembled and describe in detail, because of the ever increasing number of insolvent and subsequently liquidated heritage.

Anotace

Na úplný závěr ještě jednou shrnuji celou svou práci, věnovanou tématu „Odpovědnost za dluhy zůstavitele.“

Na jejím počátku jsem obecně uvedla, co je odpovědnost za zůstavitelovy dluhy a jaké jsou její druhy. Uvedla jsem, jaký je rozdíl mezi odpovědností pro viribus hereditatis a cum viribus hereditatis. Dále jsem se zmínila o odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy dědici a státem a podmínky uzavření dohody o přenechání předluženého dědictví věřitelům a podmínky a způsoby nařízení likvidace dědictví. Následně jsem uvedla dva případy, kdy může být nařízena likvidace dědictví a jakým způsobem se tak provádí. Pak jsem již popsala samotný průběh likvidace dědictví, způsoby zpeněžení majetku, jejich následky, osoby k tomu oprávněné a způsob rozdělení získaného výtěžku a skončení likvidace dědictví. Protože v rámci mého povolání vedu dědická řízení a mnohdy i jejich likvidaci, uvádím ve své práci řadu praktických příkladů, uvádím názory odborníků a autorů odborných článků a vyjadřuji s nimi souhlas nebo naopak uvádím argumenty proti. Také jsem práci obohatila o srovnání stávající právní úpravy s úpravou v Obecném zákoníku občanském, Středním občanském zákoníku, budoucí právní úpravy a právní úpravy této otázky v Rakousku.

Po hlavní obsahové části mé práce následuje shrnutí v anglickém jazyce. Za ním je ještě uveden slovník nepoužívanějších pojmů, a to nejprve v českém jazyce a následně v anglickém jazyce a abstrakt, opět v jazyce českém a anglickém. Tato anotace již zcela zakončuje celou mou práci.

Mým cílem bylo nabídnout podrobný přehled postupu dědického řízení v části přebírání odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy a náklady jeho pohřbu a ukázat především použití obecných ustanovení na praktických příkladech a zároveň přinést nová řešení patových situací, spojených s převzetím odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy. Ráda bych, aby v případě, že by tato má práce byla předložena soudnímu komisaři, napomohla mu k rychlému a zdárnému provedení a skončení dědického řízení, popřípadě jeho likvidace a aby v případě, že by byla předložena osobě, která je jeho účastníkem, napomohla této osobě pochopit, jaká má práva a povinnosti a jaké následky převzetí odpovědnosti za zůstavitelovy dluhy, popřípadě provedení likvidace dědictví bude mít.